

ČRNOMALJCI VRNILI OBISK ITALIJANSKIM PRIJATELJEM

ČRNOMELJ — Črnomaljci so konec preteklega tedna vrnili jesenski obisk prijateljski italijanski občini Terzo. Na skupnih pogovorih je tekla beseda o možnostih sodelovanja med občinama, predvsem na gospodarskem in kmetijskem področju ter v lovskem in ribiškem turizmu, in o možnostih za podpis listine o prijateljstvu. Mladinci obeh občin so se pomerili v odbojki in nogometu. Na proslavi pa so v kulturnem programu poleg gostiteljev nastopili folkloristi skupine Zeleni Jurij iz Črnolja.

KOSTELCI K POBRATENIM

KOSTEL — Kulturno-športno društvo »Kostel« bo s celovečernim programom 30. novembra gostovalo v slovenski občini Dolina pri Trstu v Italiji, ki je pobratena z občino Kočevje.

NEMŠKI GOSTJE V KRŠKEM

KRŠKO — Pretekli teden se je kot gost republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v Sloveniji mudila študijska delegacija Nemške sindikalne zveze Spodnje Saške, ki jo je vodil član predsedstva Rainer Wiegand, v njej pa so bili tudi predstavniki ljudskih oziroma delavskih univerz iz te dežele. Nemški gostje so med drugim obiskali tudi krško Tovarno celuloze in papirja Djuro Salaj.

POL MILIJONA STOLOV ZA IZVOZ

KOČEVJE — V kočevskem Liku so 8. novembra izdelali polmilijonti trap-trap stol. Te stole so začeli izdelovati leta 1974 po predlogi norveškega naročnika, prodajajo pa jih na tuje. Svečanosti ob tem dogodku se je udeležil tudi lastnik norveške firme Stocke Fabriker z direktorji in predstavniki te firme, za katero LIK izdeluje te stole.

UMRLA JE VIDA BREST

LJUBLJANA — V nedeljo je na Golniku umrla slovenska pesnica in pisateljica Vida Brest, s pravim imenom Majda Peterlin, ki je bila doma v Šentrupertu na Dolenjskem. Nedavno tega je praznovala 60-letnico. Bila je med najmlajšimi književniki, ki so se udeležili NOB. Vojni čas je zaznamoval vso njeno ustvarjalnost. Prve pesmi je objavila v partizanskem tisku, po vojni pa je poleg pesmi pisala tudi prozo.

ljubljanska banka

Temeljna dolenska banka
Novo mesto
1965-1985

Strokovno srečanje urbanistov

6. Sedlarjevo srečanje na Otočcu

OTOČEC — Jutri in pojutrišnjem, 14. in 15. novembra, bo na Otočcu potekalo šesto Sedlarjevo srečanje, ki ga v spomin na tega slovenskega urbanista (umrl je pred 10 leti) pripravljata Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter večeraj ustanovljeno Društvo urbanistov Dolenjske in Posavja pri Zvezi društev urbanistov Slovenije.

Na strokovnem srečanju se bodo udeleženci seznanili z dosedanjimi izkušnjami pri pripravi prostorskih sestavin dolgoročnih in srednjeročnih družbenih planov občin ter jih kritično ocenili, da bi morebitnih napak, slabosti in pomanjkljivosti ne ponavljali pri zaključevanju priprav in izdelavi planskih dokumentov in ostalih aktov.

Prvi dan srečanja bodo predstavili vzorčne primere planov in prostorskih izvedbenih aktov, drugi dan pa bo tekla razprava o posameznih tematskih sklopih. Na koncu bodo oblikovali usmeritve in napotila za nadaljnje delo.

POBRATENJE — Obe občinski skupščini, v Sevnici in srbski Babušnici, sta letos že sprejeli listino o pobratenuju, podpis je bil septembra ob otvoritvi novih delovnih prostorov Lisce v tem prijazen srbskem kraju. Preostali slavnostni del je bil na Studencu. Na sliki: izmenjava listin. (Foto: Alfred Železnik)

Izjemen uspeh udarniških rok

Praznik sevniške občine so v soboto počastili na Studencu

STUDENEC — Osrednje slovesnosti ob letošnjem sevniškem občinskem prazniku so bile tokrat na Studencu, v eni najbolj prizadevnih krajevskih skupnosti, ki je dokazala, kaj je mogoče narediti s prostovoljnimi delom in družbeno pomočjo.

Zbrane delegate in goste na slavnostnem zasedanju je najprej pozdravil predsednik skupščine KS Marjan Mikolič. Predsednik občinske skupščine Jože Bavec je v slavnostnem govoru orisal uspehe sevniške občine, o čemer smo obširneje pisali v zadnji številki.

Poudaril je majhnost občine, ob tem pa velike napore delovnih ljudi in občanzov pri izgradnji cest vsa leta v svobodi. S predsednikom pobratene srbske občine Babušnica, kjer je letos Lisca odprla lepe nove delovne prostore svojega tozda, Stanko Veljkovičem sta izmenjala listino o pobratenuju. Podelili so letošnja občinska priznanja. Grb občine je ob 80-letnici prejelo Planinsko društvo Lisca Sevnica — Krško. Priznanja heroja Dušana

V IMV so zmanjšali izgube

Z novinarske konference: izboljšanje, vendar dokončne rešitve še ni

NOVO MESTO — V novomeški IMV so v devetih mesecih zmanjšali izgubo iz prvih treh mesecev, povečali proizvodnjo in izvoz, skrajšali dobavne roke za avtomobile in privarčevali marsikateri dinar. Ne vejo pa še, kakšna bo prihodnost sodelovanja s Francozi, saj ti še vedno odlašajo s podpisom aneksa k pogodbi, čeprav so obojestranske zahteve znane. Kljub temu so v IMV prepričani, da je prihodnost samo v avtomobilski industriji, ne glede na to, kdo bi bil zunanji partner, saj bi bili vsi drugi alternativni sanacijski programi veliko dražji.

Izguba je znašala v prvih treh mesecih 2,7 milijarde dinarjev, zdaj pa je še ostalo »le« še za okoli milijardo dinarjev. K boljšim poslovnim rezultatom je prav gotovo prispeval tudi odpis obresti za nekaj malega več kot dve milijardi dinarjev, vendar pa k zmanjšanju izgube ni prispevala samo ta okoliščina. V IMV so povečali proizvodnjo osebnih vozil za domala 5 odst., izvoz pa za 38 odst. Za domači trg so izdelali okoli 7.000 R-4, za izvoz pa okoli 20.000 štiric. Okoli 2.000 so izdelali osemnajstic, medtem ko so izdelali le 136 kombijev iz domačega programa. Poudariti je treba, da so take proizvodne rezultate — storilnost se je povečala za 13 odst. — dosegli z manjšim številom delavcev. Torej je mogoče reči, da se v IMV premika na boljše, saj so na tiskovni konferenci ob devetmesečnem ob-

računu v IMV celo dejali, da bodo do konca leta spravili tekočo izgubo z dnevnega reda.

V prikoliki dejavnosti, ki naj bi se zaradi dveh povsem različnih poslovnih politik ločila od avtomobilske proizvodnje in tvorila svojo delovno organizacijo, so tudi dobro poslovali. Pridelali so celo nekaj ostanka dohodka, povečali proizvodnjo v Novem mestu za 1 odstotek in v Brežicah celo za 16 odst. Tudi prihodnost prikolike proizvodnje je s sanacijskim programom, sprejetim oktobra, zagotovljena. Že prvo leto naslednjega srednjeročnega obdobja naj bi bil neto devizni učinek

izvoza 20 milijonov dolarjev, do konca srednjeročja pa naj bi se po-

● Vse to, kar so doslej dosegli v IMV, sicer še ne zagotavlja končne in trajne rešitve, vendar je lahko reči, da je bilo veliko narejenega. Pomembno je tudi spoznanje, da IMV s proizvodnjo 50 do 100 tisoč avtomobilov enega tipa doseže tako rentabilnost, ki bi omogočala nastopanje na zahodnih trgih. V tovarni so nameščene take naprave, ki to omogočajo, IMV pa si je z dosedanjim prodajo vozil na zahodni trg že pridobila pomembne izkušnje. Kakor je dejal Marjan Anžur, predsednik začasnega poslovnega organa, bo to najcenejša rešitev, saj bi bili vsi drugi programi veliko dražji za IMV in za družbo.

vzpel na 30 milijonov dolarjev. Ključ za to pa je v izboljšani kakovosti.

J. SIMČIČ

Sanacija Tekstilane možna

Ne bo pa lahko delo, saj se obeta 250 milijonov din izgube — Nekaj zaposlenih bo treba prerazporediti

KOČEVJE — Znani tekstilni strokovnjak Jože Vonta je privolil, da s svojo ekipo prevzame sanacijo kočevske Tekstilane. Zdjaj ugotavlja stanje v tej delovni organizaciji, ki je huje, kot je prvotno domneval. O stanju bo poročal občinskemu organom 18. novembra.

V Tekstilani je zaposlenih 533 ljudi, od tega 211 na režijskih delovnih mestih. Nujno bo precejšen del režijev zaposliti v neposredni proizvodnji. Za okoli 50 delavcev pa bo potrebno najti zaposlitev zunaj Tekstilane.

RIBNIČANI V BOSNO

RIBNICA — Avtobus Ribničanov je minuli teden obiskal Bosansko Krupo. To je bilo prijateljsko srečanje ob občinskem prazniku tamkajšnje občine. Ribničanje so ob tej priložnosti odigrali z domačini prijateljsko nogometno tekmo in jim izročili darilo.

bliški sekretar za ljudsko obrambo Martin Košir.

Na otvoritvi vodovoda — naložba je veljala 80 milijonov dinarjev — sta predsednikom gradbenega odbora iz pipe najprej nazdravila predsednika pobratene občine Jože Bavec iz Stanko Veljkovič. Za preko 52 km novega telefonskega omrežja v studenški krajevni skupnosti in sosednjih, od tega šest v krški, ni bilo posebne otvoritve. Prejšnji večer je na koncertu domačega lovškega okteta in okteta Boštanjki fantje razvila svoj prapor osnovna organizacija Rdečega križa. Pokrovitelja sta bila Dom počitka Impoljca in sevniški kmetijski kombinat.

A. ŽELEZNIK

● Ob letošnjem občinskem prazniku je izšla brošura o Studencu s prikazom življenja v tukajšnji in sosednji primski krajevni skupnosti. Opisano je trpljenje tukajšnjih ljudi med medvojnimi izgnanstvom in povojna izgradnja. Brošuro je uredil Slavko Smerdel.

podelil tudi visoki državni odlikovanj: Maksu Bilcu iz Sevnice red zaslug za narod z zlato zvezdo in Milanu Poljšaku iz Radne red zaslug za narod s srebrno zvezdo, astronautično-raketnemu klubu Vega iz Sevnice pa priznanje republiškega sekretarja za ljudsko obrambo.

V kulturnem delu sporeda so peli člani lovškega okteta iz Studenca, mladina in šolarji. Med gosti sta bila podpredsednica republiške konference SZDL Božena Ostrovršnik in repu-

ZAHVALA ZA LISTINO — Akademik Božidar Jakac se je s solzami v očeh zahvaljeval za naziv častnega občana občine Metlika, ki so mu ga pretekli teden v okviru praznovanja občinskega praznika podelili v tem belokranjskem mestu. (Foto: M. Bezek)

Del srca pustil v Beli krajini

Akademski slikar Božidar Jakac postal častni občan metliške občine

METLIKA — Mnogim mestom, kjer je bil akademski slikar Božidar Jakac imenovan za častnega občana, se pretekli teden pridružila še Metlika. Metličani so se odločili, da ta naslov podelijo Jakcu zato, ker čutijo, da je slikar tudi njihov, a tudi akademikovo življenje je močno povezano z Belo krajino, saj je kot partizan ustvaril vrsto del o boju Belokranjcev in drugih borec za svobodo, vodstvenih ljudi, kulturnikov, kmetov in delavcev. A tudi po vojni je pogosto zahajal v deželo ob Kolpi.

Na slavnostni podelitvi listine častnega občana v metliški poročni dvorani, ki so jo pripravili ob občinskem prazniku in 40. obletnici osvoboditve, je gost dejal, da je hvaležen Beli krajini, ki je pomenila za njegovo družino novo življenje. Starši so namreč ob gradnji belokranjske železniške proge v Mihelji vasi odprli začasno kantino za delavce, ki so gradili prog.

Božidar Jakac si je ob tej priložnosti ogledal Belokranjski muzej, v katerem so tudi dela, ki jih je slikar poklonil Metliki. »Ta muzej je izvrsten in zares izraža spoštovanje do domovine,« je ganjen dejal akademik ter se zahvalil Metličanom za naziv častnega občana, vsem Belokranjcem pa za njihovo človeško toplino, prisrčnost in dobroto, kar je po njegovih besedah skupno le ljudem dežele zlatih src.

Kot umetnika pa je Božidarja Jakca predstavil Bogdan Pogačnik, ki je dejal, da ga kot vsestranskega umetnika, rodoljuba in poštenjaka cenijo po vsem svetu. Jakac je držal zrcalo našim ljudem in deželi, z umetniško vizijo je povezoval domovino s svetom ter tako opravil pomembnejše delo kot marsikateri ambasador.

M. BEZEK

SREČANJE NA MARTINOVO — Trideset lovcev iz Žumberka in Orehovice, ki so že tretje leto pobrateni, si je zadnje srečanje napovedalo prav na Martinovo nedeljo. Ne gre posebej razlagati, zakaj so si prizorišče boja izbrali prav okoli Gracarjevega turna, o katerem je segel glas tudi preko Gorjanec. Lov ni bil med najuspešnejšimi, saj so uplenili le dva fazana in eno lisico, zato pa je bilo toliko bolj zanimivo odkrivanje odprtih zidanic. Letošnja pičila letina, ki pri mnogih ni vzdržala niti do Martina, je vse skupaj prignala v Kosovo gostilno v Orehovicu, kjer so, seveda za denarce, Martina prav dobro zalili. (Foto: Janez Pavlin)

Kmetijstvo brez dogem

Kmetijstvo je že lep čas v središču pozornosti. Od te veje gospodarstva pričakujemo pomoč v najtežjih časih. Toda prav za kmetijstvo doslej tako rekoč nismo imeli nobene celovite ekonomske politike. Podobno kot pri obrti tudi tu vladajo ideološke dogme. Vsaj tako je mladi srbski znanstvenik dr. Dragan Veselinov opredelil naš zemljiški maksimum. Pa ne gre samo za nesrečni maksimum, ampak tudi za druga dejstva. Veselinov je navedel skrb vzbujajoče podatke, da je pri nas potekal najhitrejši proces deagrarizacije na svetu, da imamo najbolj razdrobljeno kmetijstvo — toliko parcel kot Latinska Amerika brez Brazilije, in se bi lahko naštevati. Vse to in pa dejstvo, da je kmetijstvo sploh prišlo na dnevi red letošnjih Gorjupovih dnevov, tradicionalnih srečanj novinarjev, zbuja upanje, da bo kmetijstvo pri nas v resnici dobilo pomen in vlogo, kakršna mu gre. Dejstvo je namreč, da pri nas zaradi zanemarjanja zemlje in kmetijstva pridelamo komaj četrtino hrane, kolikor bi je sicer lahko. To pa nam daje misliti!

J. SIMČIČ

Nadaljevalo se bo hladno in deževno vreme.

Zavezujoče ugotovitve o Krupi

Iz poročila komisije

Čeprav je Dolenjski list veliko pisal o onesnaženosti Krupe, posledicah te ekološke katastrofe in reševanju problematike, pa komisija za koordinacijo strokovnega dela pri reševanju onesnaženosti Krupe, ki jo je imenovala republiški izvršni svet, našemu listu doslej še nikoli niso predložila nikakršnega poročila oz. ocene o tem, kako rešujejo problematiko (čeprav so to pred slabim letom objavili). Zato tokratno informacijo povzemamo v skrajšani obliki po Delu, ki je objavilo obširno poročilo republiške komisije preteklo soboto.

● Iskra je prenehala s proizvodnjo kondenzatorjev, polnjenih s polikloriranimi bifenioli (PCB) 1. februarja letos, odpadni PCB, ki je bil shranjen na tovarniškem dvorišču, so avgusta odpeljali na sežig v Francijo, spomladi pa bodo začeli z gradnjo deponije odpadnih kondenzatorjev ob Iskri v Semčurju.

● V vzorcu kurjih jajc, perutnine, svinjske masti in kravjega mleka, ki so jih odvzeli junija letos, je bistveno manjša vsebnost PCB, kot so pokazale predhodne analize, ugotovili pa so visoke vrednosti PCB v jajcih in kokošjem mesu v vzorcu iz Vrtače nad Iskro. Zato bodo morali na tem območju, ki je bilo neposredno izpostavljeno aerenemu prenosu raznih vrst tehničnih PCB, nujno raziskati vse parametre okolja. Posebno pa bodo morali nadaljevati meritve zraka (čeprav je vnos PCB v organizem prek vdihavanja veliko manjši kot prek drugih prenosnih poti), saj so koncentracije PCB v zraku pri izviru in nad tokom Krupe približno 100-krat višje, kot so jih leta 1977 izmerili v Ljubljani.

● Končno poročilo o zdravstvenem stanju delavcev v impregnaciji Iskre in izbranega reprezentativnega vzorca okoliškega prebivalstva bo pripravljeno do konca novembra.

● S posebnimi meritvami PCB v vodi in v sedimentih spremljajo stanje vodnega režima Krupe v izviru in na mejnem preseku s Hrvaško. Podatki kažejo, da je vsebnost PCB v mejnem preseku v okviru dovoljenih količin za meddržavne in medrepubliške vodotoke. Vendar iz Hrvaške opozarjajo, da so ugotovili prekomerno vsebnost PCB na sektorju vodnih črpališč pri Sisku, niso pa še ugotovili vzroka.

Zaupnica dosedanjemu vodstvu

Sklepni del vroče politične jeseni v Kostelu (DL, 17. okt.): mag. Stanislava Južnica so razrešili vseh dolžnosti (več na strani pisma bralcev)

FARA — Na programsko-volilni seji KK SZDL Kostel, ki je bila 10. novembra, so delegati sprejeli poročilo o delu KK SZDL v preteklem obdobju, program bodočega dela in opravili volitve za dolžnosti v KK SZDL. Sklenili so, da bodo v kratkem razpravljali o programu samoprispeva, kot uspešno so ocenili delo občinske konference SZDL in njenih najvišjih funkcionarjev in se seznanili z osnutkom dolgoročnega plana občine.

Delo KK SZDL in njenega vodstva je bilo ocenjeno kot uspešno, prav tako pa tudi delo ostalih krajevnih organizacij, kot delno uspešno so ocenili delo delegacij za SIS, kot neuspešno pa delo delegacije za zbor KS občinske skupščine. Osvojen je bil tudi predlog, naj bi v bodoče za vse SIS imeli le eno delegacijo. V razpravi je sodelovala tudi tajnica OK SZDL Kočevje Tanja Svetličič, ki je med drugim poudarila, da občinsko vodstvo ocenjuje delo KK SZDL Kostel kot eno najboljših v občini, da ožje vodstvo KK SZDL Kostel dobro dela in da so zato predlagali, naj se vodstvu mandat ponovi.

Predlog programa bodočega dela KK SZDL so po razpravi dopolnili še s tem, da je v bodoče potrebno posvetiti večjo skrb mladini in OO ZSM ter da se tudi SZDL vključijo v delo za postavitev spomenika Jožetu Klariču, prvemu sekretarju OO KP.

● Ni pa bil sprejet predlog Franceta Volfa, da bi predsedstvo KK SZDL Kostel imenovalo posebno komisijo,

ki naj bi raziskala, če so kritične pripombe magistra Stanislava Južnice in pisanje v nekaterih časopisih resnične ali ne, in da je treba morebitne krivice najostreje kaznovati.

Magister Južnič je namreč na tej seji ponovil očitke, da je bil nekoristno porabljen denar za gradnjo čistilne naprave, ki nikoli ne bo delala, da se vprašljiva nekatera dela v zvezi s kanalizacijo, da je treba ugotoviti, kako je bilo s pozidavo šolske zemlje in kako z asfaltiranjem okoli nekaterih hiš. Ko je že vse kazalo, da bo predlog o imenovanju komisije sprejet, da je bil zavrnjen na pripombo delegata Delača, češ da je njemu in vsem gotovo povsem jasno, kako je s temi zadevami bilo, in da ni potrebna nobena nova komisija, ki bi tako in tako ugotovila že znana dejstva. Nihče ni zanikal, da napak ni bilo, a kjer se dela, se naredi veliko koristnega pa tudi napake.

Pri volitvah je bil ponovno izvoljen za predsednika KK SZDL Franc Čimprič (z enim glasom proti), za tajnico pa (soglasno) Marija Jurjevič.

Predsednik Čimprič je sporočil tudi predlog predsedstva KK SZDL, naj bi magistra Stanislava Južnica razrešili vseh dolžnosti v SZDL (bil je predsednik vaškega odbora SZDL Fara. Član predsedstva KK SZDL Kostel in delegat občinske konference SZDL Kočevje), predlagali pa bodo tudi drugim organom, kjer je član ali delegat, naj ga razrešijo. Predlog je utemeljil s tem, da se magister Južnič kot aktivist SZDL pri razreševanju zadev ni posluževal poti znotraj SZDL in da — objavljaj nam zadev v sredstvih obveščanja ni naredil koristi, ampak škodo. Kot predsednik VO SZDL je aktiven šele od spomladi. Tudi ne bo šel s Kulturno-športnim društvom Kostel na gostovanje v pobrateno občino Dolina. Magister Južnič je predlagal, naj bi predlog dopolnili tako, da ga razrešujejo vseh dolžnosti zaradi njegove prevelike aktivnosti, in ne zaradi neaktivnosti. Po glasovanju je delovna predsednica razglasila, da je predlog predsedstva sprejet in da je bil proti le en glas.

Sprejet je bil tudi predlog predsedstva, da se za nove predsednike VO izvolijo Željko Mavrovič (za območje VO Kuželj), Jože Jurkovič (VO Pirče), Martin Marinč (VO Fara), Vili Klarič (VO Zavrh), Brane Južnič (VO Nova sela) in Ana Cvitkovič (VO Banja loka).

Pod točko »ostale aktualnosti« je delegat Anton Škvarč opozoril, da se nekatere zadeve v zvezi s telefonijo na območju Kuželja, Gladloke in Ograje rešujejo po prepričanju krajanov nepravilno in povsem drugače na slovenskem kot na hrvaškem bregu Kolpe, kar povzroča med ljudmi nezadovoljstvo.

JOŽE PRIMC

70 let Jožeta Borštnarja

Jože Borštnar, narodni heroj, predvojni komunist in novomeški častni občan, je 6. novembra praznoval 70. rojstni dan.

Rodil se je v Gabrovki pri Litiji, toda večino šolskih let je preživel v Novem mestu, kjer je leta 1935 na gimnaziji maturiral. Po maturi je nadaljeval šolanje na železniški prometni šoli v Beogradu. Poglobljeno spoznavanje marksistične literature ga je privedlo med udeležence študentskih stavk. Revolucionarno delo je nadaljeval kot prometnik v Brestanici in je bil že pred vojno član okrožnega komiteja KPS. V Posavju je organiziral priprave na vstajo ob zlomu stare Jugoslavije, v letu 1941 pa prišel ponovno na Dolenjsko. Bil je član okrožnih komitejev, komisar v več partizanskih brigadah, nato pa komandant IV. operativne cone in IX. korpusa, znanega zlasti iz zadnjih bitk s sovražnikom na Primorskem.

Po osvoboditvi je bil najprej komandant mesta Ljubljane, nato

direktor Državnih železnic Slovenije, pomočnik ministra za promet v zvezni vladi, minister za lokalni promet v SRS in tako naprej, dokler ga ni za več let pot spet pripeljala v Novo mesto. Mnogi se ga dobro spominjajo kot sekretarja okrajnega komiteja KP Novo mesto v času, ko se je začela na noge postavljati industrija. Njegova zasluga je, da je bila sprejeta dolenska trasa avtoceste Ljubljana—Zagreb, ki je spodbudila nagel razvoj na vseh področjih življenja. Tudi po ponovnem odhodu v Ljubljano je bil tovariš Jože Borštnar nepogrešljiv, v javnem življenju, nazadnje pa je bil sodnik ustavnega sodišča in član sveta republike.

Zadnja leta je narodni heroj Jože Borštnar izpregel. Težka bremena, ki jih je nosil vsa medvojna in vojno-

na leta, mu rahljajo zdravje, kljub vsemu pa je ostal zvest Dolenjski. Veder in šegav, pa tudi kritičen do slabosti, kakršen je vedno bil, naj ostane še mnogo let. Tako mu želimo tudi Dolenjci, ki se ga ob življenjskem jubileju spominjamo z najlepšimi željami.

—a

Center se odpira navzven

V šolskih delavnicah srednjih šol tehničnih usmeritev možnosti za sodelovanje z obrtniki

NOVO MESTO — »Leto dni po otvoritvi novih delavnic iščemo še neizkoriščene možnosti za sodobno opremo, s katero razpolagamo«, je dejal dipl. inž. strojništva Štefan David, vodja šolskih delavnic.

POUK OB NAJSODOBNEJŠI OPREMI — V šolskih delavnicah srednjih šol tehničnih usmeritev v Smihelu imajo ob dobrih pogojih za delo tudi možnost za občasno ali trajno sodelovanje s strankami. (Foto: R. Bačer)

VSEBINSKO BOGATO SREČANJE SLOVENSKEGA NOVINARJEV

PORTOROŽ — V tem slovenskem letovišču so od 7. do 9. novembra potekali 8. Gorjupovi dnevi. Tokratnega, izobraževanja namenjenega srečanja se je udeležilo nad dvesto slovenskih novinarjev, ki so uvodoma razpravljali o usposobljenosti novinarja kot pogoju za njegovo družbeno učinkovitost. V prisotnosti ljudi, ki imajo na republiški ravni opraviti s kmetijstvom, in znanstvenikom je beseda tekla o vprašanjih jugoslovanske kmetijske politike, večplasten je bil razgovor z dr. A. Grličkovim, predsednikom ZK SZDLJ, in sicer o nalogah, ki nas čakajo v volilnem letu 1986. D. Šinigoj, predsednik izvršnega sveta slovenske skupščine, in M.

Potrč. vodja slovenske delegacije v zvezni skupščini, pa sta očrtala dogovarjanje in sporazumevanje v Jugoslaviji. Zadnji dan srečanja so novinarji za t.i. mednarodno okroglo mizo z italijanskimi kolegi besedovali o tem, kako uresničujemo osimske sporazume, podpisane pred desetimi leti.

NAŠA ANKETA

Loto je najpopularnejši

Kdo ve, koliko je med nami taktih, ki še nikoli v življenju niso niti pomislili na to, da bi kupili srečko in posanjari o tem, kaj vse bi lahko kupili ali naredili za seveda malo večji zadenek. Verjetno ne prav veliko, čeprav je več ali manj vsem jasno, kako majhne so možnosti zadetka, posebno res kakšne omebe vredne vsote, pri praktično vseh igrah na srečo. Mnenja o igrah na srečo so seveda različna. Nekateri so ostro proti vsem igram na srečo po vrsti in menijo, da bi jih morali pri nas prepovedati, drugi nimajo nič proti njim, a ne kupujejo srečk in ne igrajo, nekaterim pa je takšno početje zlezlo že povsem pod kožo in brez njega ne morejo več, naj si bo zaradi igre same ali zaradi večnega upanja na velik zadenek, ki se uresniči le redkim. Po večini odgovorov v današnji anketi sodeč, pa se le povečuje število tistih, ki se udeležujejo igre na srečo v upanju na večjo vsoto ali kak drug zadenek, ki si ga s svojim vsakdanjim delom ne morejo pridobiti.

MARTIN RADOŠ, kmet iz Čuril pri Metliki: »Kdor igra igre na srečo, plačuje davek na bedake. Že tako je pri nas dovolj sitnosti, neumnosti in škode. Jaz ne igram. Pri igrah na srečo gre samo za to, da ljudem poberejo denar, in bi jih bilo treba v taki družbi, kakršna naj bi bila naša, prepovedati, ne pa spodbujati. Z njimi države gotovo ne bomo rešili. Sicer pa kmeč in delavec ne igra na srečo, ker imata dovolj drugega dela in za take neumnosti nimata denarja. Največja sramota je, da si danes delavec s svojim delom ne more zaslužiti za dostojno življenje.«

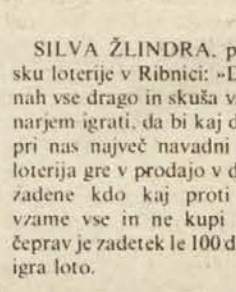
ANICA JURMAN, prodajalka v lokalni loteriji v Črnomlju: »Od julija, odkar velja nov način igranja lota, se pri nas iz tedna v teden povečuje promet. V Črnomlju poskuša srečo s srečkami državne in ekspresne loterije, s športno napovedjo in z lotom, ki vodi, okrog 500 do 1000 ljudi na teden. Prihajajo tudi iz Metlike in iz Hrvaške. Prepričana sem, da se je zanimanje za igre na srečo povečalo tudi zaradi padca standarda. Večina upa, da bodo dobili katerega glavnih dobitkov, nekateri pa prihajajo v lokal že iz navade.«

MARJAN IRT, prodajalec v poslovalnici loterije v Novem mestu: »Malo je takšnih, ki bi lahko v lotu, športni napovedi ali loteriji zapravili premoženje, seveda pa je tudi malo takšnih, ki bi si ga lahko na tak način pridobili. V petih letih, kar ponujamo srečo v tem kiosku, je bila največja vsota, ki jo je zadel kak Novomeščan, 84 starih milijonov. Največje vrste pred kioskom so ob sobotah, je bila zadnji dan oddaje listkov za loto, ki je trenutno najpopularnejša igra na srečo. Odkar žrebanje prenaša TV, je v Novem mestu nad 1000 igralcev lota. Vlečejo tudi dobitki.«

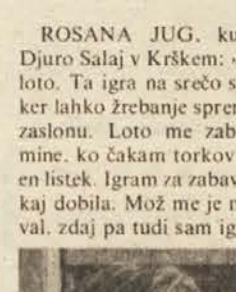
LUDVIK KOS, delavec iz Trebnjega: »Nič nimam proti igram na srečo, v ZRN, kjer sem delal 14 let, sem redno igral na lotu. Seveda nisem nikoli nič zadel razen drobca, pa mi zaradi igranja na lotu ni žal. Doma se iger na srečo še nisem lotil. V Trebnjem niti ne prodajajo stavnih listkov. Zdi se mi, da so loto in podobne igre na srečo zelo nedolžne. Izgube denarja so majhne, upanja velika. Rulete in kart ter podobnih hazardnih iger pa tudi jaz ne maram.«

SILVA ŽLINDRA, prodajalka v kiosku loterije v Ribnici: »Danes je v trgovinah vse drago in skuša vsak z zadnjim dinarjem igrati, da bi kaj dobil. Zdad igranje pri nas največ navadni loto. Ekspresna loterija gre v prodajo v dneh po plači. Če žadene kdo kaj proti koncu meseca, vzame vse in ne kupi novih srečk, pa čeprav je zadenek le 100 din. Tudi moj mož igra loto.«

SONJA DOBRIČ, prodajalka v kiosku loterije v Kočevju: »Opažam, da vedno več ljudi igra loto. Menim, da zato, ker so cene v trgovinah visoke, osebni dohodki nizki in mnogi upajo, da bodo prišli do denarja z igranja na srečo. Tu delam osem let. Največji zadenek je bil nekaj preko 12 milijonov starih dinarjev. Na ekspresne srečke pa je bilo že več dobitkov po milijon ali dva, enkrat je nekdo dobil celo 5 milijonov.«

ROSANA JUG, kurirka v tovarni Djuro Salaj v Krškem: »Že dve leti igram loto. Ta igra na srečo se mi zdi poštena, ker lahko žrebanje spremljam tudi na TV zaslonu. Loto me zabava, teden hitro mine, ko čakam torkov večer. Izpišem le en listek. Igram za zabavo, ne pa, da bi nekaj dobila. Mož me je nekaj časa zadrževal, zdaj pa tudi sam igra loto.«

TONI KORŠIČ, kmetijski tehnik iz Arnovega sela: »Srečke nisem kupil še nikoli v življenju. V take igre ne verjamem, vendar nisem proti njim. Menim, da so lahko koristne, če se denar dobro porazdeli. Morda je celo bolje, da ga ljudje porabijo za take stvari, namesto da bi ga puščali v gostilnah ali ga kako drugače zapravljali.«

Djurdja Lendaro, prodajalka srečk v loteriji v Sevnici: »Do nedavnega je bila Sevnica po prodanih srečkah in ostalih igrah na srečo med zadnjimi v republiki, z uvedbo novega lota smo vendarle prehiteli Žirovnico. Ni mogoče govoriti o večjem zanimanju za te igre v tem kraju. Prodajalnice že sedmo leto v starem delu mesta. Menim, da bi bilo bolje, če bi bil lokal v novem delu mesta.«

Ljubljansko pismo

Ekonomska cena najbolj varčuje z energijo

Naši viri so revni

LJUBLJANA — Zadnja leta se v Jugoslaviji vsako jesen znova sprašujemo, kako bomo proizvajali in se gredli čez zimo. Energije nam že zdaj primanjkuje na vseh koncih in krajih, povrh vsega pa še vedno ne vemo, kako se bomo z njo oskrbovali jutri.

Jugoslavija ima zelo skromne naravne energetske zaloge. Bogastvo premoga, zlasti nizkokaloričnega lignita, bo podosled znanih raziskovanjih prav tako izkoriščeno v 20 do 40 letih naslednjega stoletja, odvisno od stopnje rasti proizvodnje in porabe. Do zdaj znane rezerve ne bodo do leta 2000 zagotavljale večje količine nafte, pa tudi znana nahajališča urana so zelo majhna. Čeprav naše energetske rezerve niso velike, njihova sestava pa je precej neugodna, morajo biti zanesljiva opora gospodarskemu razvoju države do konca tega stoletja. Zato je treba z ustreznimi ukrepi in akcijami čimprej nadomestiti dosedanje zaostajanje pri njihovem izkoriščanju, vstevši nove energetske vire in tiste, ki jih je možno obnoviti.

Upravičeno je intenzivno graditi hidroelektrarne predvsem tam, kjer je največ neizkoriščenih vodnih sil. Prav tako bo treba še naprej graditi termoelektrarne, le da jih bo treba čimveč namestiti poleg lignitnih premogovnikov. Pripravi se je treba za graditev jedrskih elektrarn, ki bodo v bodočnosti vse bolj potrebne. V zvezi s tem se mora naša industrija pravočasno pripraviti in usposobiti za pr-

To pa, z drugimi besedami povedano, pomeni, da uspešen razvoj energetike terja zagotovitev stabilnih virov sredstev za financiranje raziskovanja energetskih virov. Stem bi zagotovili stalno zmanjševanje relativne odvisnosti države od klasičnega uvoza energije in skupno raziskovanje proizvodnje in uporabe nafte, črnega premoga, uranove rude in novih obnovljenih vrst energije, posebej še z deželami v razvoju.

VINKO BLATNIK

kmetijstvo

VEČ ZA KMETIJSTVO?

NOVO MESTO — V sredo, 6. novembra, se je skupščina novomeškega občinskega sklada za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane seznanila s porabo sredstev do konca septembra in potrdila revidirani letni plani sklada, po katerem bo sklad letos lahko razporedil skupaj nekaj nad 109 milijonov dinarjev, medtem ko so prvotno računali le z dobrimi 92 milijoni. Ker pa je vse skupaj še vedno le kaplja v morje, če upoštevamo poljožaj, v katerem je danes naše kmetijstvo, so delegati na skupščini podprli predlog republiške Gospodarske zbornice in Zdravne zveze, naj bi v Sloveniji poenotili prispevno stopnjo za intervencije v kmetijstvu na 1 odstotek. V novomeški občini je sedaj ta stopnja polodstotna, v javni razpravi pa je predlog za prihodnje leto 0,7-odstotni stopnjo. Količina bo prispevna stopnja v resnici, je torej odvisna od odločitve delavcev, pa tudi od občinskega izvršnega sveta, ki je dolžan držati roko nad celotnim obremenjenjem gospodarstva.

Zalival pšenico

Pri Zalaščkovih kljub suši sejali v roku

BOŠTANJ — Medtem ko je statistika konec oktobra s težavo zbirala podatke o posejanih, ali bolj neposejanih hektarjih njiv s krušnim žitom, so najpriaznejši kmetje bili boj s suho zemljo, s težavo orali in nič lažje drobili grude.

Do takrat je bila v Sloveniji sešena pšenica v zemlji na dobri polovici polj, drugje pa znatno manj. Zasebni kmetje so bili pri tem težavnem opravilu za tri odstotke boljši kot družbeni sektor.

Pšenico že vsa leta seje z lepimi uspehi napredni kmet iz Boštana Alojz Zalašček ml. Letošnjemu zaradi suše težavnemu oranju je bil močni traktor Deutz brez težav kos, ravno tako pri nadaljnji pripravi zemlje, Alojz pa se je sprijel tudi s sušo. V času, ko je postajalo že kritično za kalčke pšenice v suhi zemlji, je zvozil na pšenično njivo nič več in nič manj kot 24 velikih sodov (za gnojilko) vode. Zatem je seveda poskrbel, da se njiva ne bi zaskorila, saj potem ne žni kalčki spet ne bi mogli na plano.

Ko bo vsemogoča statistika ob letu spet premelevala podatke o ugodnejši žetvi, bi se kazalo spomniti tudi na take napore v boju z nenaklonjeno naravo.

A. ŽELEZNIK

Hladilnica — izziv kmetijstvu

inž. Jože Starič o pomenu nove hladilnice za Dolenjsko in njeno kmetijstvo — Opustitev nepotrebnih voženj bi se morala poznati pri cenah

NOVO MESTO — Celotna Dolenjska v preteklosti ni razvijala svoje oskrbovalne mreže, trgovina pa se je začela povezovati z velikimi delovnimi organizacijami v republiki. Posledica tega je bila občasna slabša oskrba in nadpovprečna draginja. Nova hladilnica na Cikavi bo v mnogočem stvari spremenila, kot je povedal inž. Jože Starič, direktor KZ Krka Novo mesto.

«Da je Dolenjska danes oskrbovana iz več virov, nislabo, vendar so ti viri preveč oddaljeni. To povzroča težave pri dostavi blaga, večje je tveganje in še hušje je pomanjkanje, kadar gre za splošno pomanjkanje kakega izdelka. Po drugi strani so premalo izkoriščene domače proizvodne možnosti, predvsem pridelava sadja in vrtnin. Nesmiselno je, da prideleki iz novomeške občine potujejo v hladilnice v Ljubljano, od tam pa jih vozijo spet v prodajalno mrežo na Dolenjsko.»

Ali doslej Dolenjska sploh ni imela lastnih hladilniških naprav?

«Povsem brez hladilniških naprav ravno nismo, toda vsega skupaj premore Dolenjska prirodnih hladilnic za 115 ton, od tega je 38 top tovrstnih hladilniških zmogljivosti v novomeški občini. To so hladilniške naprave za shranjevanje živil na kratek rok. Tako se dogaja, da na Dolenjskem pridelana hrana potuje k porabnikom izven regije, po drugi strani pa enake ali podobne proizvode dovažamo iz drugih regij na Dolenjsko. Kljub temu da je na Dolenjskem nekaterih pridelkov dovolj za samooskrbo, se zdi regija ni z enim pridelkom ne oskrbuje sama. Povprečna oskrba živil domačega izvora znaša trenutno le 36 odstotkov.»

Kaj torej pomeni nova hladilnica za občana? Bo preskrba boljša in cenejša — samo to zanima ljudi?

«Oboje bi moralo se poznati. Zmogljivosti hladilnice bodo zad-

Jože Starič: «Gradnja večjih gospodarskih objektov običajno kasni, novomeška hladilnica pa je bila dograjena pred rokom. Vsa investicijska dela je prevzelo podjetje Kongrad iz Slovenskih Konjic.»

oščale tudi za rezerve, uslužnostno dejavnost in predelavo mesa, ki jo bo naša zadruga zgradila do leta 1990 ob hladilnici. Ker bodo živila doma, bo oskrba zaradi odpadlega transporta manj tvegana, hkrati ne bo toliko prevoznih stroškov. V primeru pomanjkanja živil bodo možne takojšnje intervencije iz

organizirano in kdo je njen upravljalac? «Hladilna oprema je zasnovana na hlajenju z amoniakom in batnimi kompresorskinimi agregati. Objekt ima več celic, v tunel za zamrzovanje pa gre na primer 5 ton mesa na dan. Skladiščenje bo potekalo s paletnim sistemom, notranji transport pa z električnimi vozili. Skratka: gre za dokaj avtomatizirano delo. Z novim objektom upravlja naša zadruga, ki se povsem zaveda odgovornosti za uspešno gospodarjenje.»

RIA BAČER

Vrbinski učni poligon

Nasad hitro rastočih topolov v Vrbinu pri Brežicah kaže pot do novih kubikov dragocenega lesa

Lesna prihodnost ni obetajoča, vse prej kot to. Po napovedi strokovnjakov FAO bo leta 2.000 Evropi (brez Sovjetske zveze) primanjkovalo sto milijonov kubičnih metrov lesa. Številka nepoznavalcu ne pove dosti, več šele, če jo primerjamo s porabo lesa naše največje lesnopredelovalne Tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj v Krškem, ki predela na leto 750.000 kubičnih metrov lesa, od tega 500.000 kubikov iglavcev, in jo uvrščajo med srednje velike evropske tovarne.

Evropa seveda ne drži rok križem. V naeritu ima dva milijona hektarov gozdnih plantaž in obnovljenih degradiranih gozdov, da bi vsaj za silo zakrpal primanjkljaj, ki utegne biti zaradi vse bolj pretečajoč umiranja gozdov še neprimerno večji. Velikopoteznijska skrb za gozdove bo najna tudi pri nas, sicer bo treba še več lesa uvažati, če ga bo sploh mogoče še kje kupiti. (Krška tovarna več kot polovico potrebnih iglavcev uvozi iz Sovjetske zveze, Madžarske, Poljske in celo Kanade.)

Resnici na ljubo je treba širši javnosti povedati, da so prvi koraki v tej smeri tudi pri nas vendarle že narejeni. Aprila letos so članice slovenske celulozne in papirne industrije podpisale samoupravni sporazum o sovlaganju v lesno surovinsko osnovo. Po tem sporazumu naj bi z namenskimi gozdnimi nasadi, izboljšanjem donosnosti slabih gozdov, melioracijami, boljšim izkoriščanjem odpadkov ipd. pridobili na leto dodatnih 500.000 kubičnih metrov lesa in s tem precej popravili lastno oskrbo. Žal so vse to zaenkrat le še dobre želje, saj akcija, ki bi jo morali odločneje podpreti predvsem v občinah, nekako ne more prav steči.

Prav na našem območju pa imamo — gotovo še premalo populariziran — zgleden primer, kaj je mogoče narediti v plantažnem gozdarstvu. To je 500-hektarski nasad hitrorastočih topolov, (ki uspešno nadomeščajo iglavce) v Vrbinu pri Brežicah, pionirsko delo inž. Marjana Hladnika in sodelavcev, ki je na zamočvirjenem in poplavljenem zemljišču dosegel izjemne uspehe: do desetkrat večje priraste celulozne lesa, kot ga daje običajen gozd. Vrbinski nasad, ki je nastal z denarno pomočjo krške tovarne, ni le njeno stoječe skladišče lesa in zlata rezerva, temveč bi moral biti tudi bolj uporabljen učni poligon.

Koliko je slabih zemljišč ob vodotokih, nerodovitnega sveta, ki ničesar ne daje, pa bi lahko dajal, če bi sledili vrbinskemu zgledu. Res je potrebno poprejševanje prostorskih načrtov razčistiti, katero zemljo bi uporabili v te namene, toda to ne bi smel biti izgovor za zavlačevanje in cinganje, ki ga že slutimo. Tudi denar ne bi smel biti izgovor, niti pomanjkanje delovnih rok. Celo mladinske brigade, ki si zdaj ponekod dobesedno izmišljajo (nepotrebno ročno delo, bi lahko koristno sodelovale v širši akciji, ki bi v nekaj prihodnjih letih pripomogla, da bi se v oskrbi z lesom Slovenija bolj postavila na svoje noge. Še več od lesa pa bi bila vredna vnovična pogoditev vse manj gozdnote Slovenije, moje dežele.

M. LEGAN

SEKAJO IN SADIJO

RIBNICA — Gozdovi v ribniški občini so vedno redkejši, saj je potrebno z lesom oskrbeti predvsem lesno industrijo. Trenutno najbolj sekajo na območju Glažute in Velike gore. Seveda je potrebno poseke tudi pogozditi in prav te dni delavci gozdnega gospodarstva zasajajo na območju Velike gore na Turnu 16.000 smrekovih sadik.

M. G.Č.

Iz jagod nastajajo rozine

V metliški Vinski kleti nameravajo poleg pozne trgatve rizlinga proizvesti še vino sortnega izbora

METLIKA — Letošnje vreme je zelo primerno za pozno trgatve. Da bi dosegli prezoritev, so v vinogradih metliške Vinske kleti na Vinomeru laški rizling pustili na trti. Medtem ko je bila glavna trgatve za to sorto grozdja proti koncu septembra, so delavci Vinske kleti prvi del trgatve laškega rizlinga opravili 23. oktobra.

Ko so potrgali prvi del, so ugotovili, da je sladkorna stopnja grozdja celo višja kot ob izrednem letniku 83, zato seveda tudi pričakujejo najmanj tako kakovostno vino pozne trgatve, kot so ga pridelali takrat. Ostalo grozdje pa še zorijo in od jesenskega vremena je odvisno, kakšno kakovost bo doseglo. Jesenska slana je večino listja na trti že pobrala, grozdje pridobiva sladkor, kajti voda iz jagod izhlapeva, jagode se spreminjajo v rozine, lepo pa je tudi že vidna plemenita gniloba.

V prvem delu pozne trgatve so obrali 8 ton in pol grozdja, s čimer so si

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Teden cvička kar v treh dolenjskih krajih

Ker društvo vinogradnikov ne bo več prirajalo Teden dolenjskega cvička v Novem mestu, je upravni odbor društva 12. oktobra sprejel predlog, da bi to priljubljeno prireditev v bodoče organizirali na več mestih. Predlog bodo obravnavale podružnice Društva vinogradnikov na zborih vinogradnikov v bližnji izobraževalni zimski sezoni. Zaenkrat je upravni odbor predlagal tri mesta teh prireditev, in sicer pod Trško goro, v Šentjernej in Trebnjem.

Novo mesto

Že pred dvema letoma je bilo na skupščini delegatov Društva vinogradnikov predlagano, naj bi Teden dolenjskega cvička prenesli pod Trško goro, na prostor nekdanjega gradu Vinica (Bajnof). Zaradi mlačnosti vinogradnikov in zaradi pomanjkanja sredstev za postavitve primrne strehe in sanitarij ni prišlo do ureditve tega predloga. Zadnji dogodki, ki so se razpletli ob letošnjem Tenu dolenjskega cvička, pa so pokazali, da je bil predlog pravilen. Uresničitev omogoča dejstvo, da bo Kmetijska šola Grm ob proslaviti 100-letnici delovanja šole zgradila na Trški gori dvorano, v kateri bo možno organizirati tovrstne prireditev. Dejstvo je tudi, da Kmetijska šola Grm ves čas obstoja Društva vinogradnikov tesno sodeluje z društvom (predavanja, tečajji itd.). Izobraževalna naloga Dru-

štva vinogradnikov in šole se tako dopolnjuje.

Ocena vina bi bila za podružnice Novo mesto — Trška gora, Novo mesto — Podgorje in Straza enkratna, na istem mestu, v februarju, prireditve pa na pomlad, po dogovoru.

Šentjernej

s podružnicami v Šentjernej, Škocjanu, Cerkljah in Podbočju je važen, gospodarsko močan in hortikulturno lepo urejen kraj, ki ga obrobajo Gorjanci s podnožnimi lepimi vinogradi, slikovitim Vinjim vrhom in obronki Dolenjskega gričevja. Pred leti uspeli Teden dolenjskega cvička v Šentjernej je pokazal, da so Šentjernejci sposobni izvesti tovrstno prireditev. Ocena vin bi bila enkratna za vse navedene podružnice, in sicer v Šentjernej, prireditve pa po dogovoru na pomlad.

Trebnje

je močan gospodarski center z lepimi vinogradnimi predeli. Na prireditvi v Trebnjem bi sodelovale podružnice Trebnje, Šentrupert, Malkovec in Sevnica — Boštanj, Tudi Trebanjci so pred leti dokazali, da so sposobni izpeljati tovrstno prireditev v splošno zadovoljstvo obiskovalcev. O predlogu te prireditve v Trebnjem naj zato poleg podružnic društva razpravljajo še ti.

S predlaganimi prireditvami bi omogočili vsem dolenjskim vinogradnikom, da pri prireditvah sodelujejo ne samo z vzorci vina, ampak tudi pri izvedbi raznih del in nastopov. Tako bi teden dolenjskega cvička postal resničen praznik dolenjskih vinogradnikov ljubiteljev dolenjskih vin in tokajev.

T. DOBERŠEK

● V gostilni moramo priskuhnuti tistemu, ki več ve, ne pa tistemu, ki mnogo govori.

● Vino utopi skrb.

● Mladi ga pijejo iz navade, stari iz potrebe.

● Kakor vse v življenju, je tudi vino treba uživati z mero.

● Dobro vino in lepa žena, to sta najlepša »sirupa«. (Turški pregovor)

● Fant, ki ga hvalijo samo krčmarji, ni nikoli nič prida.

● Lepo krčmo pivci sezidajo.

● Če hočeš izvedeti, kakšno je vino, je dovolj, če popiješ eno čašo, ni treba popiti vsega sode.

● Tri večji najboljši razvesele srce in oko: lepa ženska, lep konj in lep vinograd.

● Žeja se prežene z vodo, dolgčas z vinom.

● Kdor pije, nima časa misliti na žlo.

● Bistvene razlike med gostilno in zaporami pravzaprav ni: noter je priti kaj lahko, teže pa ven...

Kmetijski nasveti

Dvojni udarec sadjarstvu

Januarski, zlasti pa februarjski mraz je dvojni prizadel oskrbo s sadikami. S pozebo v sadovnjakih je povečal povpraševanje, s pozebo v drevesnicah pa zmanjšal ponudbo. Ocenjujejo, da je zmrznilo kar 60 odstotkov ošese koščičarjev in 25 odst. ošese sadik peničkatnega sadja, kar pomeni, da tako prizadetega tržišča že dolga leta ni bilo.

Začenja se sezona sajenja ter nadomeščanja pozebljenih dreves z novimi sadikami, pri čemer je treba biti letos še posebej previden in premišljen. V pomanjkanju sadik bo tržišče ponujalo tudi slabše blago, na račun pa bodo prišli tudi razni sumljivi prekupčevalci, ki bodo ponujali, za dober denar seveda, tudi mačka v žaklju. Še bolj kot prej bo zdaj veljalo: da se spleča kupiti le dobro sadiko, četudi je malo dražja, pri zanesljivem drevesničarju in z obvezno etiketo, ki jamči sorto, podlago in kakovost. Izjemom je moč saditi tudi sadike, ki so jim spomladi ponovno vstavili zlahka očesca (okulira se običajno v poletnih mesecih, ta očesa pa so pozimi pozeblja).

In še nasvet o izbiri podlag. Drevo je lahko cepljeno na generativni (sejance) ali vegetativni podlagi. Sodobno sadjarstvo uporablja predvsem vegetativne podlage, saj omogočajo hitro rodnost, gosto sajenje, lažje oskrbovanje, obiranje in poljubno vzgojno obliko. So šibkejše rasti, prepoznamo pa jih po tankih lasastih koreninah. Vegetativnih podlag je cela serija, največ pa uporabljajo naslednje (za jablane): M 27 kot najšibkejšo podlago, ki je napredaj v naših drevesnicah, zraste le do 1,8 m in zahteva le metrsko razdaljo sajenja, nadalje M 9, ki zraste do 2,8 m in tudi še potrebuje stalno oporo, M 26, ki zraste do 3,2 m in po nekaj letih opore več ne potrebuje, zatem MM 106, ki je srednjebuja podlaga, prav tako tudi MM 111, ki zraste do 4,5 m visoko in se sadi na 3 do 4 narazen. Takšna je ponudba naših drevesnic in znotraj nje je mogoče zadostiti skorajda vsem potrebam ljubiteljskega sadjarstva.

Za uspeh je potrebno tudi strokovno pravilno sajenje, mrežna zaščita proti voluharju, pravilna vzgoja krojne in vestna oskrba, kar vse je opisano v slehernem sadjarjem priručniku.

Inž. M. L.

Zaradi cen — brez zelenjave

V črnomaljski občini se zaradi slabega plačila vse manj ljudi odloča za gojenje zelenjave — Tobačna tovarna iz Ljubljane za zgled

ČRNOMELJ — Ko se je junija lani Belsad odcepil od črnomaljske kmetijske zadruge in se priključil HP Kolinski, je zadruga s Kolinsko sklenila dogovor o proizvodnji surovin za predelavo v svojem nekdanjem tozdu. Glede na povečano kapaciteto bi Belsad leta 1990 lahko prevzel 300 ton kumaric, 400 ton rdeče pese, 100 ton zelja, jabolka, slive, če bi bil ekonomski interes, pa tudi lešnike, gorčico, oves, med, meso in mleko.

Vendar glede na letos odkupljene količine zelenjave vse kaže, da bo te načrte zelo težko uresničiti. Letos se je za pridelavo kumaric odločilo le 10 kooperantov, rdečo peso je na štirih hektarjih pridelalo 30 kmetov, zelje pa na 30 arih trije kooperanti. Poleg tega je bila letina zaradi suše izredno slaba.

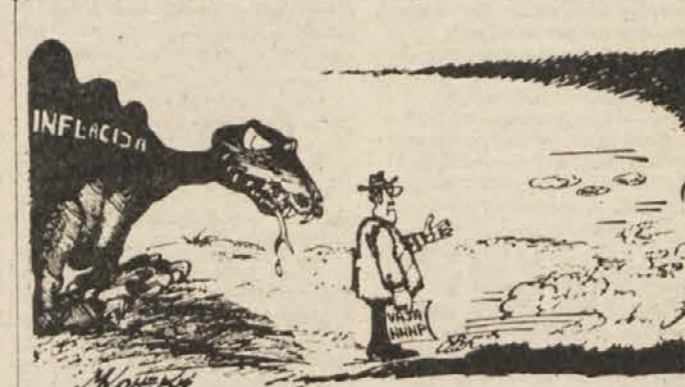
Odgovor na vprašanje, zakaj se ljudje vse manj odločajo za pridelavo zelenjave za prodajo, je na dlani: nespodbudne cene. Poslovna skupnost namreč določa ceno, ki je, čeprav ni stvarna, ni moč spremeniti. V kmetijski zadrugi menijo, da bo boljši odnos med kmeti in zadrugo in s tem tudi večji pridelek šele takrat, ko bodo dosegli ekonomske

krompir, saj so zanj dobili po 35 din za kilogram, za rdečo peso pa le še 20 din.

M. BEZEK

● Za primer, kako je moč z dobrim plačilom pritegniti kooperante, pa v Črnomlju navajajo Tobačno tovarno iz Ljubljane. Številni ljudi, ki se odločajo za gojenje tobaka, iz leta v leto naraščajo. Letos je bilo sklenjenih že 74 pogodb. Tobačna tovarna pa pomaga pri razvoju tovrstne pridelave tudi s tem, da v Črnomlju plačuje pospeševalca za tobak.

500 do 600 ton, njena cena pa je bila enaka ceni krompirja. Razumljivo, da so se letos kmetje raje odločili za

— Tovariši, saj to je le vaja...

Tretjič ne gremo na led...»

Med kraji Straže in Vavte vasi huda kri — Že spet zaradi šole

VAVTA VAS — »Pravljica o jari kači in vavtovski šola imata veliko skupnega...« pravi Jakob Krštine, predsednik sveta krajevne skupnosti.

Trinajst let v Vavti vasi ljudje plačujejo samoprispevek za občinski šolski program, in ko so bili že zapisani v dve, pa je zmanjkalo denarja za Vavto vas, so v tretje prišli pri referendumskem programu tako daleč, da bi morali v letu 1986 zares začeti gradnjo. Pa?

»Na občini so rekli: krajevna stvar je pridobiti zemljišče — gre pa za dva hektara najlepše kmečke zemlje tik šole in igrišča, ki na taki zemlji že stojita. Nova zakonodaja take zemlje ne dovoljuje pozidati.

Nekaj te zemlje je last zadruga — ta bi bila pripravljena prodati parcelo za šolo — ne moremo pa pregovoriti dveh zaščitnih kmetov in enega navadnega kmeta, da bi zemljo odprodali. V zameno krajevna skupnost zemlje nima, nima pa je tudi občinska skupnost, ki je za tako delo ustanovljena in plačana.

Kako naj občani pridemo do zemlje, če je na občini niso sposobni pridobiti, povrh vsega pa urbanističnega načrta za Stražo še ni. In tudi to je eden od razlogov, da gradnje stojijo. Pet let pa kraji že tečnarijo za urbanistični načrt...«

Tako je opisal zaplete pri gradnji šole predsednik Krštine, ki se s kraji vred sprašuje, po čigavi krivdi se prav v Vavti vasi spet zatika. So mar kraji krivi, da ni urbanističnega načrta? Konec koncev so sami ponudili zemljišče slabše kvalitete za vasjo, da bi na njem zgradili novo šolo, pa so prav ljudje z občine dejali, da to ne pride v poštev, ampak naj zahtevajo dograditev šole. In za to dograditev zdaj ni zemljišča.

Na listah so nova imena

Manjka še okrog 700 imen za možne delegate

NOVO MESTO — Po podatkih, zbranih v občinski konferenci SZDL, je za delegate v občinskih zborih evidentiranih 786 delegatov, za interesne skupnosti pa 3032, vendar mnogo premalo. Manjka še 400 predlogov za delegate v SIS in okrog 300 predlogov za možne delegate v dveh občinskih zbora. Evidentiranje se pospešeno nadaljuje!

Medtem ko smo vrsto evidentiranih za pomembnejše funkcije v republiko objavili že v prejšnji številki, dodajamo tokrat imena za možne funkcije, s katerimi širša javnost še ni seznanjena. Tako je bil za predsednika komiteja za družbeno planiranje SRS evidentiran Miro Hrovatič, za predsednika komiteja za varstvo okolja in urejanje prostora Marjan Ravbar, za predsednika komiteja za tržišče, cene in splošne gospodarske zadeve Milan Jakopin, za predsednika komiteja za gozdarstvo in prehrano Jože Falkner.

Pri možnih kandidatih za predsednika občinske skupščine za zdaj ni novih predlogov, za podpredsednika občinske skupščine pa so evidentirani: Dušan Jarc, Darja Colarič, Pavle Turk, za predsednika zbora združenega dela: Marko Rajkovača, Branko Bambič, Cita Bračko, Tone Rečelj, Jože Preskar, Stane Žunič, za predsednika zbora krajevnih skupnosti: Dušan Jarc, Drago Rožemberger, Jože Kulovec, Stane Šobar in Pavle Turk, za predsednika družbenopolitičnega zbora: Marjan Somrak, Boris Dular, Dominik Bratož, Boris Škedelj in Matevž Franko, za podpredsednika DPZ Jože Florjančič, za sekretarja Dušana Weiss in Zvone Špelko.

Med evidentiranimi za predsednika izvršnega sveta občinske skupščine tudi ni novih imen, za člana izvršnega sveta pa so na listi možnih: Marjan Šonc, Darinka Miklavčič, Janez Usenik, Jože Kukec, Nataša Petrov, Vida Dugar, Miran Simič, Jožica Štamcar.

Z NOVOMEŠKE TRŽNICE

NOVO MESTO — V ponedeljek, 11. novembra, je bil živilski del tržnice še kar založen, medtem ko je obrtnike pregnal močan naliv. Prodajali so mehko solato po 220 din kilogram, radič po 200 din, solato po 160 din. Za kostanj so zahtevale ženske 200 din, za fižol v zrnu po 400 din. Kupcem je bilo na voljo še dovolj druge jušne zelenjave, na stalnih stojnicah pa je bila precejšnja izbira sadja, od banan do mandarin, jabolk in grozdja.

Zdravje z izgubo

Metliški zdravstveni dom ima po 9 mesecih 4,74 milijona dinarjev izgube

METLIKA — Metliški zdravstveni dom ima po treh četrtinah leta 4,74 milijona dinarjev izgube, od tega pride 2 milijona dinarjev na nekritične osebnosti, ostalo pa na nekritične sklade. Računajo, da bo občinska zdravstvena skupnost do konca leta to izgubo pokrila, kajti od tega meseca velja v občini za zdravstvo višja prispevna stopnja.

Zdravstveni dom je od občinske zdravstvene skupnosti dobil manj denarja, kot je bilo po sporazumu predvideno, stroški pa so se v zdravstvu letos izredno povečali. Prav tako je letos manj pacientov iz sosednjih hrvaških krajev, ker so cene v metliškem zdravstvenem domu nekoliko višje kot v ozaljskem. Tako njihova zdravstvena skupnost svojim zavarovancem ne dovoli, da bi šli k zdravniku v Metliko, in vračata račune, kar še posebej velja za zobozdravstvo. Sedaj znaša priliv v celotnem prihodku le še slabih 40 odst. in se še zmanjšuje. Sicer pa metliški dom v dolenski regiji ni glede tega črna ova, saj imata izgubo tudi črnomaljski in trebanjski. »rešili se je samo novomeški, kjer so že prej zvišali prispevno stopnjo.

Zaradi izgube niso bili deležni nič slabšega zdravstvenega varstva, in to ne bolnišničnega ne kliničnega. V zdravstvenem domu je sedaj zaposlenih 40 ljudi, od tega je 5 zdravnikov in 3 zobozdravniki. Pri zobozdravstveni službi samo za metliške zavarovance, ne upoštevaje paciente od drugod, manjka ena zobozdravstvena ekipa, se pravi zobozdravnik, asistentka in tehnik, medtem ko je splošnih zdravnikov za metliške zavarovance dovolj, vendar je pred kratkim en zdravnik dal odpoved. Ko bodo v kratkem v okviru metliške šole odprli šolsko zobozdravstveno ambulanto, bodo v zdravstvenem domu res morali dobiti še enega zobozdravnika.

A. B.

ta del gradnje visi v zraku, ljudje pa nimajo kam z malčki.

Razumeti je treba grenkobo in jezo ljudi. Zaposlene mame — najkasneje do 7. ure zjutraj pripeljejo otroke v šolo, pouk pa imajo nižji razredi vsa leta samo popoldne. Otroci pridejo domov iz šole ob 17. uri, ko je tema. In v šolskem varstvu se stiskajo po kabinetih, kjer so prostori vse prej kot ustrezni za celodnevno bivanje. Takih razmer ta čas res ni več na nobeni šoli v občini.

RIA BAČER

Nesrečno leto

Suša je hudo prizadela kmetijstvo in življenje Drganjih sel

DRGANJA SELA — »Kljub temu da imamo dva vodnjaka in smo z vodo hudo varčevali, smo morali letos že dvakrat vodo navoziti s cisterno. Vsaka vožnja pa stane čez 2000 dinarjev.« je o letošnjih sušnih razmerah potožila Marija Saje z Drganjih sel 10.

»Letošnja suša nam je vzela tudi koruzo, krompirja ni bilo, repe je bilo malo, vinograde pa je vzela

Marija Saje

pozeba. Zares nesrečno leto.« pravi Saje. Pri njih na sredo ne živijo samo od kmetije, ker jim ta pomeni le dopolnilo k moževi borčevski pokojnini, vseeno pa se slaba letina pozna pri vsaki hiši. Če po drugi strani upoštevamo še draginjo, ni čudno, če so ljudje zaskrbljeni.

Drganja sela, ki so bila do pred nekaj leti odročna vasica v staršem predelu, znana sicer iz NOB, vendar siromašna, je zdaj vas s primestnim videzom. Do vasi prideš po asfaltu, hiše so nove ali modernizirane, kmečka dela opravljajo s stroji, v gospodinjstvih pa opremljenost s stroji ni nič drugačna, kot je pri stanovalcih v mestnih blokih. Izginila je sicer tipična idilika nekdanje vasi, ki so jo tvorile nizke hiše, s slamnatno streho in majicnimi okenci. Življenje ljudi pa je lepše, kot je bilo tedaj. Tako trdijo starejši, ki so izkusili nekdanje in današnje razmere.

R. B.

Dražji vrtec

V Novem mestu z novembrom za 30 odstotkov večji prispevek staršev za vrtec

NOVO MESTO — V skladu s priporočilom republiške skupnosti otroškega varstva in novomeški občinski skupnosti otroškega varstva sklenili, da se prispevek staršev za otroka v vrtec z novembrom poveča za 30 odstotkov glede na sedaj odmerjen prispevek. Pri tem so se v skupnosti zavedali, da bo to za starše hudo, a drugače ni šlo.

Vrtci so morali povečati ekonomsko ceno — za dojenčke znaša sedaj 23.412, za predšolske otroke pa 16.424 din — za 24 odstotkov, če niso hoteli zavestno končati leta z izgubo. Tega povečanja pa skupnost otroškega varstva nikakor ne bi mogla pokriti, še posebno ne sedaj, ko je z intervencijskim zakonom omejena uporaba sredstev za skupno porabo. Že doslej je skupnost otroškega varstva v Novem mestu za vsakega otroka v vrtec v občini v povprečju doplačevala 2.237 din k oskrbi, ki naj bi jo sicer v celoti plačali starši, medtem ko del ekonomske cene za vzgojo tako plača skupnost za vse otroke. Oskrbo je doslej v celoti namreč plačevalo le 18 odstotkov staršev.

V skupnosti pravijo, da zdajna podražitev vrta vsaj ne bo prizadela socialno najbolj šibkih oziroma ogroženih družin. Te bodo na istem, saj so se že s septembrom povečali otroški dodatki prav tako za 30 odstotkov.

NOV VRTEC V STOPIČAH

STOPIČE — V ponedeljek so tu v prenovljenih prostorih starega dela osnovne šole odprli vrtec. V njem je prostora za 40 otrok, od tega naj bi bil en oddelek male šole in en oddelek vrta. Sredstva za obnovo, ki je stala 8 milijonov din, je prispevala občinska skupnost otroškega varstva. Tako so končno lahko predali namenu tudi opremo za vrtec, ki je bila skoraj v celoti kupljena že leta 1979, ko so začeli zidati nov del šole.

PLESNA GLASBA V METROPOLU

NOVO MESTO — V novomeškem hotelu Metropol imajo vsak petek in soboto od 19. do 23. ure glasbo za ples. Vabljeni!

NA POKOPALIŠČU

Ob dnevu mrtvih smo šli na pokopališče. Obiskali smo grob pahljanih partizanov. Prižgali smo svečke, v vase pa dali rože. Tovarišica nas je spomnila na učiteljco Jelko Jerše, ki je učila skoraj vse naše starše. Obiskali smo tudi njen grob, prižgali svečke in položili cvetje. Tudi ob grobu partizanke Katje Rupene smo se ustavili. Ko smo se vrnili v šolo, smo se pogovarjali o tistih, ki jih ni več med nami.

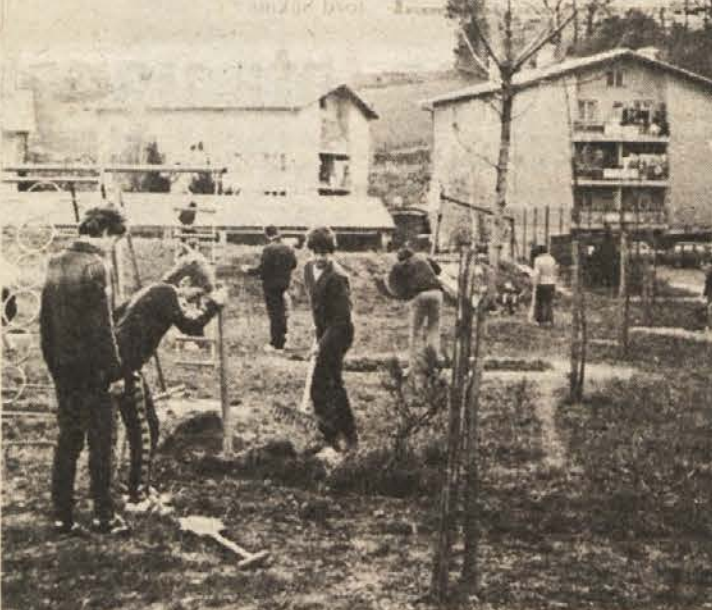
MELITA ZUPANČIČ, 3.a OŠ Mirna peč

Frane Hočvar, Janez Gabrijelčič, Ladislav Jaki, Marko Svetina, Adolf Zupan, Slavko Jarkovič, Boris Dular, Marjan Pavlin, Tone Andrelič.

Za člano izvršnega sveta in sekretarja sekretariata za občno upravo Kristina Progar, za člano izvršnega sveta in predsednico komiteja za urbanizem Angela Legan, za člano izvršnega sveta in sekretarja sekretariata za ljudsko obrambo Aleš Kulovec, za člano izvršnega sveta in sekretarja sekretariata za notranje zadeve Adolf Zupan, za člano izvršnega sveta in direktorja uprave za družbene prihodke Marjan Pavlin ter za člano izvršnega sveta in predsednika komiteja za družbeni razvoj Sergej Thorževskij mlajši.

Za člano izvršnega sveta za področje planiranja sta evidentirana Jule Stern in Jožica Štamcar, za člano izvršnega sveta in načelnika geodetske uprave Lojze Pucelj. Prihodnjič bomo spisek evidentiranih še dopolnili. Opozoriti pa je potrebno delegatsko bazo, da pošiljanje evidenčnih list ne pomeni nikakršnega pritiska, češ da morajo le podpisati. Gre za predloge, ob katerih naj se baza izreče, ali ga sprejema ali ne.

R. B.

DA BO ZA PRAZNIK ČISTO — Mladina krajevne skupnosti Mestne njive je v nedeljo, 10. novembra, dopoldne organizirala očiščevalno akcijo na otroškem igrišču. Resda ni bilo veliko prostovoljcev, so pa naredili vse, kar so zmogli z rokami in preprostimi orodjem. Akcija je bila organizirana, da bo območje krajevne skupnosti čisto za praznik, ki ga praznujejo 2. decembra. (Foto: Bačer)

Sramoten položaj kmetijstva

Bridke ugotovitve z zadnje seje zborov metliške občinske skupščine

METLIKA — »Vsa leta po vojni je naše kmetijstvo v sramotno podrejenem položaju. Do kmeta je bila naša družba vseskozi krivična. Visoke obresti za kmetijsko proizvodnjo so pri nas naredile več škode kot katerikoli potres in če bodo ljudje začeli zapuščati kmetije, bodo zmanjvala sredstva, ki smo jih v zadnjih letih vložili v kmetijstvo.«

S temi bridkimi ugotovitvami se je v razpravi na zadnji seji zborov metliške občinske skupščine oglašil inž. Janez Gačnik, predsednik skupščine občine in direktor Kmetijske zadruge, ko je v osrednji točki dnevnega reda tekla beseda o stanju in razvojnih možnostih kmetijstva v tej belokranjski občini.

Gradivo, ki so ga pripravili za to občutljivo in bolečo tematico, je bilo v nasprotju s številnimi gradivi za številne seje pregledno, natančno, s konkretnimi podatki, brezkompromisnimi zaključki, ne prikrivajoče dejansko stanje in težave, skratka, odkrito in pošteno. Tudi razprava je bila delno na tej ravni, čeprav se je še vedno preveč sukala v okviru načelnih, privzdigjenih vprašanj o tem, »kako si je treba prizadevati«. Tistega nepotrebnega in praznega besedičenja, ki tako pogosto kot obvezna priloga spremlja večino

ne le v njej) začela kmetijska proizvodnja zastajati ali celo nazadovati. Opažajo namreč, da delovna sposobnost kmečkega prebivalstva upada, da si mladi kmečki ljudje iščejo zaposlitev drugje, zlasti v industriji. In čedalje več kmetij je v rokah takih ljudi, ki jih niso več zmogni obdelovati. »V kmetijski proizvodnji nosi vse tveganje zgolj proizvajalec, kmet. Tistega, ki kupi kruh ali meso, prav nič ne zanima, v kakšnih razmerah je bila ta hrana pridelana.« je opozoril eden od razpravljavcev.

Z nikakršnim leporečjem se ne dajo spodbiti dejstva. In ta dejstva med drugim govorijo tudi, da se je cena umetnih gnojil v zadnjih petih letih povečala za 900, cena mleka pa za 600 odst., podobno je pri zaščitnih sredstvih, še bolj porazno pa je pri semenih. Leta 1980 je kmet za liter mleka dobil 1 kg gnojila, pet let zatem pa le še 0,60 kg. Leta 1980 je bilo treba za 100 kg gnojila dati 5,73 kg žive teže mlade pitane govede, čez pet let pa 9,21 kg. Takih podatkov je na voljo več kot preveč.

A. BARTELJ

ODMEV — Bodica, ki jo v našem časniku vsak teden pove ena gospa, je dokaj odmevna: pogosto se zgodi, da zaradi nje zapoje telefon. Tako je bilo tudi minul teden, ko je ena gospa vprašala: zakaj kuharica menze Gorjancev v Straži navadnim delavcem pri malici ne servira nožev, delavcem iz pisarne pa vedno. Po objavi se je po telefonu oglašil vodilni delavec Gorjancev in povedal, da se je to res zgodilo, vendar samo enkrat. Ko smo se povežali z našim virom in ga soočili z uradno resnico, je dejal: »Menda bo res, saj smo tudi zrezke dobili samo enkrat.«

PREMOG — Ruski briketi, ki jih novomeško Kurivo stresa kar najdlje od kleti naročnikov in plačnikov, bi prišli prav kakšni revnejši krajevni skupnosti. S premogom, kolikor ga je, bi pozimi za silo ogrevali društvene prostore, s kamenjem, ki ga je skoraj toliko kot preмога, pa popravili ta ali oni kolovoz.

Ena gospa je rekla, da so se zadeve z življenjskim standardom že zasukale na boljše. V domala vsaki novomeški delikatesi je mogoče kupiti kaviar, ne ve se le, ali naj z veselico začnemo takoj ali pa naj počakamo šampanjec.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 31. oktobra do 6. novembra so v novomeški porodnišnici rodile: Katarina Berkovec iz Gotne vasi — Urško, Vera Pekolj iz Šahovca — Mitja, Marija Krapež iz Orehovca — Katarino, Dragica Luskovec iz Krškega — Alena, Radojka Petrušič iz Črnomlja — Gordano, Marija Novak z Rake — Matejo, Andreja Škufca iz Otočca — Martina, Marinka Luzar iz Gornje Brezovice — Robija, Slavica Žakšek iz Raven — Katjo, Frančiška Kuhar iz Ostroga — Tomaža, Marjanca Jene iz Zavinka — Jerneja, Marjanca Turk z Zajčjega vrha — Mojco, Marjanca Trunkelj iz Gorenjega Kamenja — Marka, Danica Kozlevčar iz Trebnjega — Damjana, Ana Suštaršič iz Birčne vasi — Gregorja, Jasenka Lauš z Goleka — Elviro, Bojana Korđiš iz Trebnjega — Dejana, Pavlina Čepin iz Bukoška — Antona, Jožica Jakše iz Drage — Igorja, Jožica Sever iz Mirne peči — Tomaža, Manda Jaketič iz Vinice — Julijano, Ana Turk iz Cerovca — Anico, Ana Novosel iz Reštova — Stjepana, Bojana Vidmar iz Gradenca — Dejana, Fani Šinkovec iz Goriške vasi — Gašperja, Marija Kočvar iz Dolnje Pake — Roka, Marija Koščak iz Mokronoga — Gašperja, Marija Grabrijan iz Perudine — Katarino, Jožica Vide s Potovega vrha — deklico in Marjeta Krstič iz Krškega — deklico.

IZ NOVEGA MESTA: Nevenka Gazvoda iz Šegove 6 — Leo, Danica Plut iz Šegove 49 — Marka in Vera Škrbec iz Lamutove 11 a — Katarino, Čestitamo!

Sprehod po Metliki

PRED DNEVOM MRTVIH JE BILA na Trgu svobode komemoracija, ki je bila slabo obiskana. Med udeleženci so bili v glavnem šolski otroci, učitelji, ravnatelj, nekaj družbeno političnih delavcev — to pa je tudi vse. Komemoracija so ves čas motili avtomobili, v katerih so sedeli ljudje, ki so hodili po ikebanc in sopke cvetja v cvetličarno Julija Brinca. V prenesenem pomenu besede je bilo vse skupaj bolj žalostno.

ČEPRAV METLIŠKIH TAMBURAŠEV — vodi jih Stanko Kriz — zadnje čase ni videti na prireditvah (le-teh tudi ni), ansambel pridno vadi. Večji nastop bodo imeli 7. decembra v Domu španskih borcev v Ljubljani, kjer se bodo udeležili 6. srečanja tamburaških skupin Slovenije. Metličani so že stari znanci te vrste srečanj, njihovi nastopi pa so bili vedno deležni pohval in burnega ploskanja.

POVRŠNI OPAZOVALEC BI MENIL, da mestna metliška godba ni več tako delavna, ko je bila nekdanj. Vendar je to samo videz, ki vira. Godbeniki so prešli dve povabili za gostovanje v Nemčiji. Ker so dogovori pač takšni, da si morajo gostujoči pot plačati, bodo odšli po vsej verjetnosti Metličani samo enkrat preko meje. Če pa bo denarja dovolj, ni rečeno, da ne bi prestopili meje dvakrat.

METLIKA JE ŽIVAHNA ZLASTI DOPOLDNE, ko je videti po bifejih in gostinah ljudi v delovnih haljah različnih barv. Prevladujejo modre, ne manjka rdečih in belih, tako da so videti lokali kot odteti v zastave. Popoldne, v prostem času, pa je Metlika kot izumrla.

ZAKAJ OB SEJEM? — Na zadnji seji zborov občinske skupščine je delegat iz Vinice spraveval, zakaj so v njihovem kraju ukini sejem, ki je bil tako zakorenjen in tradicionalen, nikakor pa se na njem niso shajali prepuščevalci, kot so mislili nekateri. Namesto da bi ljudje kupovali in prodajali živino na Vinici, pa vsak ponedeljek potujejo na scem v hrvaško Bosiljevo. Ukinitve sejma na Vinici je bila nepotrebnost, ljudje pa zahtevajo, da v kraju znova pričnejo s sejmami dnevi, ki so vztrajali vinski delegat. Takoj je dobil odgovor na vprašanje, zakaj v kraju ni več sejma. Pojasnilo mu je dal eden od delegatov, ki se še spomni, da so sejem ukini z občinskim odlokom, ki pa so ga sprejeli prav delegati zborov občinske skupščine.

SLABO NAPOTILO — Otok, zasledek v vinskih krajevni skupnosti, je vedno brez elektrike. V krajevni skupnosti so želeli pomagati ljudem, da bi tudi pri njih čim prej zasvetile žarnice, a ko so iskali pomoč, so dobili le napotilo, naj se obrnejo na elektrogospodarstvo Hrvaške. Sedaj pa se na Vinici sprašujejo, ali so njihovi sosede onkraj Kolpe res dolžni reševati njihove probleme, kot da nimajo že svojih dovolj. Da o odgovornosti tostran Kolpe ne zglubljamo besed.

Ribniški zobotrebci

BLOK OBLAGAJO — Na Trgu Veljka Vlahovića v Ribnici te dni delavci oblagajo zunanje stene stanovanjskega bloka, ki je bil na tem trgu prvi zgrajen in je zato najslabše izoliran. Za oblaganje uporabljajo 5 cm debele stiroporne plošče.

DIVJADI MALO, ŠKODA OGROMNA — Pogosto smo poročali o pritožbah krajanov iz različnih območij ribniške občine zaradi velike škode po divjadi. Na podobno pritožbo na zadnji seji zborov KS občinske skupščine Ribnica je delegat — lovec hitro odgovoril tako: »Divjadi je malo, škoda pa je velika. Za znižanje stalaža divjadi je najbolj poskrbel ris. Veliko škode pa povzroči divjad na njivah zato, ker je obdelanih vedno manj njiv.«

CENEJE JE KURITI — S 1. novembrom se je začelo kurjenje kotlovnice centralne kurjave. Nekateri stanovalci že stokajo zaradi visokih računov (250 din za kv. m stanovanja), ki znesajo pri dvosobnem stanovanju že blizu 15.000 din na mesec.

Drobne iz Kočevja

SPET PROGRAMI IN VOLITVE — Poročilo o (ne)delu v preteklem letu, program dela za naslednje obdobje (v katerega ne bo več vnesena propadla reorganizacija krajevne skupnosti Kočevje-mesto), volitve v KK SZDL, ocena priprav na volitve, razprava o samoprispevku, ocena dela nosilcev funkcij in OK SZDL — to bo na dnevnem redu programske volilne konference KK SZDL Kočevje-mesto III (in drugih), ki bodo jutri, 15. novembra, ob 12. uri v dvorani krajevne skupnosti.

KRITIKA KRITIKE — Pogosto, da ne rečemo vedno, se dogaja, da občani nekaj kritizirajo, vendar se tisto ne spremeni na bolje, ampak celo na slabše. Primerov je nešteto. Na zadnjem sestanku predsedstva KK SZDL Kočevje-mesto III smo spet slišali za enega. Pred leti je bila naslovljena ostra kritika na skupščino krajevne skupnosti Kočevje, ki se je sestajala preveč poredko, namreč le enkrat na leto. Nova skupščina pa se sestaja seveda še bolj poredko.

— Zakaj v drevesnici ob cesti proti Marofu rastejo že tako velike smrečice, da niso več primerne za presajo? — Da bomo medvedje lahko v njih naredili brlog.

Trebanjske iveri

HULIGANI, POZOR, DELO ZA VAS — Marsikje po trebanjski občini je videti zvite in polomljene prometne znake. Seveda, rečejo občani, na delu so bili huligani. Ampak ti huligani bi lahko naredili tudi kaj za stabilizacijo, pravijo prebivalci Puščeve. Tam je na razdalji 100 metrov šest uličnih svetilk ali pol preveč. Ponavadi pa so še prigrane podnevi in ponoči. Kdo jih bo ukinit ali ugasnil?

SREČA TREBANJCEM HRBET KAZE — Sreče Trebanjci ne potrebujejo kdove kako. Sreča je namreč že to, da si Trebanjec. Vendar to še ne pomeni, da med Trebanjci ni ljudi, ki bi želeli igrati na loto. Športno napoved ali pa bi hoteli kupiti srečko. Vendar se ne morejo iti te vrste iger. Ker v Trebnjem in drugod sploh ne prodajo stavnih listkov in srečk.

IZ NAŠIH OBČIN IZ NAŠIH OBČIN

Premajhna skrb za domačo obrt Za zdaj le dogovori

ČRNOMELJ — Domača in umetna obrt v črnomaljski občini še vedno nista organizirani tako, da bi se ohranile etnološke posebnosti Bele krajine. Nekateri izdelovalci jo imajo prijavljeno kot postransko obrt zaradi prodaje izdelkov, sicer pa so prepuščeni sami sebi. Že pred poldrugim letom je bil na pobudo občinske konference SZDL sestanev z izdelovalci domače obrti, predstavniki trgovine, gostinstva, občine, obrtnega združenja in Zadruge Bela krajina. Dogovorili so se, da bi vse trgovine, gostinski obrti pa tudi Petrol prodajali spominke in izdelke domače obrti, povezovalka med izdelovalci in prodajalci bi bila črnomaljska Obrtna zadruga, združenje pa bi ustanovilo sekcijo izdelovalcev domače obrti. Žal je vse ostalo do danes le pri dogovorih, v združenju pa upajo, da se bodo stvari premaknile z mrtve točke, ko bodo dobili nove prostre in bo tudi več možnosti za razstavo izdelkov.

Vrsta na mladih S konference KK SZDL v Loškem potoku

LOŠKI POTOK — V Loškem potoku so v zadnjih letih posvečali posebno pozornost reševanju mnogih perečih komunalnih problemov in v glavnem tudi vse zelo uspešno rešili. Zato pa so, kar je razumljivo, pozabili na nekatera druga področja, kar bo potrebno zdaj nadoknaditi. To so ugotavljali na nedavni seji programske volilne konference SZDL, na kateri so ponovno izvolili za predsednika Vinka Bambiča.

V razpravi so posvetili posebno pozornost mladini. Nekateri so opozarjali, da je mladina premalo vključena v raznotero delo znotraj krajevne skupnosti. Ko so razpravljali o pripravah na volitve, so sklenili, da bodo preverili delovanje delegacij in delegatov, predvsem še za SIS. Pri tem bodo ugotovili tudi, če je možno oblikovati več posebnih delegacij. Tu di v tej razpravi so menili, da je treba pritegniti v delegacije več mladih in jim zaupati tudi vodstvene dolžnosti.

Med razpravo o kulturni dejavnosti so pohvalili oživitve dela moškega pevskega zbora. Hkrati so menili, da je potrebno oživiti tudi delo drugih kulturnih dejavnosti. Žal pa je pri tem velika in glavna ovira pomanjkanje primernih prostorov. Kulturni delavci si že več let prizadevajo za primerno ureditev kulturnega doma in upajo, da bo zdaj prišla na vrsto kultura.

Pohvaljeno je bilo tudi delo njihove osnovne šole, ki sodi gotovo med najuspešnejše v Sloveniji.

HVALILI VODSTVO KS

VELIKE POLJANE — Vsa dela na komunalnem področju potekajo zadovoljivo, so ugotovili krajinjani KS Velike Poljane v ribniški občini na nedavni konferenci SZDL. Poudarili so, da je za to zaslužno predvsem učinkovito vodstvo te krajevne skupnosti. Izrazili so tudi pripravljenost, da s prostovoljnimi delom in dodatnimi sredstvi sodelujejo pri napeljavi telefonov in vode, ureditvi obeh pokopališč itd. Za predsednika KK SZDL so ponovno izvolili Jožeta Andoljška.

UREDNIŠTVO V GOSTEH

bo to pot v VELIKIH POLJANAH v ribniški občini. Novinarji Dolenjskega lista bomo 19. novembra od 17. ure dalje čakali tamkajšnje krajanje v prostorih osnovne šole v Velikih Poljanah. Vabimo vse, ki nam imajo kaj povedati, sporočiti ali potožiti, da nas obiščejo.

V načrtovanju so še zamude

Trebanjski delegati sprejeli dogovor o temeljih plana 1986 — 1990

TREBNJE — Načelne usmeritve, kako bo potekal razvoj občine Trebnje v naslednjem obdobju, so več ali manj znane. O podrobnostih, kakršne tak dokument dopušča, pa ni moč govoriti. Nekateri organizacije združenega dela in delovne skupnosti še kasnijo s pripravo načrta. Zato so delegati zborov združenega dela in krajevni skupnosti na zadnji seji lahko govorili več ali manj samo načelno.

Za kaj gre? Konec decembra je občinska skupščina sprejela predlog smernic za srednjeročni družbeni plan 1986 — 1990.

Gre za to, da bo prebivalstvo občine letno naraščalo za pol odstotka, zaposlovanje za 1,3 odst., rast družbenega produkta za 4,1 odst. letno, masa za osebne dohodke za 3,7 odst. itd. Tako je bilo zapisano v usmeritvah. Ko so delegati zborov združenega dela in krajevni skupnosti razpravljali o dogovoru o temeljih družbenega plana za obdobje 1986 — 1990, pa niso dobili kaj dosti novih podatkov. Osnutek dogovora namreč ni materialno ovrednoten in usklajen, kot tak pa seveda ni imel tiste prave vrednosti, kakršno bi moral imeti. Krivda za to seveda ne zadene sestavljalcev dokumenta, ampak vse tiste organizacije, ki še niso sprejele načrta za naslednje srednjeročno obdobje. Vsekakor bodo morali zamudniki pohiteti, saj

Izpuščene krajevne skupnosti

Poudarek v razpravi na tem, česar v osnutku družbenega dogovora ni bilo

ČRNOMELJ — Čeprav bodo o osnutku družbenega dogovora o temeljih plana občine Črnomelj za obdobje 1986—1990, kjer so opredeljeni osnovni cilji razvoja, na zborih krajanov občani še razpravljali in dali pripombe, pa gotovo ni moč iti mimo napake, ki so jo, hote ali nehoče, privoščili pripravljatelji tega dogovora, zlasti še, ker bi bilo napako moč pravočasno odpraviti. Prav zaradi tega so bili prizadeti — delegati krajevni skupnosti v razpravi o osnutku na zadnji seji toliko bolj ogorčeni.

Družbeni dogovor je dokument, v katerem si ne smemo dovoliti, da bi spregovorili o krajevni skupnosti le v dveh vrsticah, so menili delegati. Da so krajevne skupnosti preskopo obdelane, da ni zapisano, kako bodo v njih živi in delali, kje bodo dobili denar za financiranje del v krajevni skupnosti, ki ga sedaj jemljejo tudi iz kupčka, namenjenega za delegatski sistem s tem, da se delegati odpovedujejo sejinam, so pripominjali prisotni.

Čeprav so se sestavljali opravičili, da je odstavek o krajevni skupnosti izpadel pri prepisu, delegat iz Gričelja pa je pripomnil, da se krajevne skupnosti lahko najdejo tudi v drugih, in ne le v izključno njim namenjenem členu, delegati v odgovoru niso bili zadovoljni. Ne nazadnje bi pripravljatelji gradiva lahko posredovali besedilo, ki je izpadlo, kot dopolnilo. Na očetek, da komunalne zadeve rešujejo pravzaprav sivi ter da je med njimi in delegati zbora krajevni skupnosti prešibka povezanost, pa je semički delegat odgovoril, da v omenjenem družbenem dogovoru oz. njegovem osnutku ni bilo navedeno niti to, ali bodo krajevne skupnosti sploh dobivale denar za redno delovanje in od kod, kaj šele za infrastrukturo!

B. M.

Evidentiranih 2500 ljudi

V Črnomlju pravočasno zaključili drugi krog evidentiranja — Dovolj žensk, premalo mladih

ČRNOMELJ — V črnomaljski občini so do konca septembra zaključili drugi krog evidentiranja ljudi za delegate zborov občinske skupščine in skupščin sisov.

V delovnih organizacijah, kjer je zaposlenih več kot 30 delavcev, in v krajevni skupnosti je evidentiranih 2.000 delegatov, skupno z delovnimi organizacijami do 30 zaposlenih, kjer opravljajo delegatsko funkcijo vsi delavci, pa jih je 2.500. Glede na to, da je v tem mandatnem obdobju v črnomaljski občini vključenih v delegatski sistem 1.800 delavcev, je uspelo v tem krogu urediti usmeritev, naj evidentirajo več delegatov, kot je potrebno. To

pomeni, da bo lažje izbrati v delegacije, predvsem pa njihova vodstva, kvaliteten, sposoben kader.

Kljub temu da je evidentiranje tako rekoč zaključeno, je še vedno moč predlagati nove kandidate. Ker pa bistvenih sprememb gotovo ne bo več, je dokončana tudi struktura evidentiranih. Prevladujejo kvalificirani delavci in kader s končno srednjo šolo. To pomeni, da je tudi več delavcev iz neposredne proizvodnje kot doslej. Vendar je še vedno premalo mladih, saj je mlajši od 27 let le vsak šesti do sedmi evidentirani. Razveseljivo pa je, da je več kot tretjina žensk.

Zamenjave, kjer delo šepa

To je v Žimaricah in pri ZRVS — Novi predsednik KK SZDL Tone Matelič — Občani o samoprispevku in

SODRAŽICA — Na programsko-volilni seji krajevne konference SZDL v Sodražici so izvolili za novega predsednika Toneta Mateliča.

Ko so razpravljali o analizi samoprispevka, so menili, da je treba tako rečevanje zadev nadaljevati tudi v prihodnje, saj je dal dosednji samoprispevek dobre rezultate. Tako so z njim dogradili v Sodražici nov vrtec in rešili mnoge druge pereče komunalne zadeve.

IZVOZ ODLIČNO

RIBNICA — Gospodarstvo ribniške občine kot celota dosega načrtovani izvoz in ga celo presega. Izvoz na konvertibilno območje je v devetih mesecih letos znašal blizu 10 milijonov dolarjev, za nadaljnjih 5 milijonov dolarjev pa je opravil strotev še Eurotrans. Zaradi tako ugodnih rezultatov je znašal priliv konvertibilnih deviz 46 odst. več kot v istem obdobju lani. Za izvoznimi načrti zaostajajo le tozdi Inlesa in tozđ Sukno.

Do konca leta uspeh še večji

Tako ocenjujejo gospodarska gibanja v ribniški občini na osnovi polletnih in devetmesečnih rezultatov — Posledice veliko novih investicij

RIBNICA — »Rast dohodka in primerljivega dohodka ribniškega gospodarstva je po oceni v prvih devetih mesecih letos še za okoli 3 odst. višja, kot je bila ob polletju in je torej višja od stopnje inflacije in tudi od povprečja, ki ga dosega republiško gospodarstvo. Izrazito boljše je poslovanje v Inlesu in ITPP.«

Tako je ocenil rezultate gospodarjenja na seji OK ZK Ribnica 7. novembra predsednik občinskega izvršnega sveta Franc Lapajne. V nadaljevanju je poudaril, da je porast akumulacije bolj skromna zaradi velikih obresti za posojila in da primeren ostanek dohodka izkazuje pravočasno plačilo tujih obveznosti in Donit. Izgube sicer nimajo nikjer, je pa na meji rentabilnosti trgovina, v kateri se položaj tudi ne izboljšuje. Nadalje je dejal, da v delovnih or-

ganizacijah ne ugotavljajo, zakaj dosega sorazmerno dobre rezultate gospodarjenja, in da tudi na občinski ravni te analize niso še naredili. Podatki za produktivnost kažejo, da je ta pri 6-odstotnem povečanju zaposlenih upadla za 2 odstotka, vendar merila za izračun niso zanesljiva.

Likvidnost je pod republiškim povprečjem. Ribniško gospodarstvo je zelo zadolženo. To pa je razumljivo, saj je imelo v ljubljanski regiji v zadnjih dveh letih sorazmerno največ investicij, ki bodo gotovo v bodočih letih prinašale tudi večji dohodek.

Pri osebnih dohodkih so še ob polletju izpolnjevali planske cilje in so bili ti za 6 odstotkov nad stopnjo inflacije. V naslednjih dveh mesecih se je ta prednost stopila in standard spet pada, zaradi česar je čutili večji

mora biti družbeni plan občine Trebnje pripravljen do srede decembra

Na seji so bili posredovani tudi prvi podatki o devetmesečnih gospodarskih rezultatih. Rasti so bile plod naraščanja cen, delež akumulacije upada, osebni dohodki pa kljub slabim poslovnim rezultatom naraščajo preko resolucijskih določil, tudi v trebanjski občini žive preko možnosti. Poleg tega pa imajo v občini še vedno tri izgubarje. IGK je pridelala za 39 milijonov dinarjev, Kmetijsko gospodarstvo za 1,3 milijona. Na srečo so v IMV-tozđ Tovarna opreme na Mirni poslovali s pozitivno ničlo, tako da vsaj tam nimajo več tekočih izgub.

bra, ko ga bo sprejela skupščina. J. S.

DVA STARA, EN NOV

KOČEVJE — Za predsednika občinske konference SZDL Kočevje je ponovno predlagan dosedanjí predsednik Alojz Petek, za podpredsednika dosedanjí podpredsednik Peter Šobar, za tajnika pa Dušan Zamida, medtem ko se bo dosedanja tajnica Tania Svetličič (ki ji poteka že drugi mandat) vrnila v združeno delo. V postopku evidentiranja je bilo za te dolžnosti predlaganih 17 možnih kandidatov, že prej pa je bila izdelana tudi pisna ocena dela nosilcev teh dolžnosti. Uspoštevajoč dosedanje delo in aktivnosti evidentiranih, je svet za organiziranost in razvoj SZDL ter kadrovska vprašanja pripravil ta predlog možnih kandidatov, ki ga je verificiral tudi že predsedstvo OK SZDL, zdaj pa o njem razpravljajo po krajevnih konferencah SZDL. Volitve novega vodstva bodo na programsko-volilni seji OK SZDL Kočevje, ki bo 5. decembra.

VOLITVE V ZK

RIBNICA — Programsko-volilne seje OO ZK se bodo začele konec novembra, programsko-volilna seja OK ZK pa bo 5. februarja. Osnovne organizacije bodo razpravljale tudi o predlogih za občinske vodstvene organe in višja partijska vodstva, volili pa bodo seveda še nova vodstva OO ZK. Med temi predlogi naj omenimo le, da so za CK ZKS predlagani kandidati Vojko Štanfelj (Rikostroj), Dušan Čuk (Eurotrans), Franc Petek (Ricomag) in Boris Zupančič (osnovna šola Loški potok); kandidata za predsednika OK ZK pa sta Jože Košmrlj (Sodražica) in Tone Prus (Inles).

Kočevje načrtneje do inovacij

Razstava in prikazi inovacij ter seminar o inventivni dejavnosti

KOČEVJE — Prvih deset dni v novembru so v Kočevju namenili spodbujanju inventivne dejavnosti. V delovnih organizacijah ITAS, ZKGP, Melamin in še nekaterih so pripravili tako imenovane odprte dneve, na katerih so poleg redne proizvodnje prikazali obiskovalcem tudi dosežke na inovacijskem področju.

V četrtek, 7. novembra, so v Likovnem salonu odprli razstavo o domačih inovacijah, na kateri so delovne organizacije ZKGP, INKOP, Melamin, LIK, Trikon in ITAS v besedi in sliki pa tudi s prikazom izdelkov pokazale nekatere izmed inovacij svojih članov kolektivov.

Minuli četrtek je bil seminar o normativni ureditvi inventivne dejavnosti, na njem so udeleženci dobili organizacijske in tehnične napotke za organizacijo dela na tem področju. Predaval je strokovnjak z tega področja Jože Andrič iz Mariborske livarne. J. P.

O ČEM DO KONGRESA?

RIBNICA — Občinski komite ZK Ribnica je na seji minuli četrtek sprejel program dela do kongresa ZKS. V tem obdobju bodo sklicali še problemsko konferenco o informiranju, pregledali uresničevanje sklepov ZK o inovativni dejavnosti (o tem so že imeli razgovor v Riku, zdaj pa je na vrsti Inles), načrtovani so obiski po delovnih organizacijah, ustanovitve aktivna komunistov-direktorjev, ribniško občino bo obiskal sekretar predsedstva CK ZKS Miha Ravnik, pripravili bodo razgovor z delegati za 10. kongres, organizirana bo razprava o delu davčne uprave in davčni politiki.

SPREMEMBA FINANČNEGA NAČRTA

TREBNJE — Na seji skupščine kulturne skupnosti občine Trebnje, ki je bila pretekli teden v Trebnjem, so delegati sprejeli spremembo finančnega načrta in osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana za obdobje 1986 — 1990. Spremembo finančnega načrta so sprejeli zato, ker se je med usklajevanjem splošne in skupne porabe pokazalo, da lahko kulturi namenijo za 12 odst. več denarja. To zneso 1,8 milijona dinarjev.

Tudi v Brežicah in Krškem bodo hiše bolj poceni

Graditelji so vendarle dočakali Posavsko stanovanjsko zadrugo

BREŽICE — Mnogim je odleglo, ker je po dveh gradbenih sezonah, ki sta minili od ustanovitve zbornice, Posavska stanovanjska zadruga končno registrirana. Graditelji stanovanjskih hiš so težko čakali na to in ne gre jim v račun, zakaj Samoupravna stanovanjska skupnost tega ni izpeljala že prej.

V Sloveniji je 66 zadrug. Imajo jih tudi nekatere delovne organizacije (RTV Ljubljana, Petrol, in druge), zato so se zainteresirani za gradnjo v Brežicah in Krškem upravičeno čutili prikrajšane. Oprostitev prometnega davka pri nabavi gradbenega materiala preko zadruga bi marsikomu skrajšala gradnjo za leto dni, saj za polmilion dolarjev izdatkov veliko pomeni, a ne le za graditelja, ampak tudi za tistega, ki bi leto prej dobil družbeno stanovanje.

Torej ni nič čudnega, če so Brežičani in Krščani vedno bolj pritiskali na dodelitev lokacije v Sevnici. Tamkajšnji graditelji so se lahko včlanili v zadrugo Sentrupert, ki pokriva razen trebanjske in sevniške tudi novomeško, občino in združuje 1200 članov.

Posavska zadruga ima sedež v Krškem, v nekdanjih prostorih Sava projekta, nasproti nove Blagovnice. Vanjo se lahko vpiše vsak, kdor gradi ali obnavlja stanovanjsko hišo na območju posavskih občin. Torej ima to možnost tudi kmet. Pristopnina znaša pet tisočakov. Z njo si člani pridobijo pravico do organiziranega nakupa gradbenega materiala in oprostitev prometnega davka, do svetovanja pri izbiri projekta, in strokovne pomoči v finančnih in pravnih zadevah. Zadruga organizira tudi različne oblike varčevanja in pridobivanje kreditov, tehnične dokumentacije in stavbnih zemljišč in skrbi za nadzor nad gradnjo.

Vse to bo mnogim še koristilo, zato naj bi ne pretrelo preveč vode do resničnega začetka poslovanja, do tega, da bo zadruga zaposlila strokovnjake, odprla žiro račun in povabila graditelje v članske vrste. Njeno geslo bi lahko postalo »Čas je denar«.

J. TEPPEY

NAVEZAVA STIKOV Z ZDOMCI

BREŽICE — Prihodnji mesec bodo predstavniki brežiške občine obiskali Besigheim v ZRN, kjer bodo s kulturnoprosvetnim društvom Mura svečano podpisali listino o sodelovanju. Naslednje srečanje v Brežicah bo namenjeno otrokom. Osnovna šola bratov Ribarjev bo imela pet dni v gosteh 40 zdamskih otrok, ki poleg nemške šole obiskujejo tudi dopolnilni pouk slovenščine v 4 oddelkih. Sodelovanje z brežiško občino bo obsegalo še kulturna in športna srečanja.

TELEFON

Končno smo le dočakali telefon, ki je bil dolga leta največja želja vaščanov Zg. Pohance. V naši vasi je centrala za vse novonapeljavne telefone. Kdor je želel, si jo je lahko ogledal. Ob tej priložnosti je bila organizirana tudi veselica, vendar se ni najbolj obnesla. Najbrž so bili vsi raje doma in se poskušali prvič preko telefona ogledati svojim sorodnikom in znančcem.

JOLANDA PINTERIČ, 7. a OŠ Arčiče

Sevniško priznanje Izletniku

Niti v najhujši zimi lani Izletnikovi avtobusi niso obstali

SEVNICA — Prav je, da ob praznovanjih ne pozablamo tudi uspešnih manjših kolektivov. Tako so ob nedavnem prazniku podelili občinsko priznanje enoti celjskega Izletnika v Sevnici.

V sevniški enoti je vsega 29 zaposlenih, v vzhodnem parku pa je 20 avtobusov. Na dan vozijo okrog 1.700 šolarjev in 1.320 delavcev, sededa ne le v sevniški, temveč tudi sosednji laški občini na območju krajevne skupnosti Radeče in Vrhov.

Prve avtobusne proge v sevniški občini je Izletnik odprl po prvomajskih praznikih leta 1973. Naslednje leto so v Sevnici odprli poslovalnico. Čez dve leti so od takratne izobraževalne skupnosti odkupili vozila in prevzeli še šolske prevoze. V Šmarju so zgradili delavnico za vzdrževanje vozil.

ČETRTKOV INTERVJU

Teorija ne vleče dovolj

V Posavju le napredek: v raznih oblikah družbenopolitičnega izobraževanja sodelovalo pol članov ZK

KRŠKO — V sezoni 1984/85 so v Posavju posvečali veliko pozornost idejnopolitičnemu usposabljanju in marksističnemu izobraževanju komunistov. O tem je medobčinsko študijsko središče politične šole CK ZKS za Posavje pripravilo zajetno poročilo, ki ga je za naš list njegov predstojnik Miha Haler še dopolnil:

»V krški občini smo na tem področju dosegli največ, slabše je v Brežicah, najslabše pa v Sevnici. Ker se v zadnjih letih tudi v Posavju zmanjšuje število članov ZK, se to kaže tudi na idejnopolitičnem usposabljanju. Hkrati se čuti težnja po kakovostni spremembi, več je namreč pobud za krajše oblike izobraževanja, pri katerih bi obravnavali le posamezna idejnopolitična vprašanja. Ocenjuje-

mo, da je v različnih oblikah usposabljanja sodelovalo približno pol vseh članov ZK v Posavju, nekateri tudi po večkrat. Največ — približno 1700 — je bilo udeleženi pri obravnavi študijskih tem na šestinskih osnovnih organizacijah. 640 jih je sodelovalo na občinskih krajskih oblikah, kot so predavanja in okrogle mize, 181 komunistov pa je bilo vključenih v pedagoško vodene oblike izobraževanja. Doseženo je bilo tudi večje aktivno sodelovanje udeležencev.«

Po nekajletni »suši« ste organizirali politično šolo ZK v vseh treh občinskih organizacijah, čeprav z velikimi težavami. Česa niste opravili?

»Lanski program idejnopolitičnega usposabljanja je bil dosti obsežnejši, kot je bil uresničen, posebno še pri pedagoško vodnih oblikah. Veliki izpad je pri seminarjih za kandidate, pripravili nismo nobenega seminarja za novo sprejete člane, zaradi preskromnega zanimanja pa tudi ni bilo moč oblikovati oddelka šole marksističnega samoizobraževanja. Tudi nismo izvedli seminarja za vodilne delavce upravnih organov, ker mora predlog programa najprej sprejeti Politična šola CK ZKS.«

Je začetek nove sezone obetavnejši?

»Prvi v Sloveniji smo pripravili enodnevni seminar z naslovom Slovenski jezik v politični praksi. Žal so mnogi zamudili priložnost, da se pogovorijo z avtorico knjige »Komuniciranje in metode političnega dela« Marijo Rupnik (Šlo je za prvo tako predstavitev dela) ter s političnim delavcem Savinom Joganom.«

P. PERC

Miha Haler: »Vsi izobraževalni programi morajo biti aktualizirani s predkongresnimi dokumenti in kritično analizo delovanja političnega sistema.«

Samoprispevki rešujejo marsikaj

SZDL (samo)kritično o letošnjem političnem delu v krški občini

KRŠKO — Socialistična zveza v krški občini je v zadnjem letu tega srednjeročnega obdobja še posebej spodbujala k uresničevanju plana, ki se izteka, in k temeljitji pripravi novega.

Vse temeljne nosilce planiranja so še posebej opozarjali na usklajenost njihovih planov. Od težnje po tarmarju zaradi nakopičenih težav so želeli preiti k odkriti analizi lastne

NA PRAGU MESTA BREZ TELEFONOV

ČATEŽ — Zaradi slabe telefonske povezave so tukaj dali pobudo za čimprejšnjo napeljavo telefonskega voda čez Savo. Za nove telefonske priključke je na Čatežu (brez delovnih organizacij) 207 interesentov, vseh dodatnih zahtev za priključitev na brežiško telefonsko centralo pa je 751. V centralnem gradbenem odboru sodelujejo Terme, Agraria, Emona Posavje, Brebus, teritorialna obramba in občinska gasilska zveza. Te delovne organizacije imajo namreč le začasne priključke, stalno zvezo pa jim bo omogočil šele osnovni vod v betonskih ceveh na odsekih od pošte do blagovnice in naprej do semafora do Čateža. Zdj predlagajo, da bi prišli pred združeno delo z dodatnim programom za osnovne vode, denar za razpeljavo pa bi prispevali v krajevni skupnosti.

aktivnosti v svojem okolju in do ocene, kaj je vsak posameznik, vsaka organizacija, društvo, organ storil za spremembo stanja. Proučevali so, koliko se resnično znajo nasloniti na lastne moči, delo, znanje.

● V temeljnih okoljih so zaključili tako imenovani drugi krog evidenciranja možnih kandidatov za delegatske dolžnosti v krajevni skupnosti in temeljnih organizacijah in hkrati za občinske funkcionarje. Samo za te so evidentirali okoli 500 članov. Svet za organiziranje SZDL in kadrovske politike je dal krajevnim konferencam SZDL pobudo, da bi dosedanja podpredsednik in sekretar opravljala funkciji še v drugem mandatskem obdobju, evidentirali pa naj bi novega predsednika OK SZDL Krško.

Ta čas ni krajevne skupnosti, ki ne bi bila sredi zavzetega dela za gradnjo telefonije, vodovoda, ceste ali denimo, za dograditev večnamenskih prostorov za potrebe krajanov. V večini KS že imajo uvedene krajevne samoprispevke, ki pomenijo pomemben delež pri uresničevanju potreb ljudi na posameznem

EKIPNA ZMAGA TEKSTILCU

BOŠTANJ — V počastitev sevniškega občinskega praznika je SD Boštanj v nedeljo pripravila strelsko tekmovalno v ekipni in posamični konkurenci s serijsko zračno puško. Ekipno je zmagal Tekstilac iz Zaboka s 1.057 krogi, drugi je bil Boštanj s 1.056, tretji Partizan Leskovec 1.036, četrti Kopitar 1.032, itd. Med posamezniki je slavil Kovačič (Boštanj) 270 krogov, drugi je bil Borovščak (Tekstilac) 359, tretji Zakošek ml. (Kopitar) 353, itd.

J. BLAS

Počivati niso utegnili

Z lastnimi rokami in denarnimi prispevki so si zgradili združni dom, bencinsko črpalko, vodovod, TV stolp

BIZELJSKO — Krajanje so s praznikom krajevne skupnosti 11. novembrom počastili tudi štiridesetletnico osvoboditve. Za prebivalce dvanajstih vasi je bilo to obdobje trdega dela. Po vrnitvi iz izgnanstva so morali obnoviti zapuščen vinograde in domove, zatem pa so se lotili še skupnih akcij.

Postavili so si združni dom, zgradili bencinsko črpalko (pozneje jo je prevzel Petrol).

Z občinskimi samoprispevki so sezidali novo šolo s telovadnico in na to darilo mlademu rodu so še vedno ponosni. Samoprispevek je bil na Bizeljskem vedno izglasovan, ne le krajevni, ampak tudi občinski.

Predsednik sveta KS Rok Kržan je med največjimi investicijami omenil vodovod. Dosedanja vrednost naložbe je 350 milijonov dinarjev.

Začetno vsoto je prispeval SKIS, zdaj pa ga že dve leti razpeljuje s sredstvi krajanov. Voda je letos pritekla na višino 380 metrov k Sv. Vidu, dobili pa so jo tudi zaselki Orešje, Bukovje, Drenovec in grebeni Stare vasi.

Vodovod napaja trenutno 580 gospodinjstev. Vseh skupaj nameravajo priključiti 700. Po zagotovitvi predsednika Kržana voda, ki jo zajemajo v piščekem Duplu, ne bo preseгла dogovorjene količine.

Te dni se nadejajo delne priključitve novih naročnikov na telefonsko centralo. Zavzvonilo bo v 70 hišah bizeljske KS ter pri štirih naročnikih v Podgorju, do koder je zdaj speljana linija. Piščekani bodo imeli 40 števil na stari centrali. Za telefonijo so krajanje prispevali 150 milijonov dinarjev.

Lani so Bizeljanci izglasovali tudi samoprispevek za krajevne poti, za katere bodo do 1988 zbrali 50 milijonov dinarjev. Trenutno dokončujejo mrliško vežico. Zanj dajo po 5 tisočakov na gospodinjstvo, njeno vrednost vključno s prispevkom SKIS pa ocenjujejo na 12 milijonov dinarjev.

Krajanje Bizeljskega so pred leti s svojim delom in denarjem postavili tudi televizijski stolp v Drenovcu. Opremila ga je RTV Ljubljana in je danes vreden polmilion dinarjev. Za vodovod je občina prispevala 17 milijonov dinarjev, brigadirji pa s prostovoljnimi delom 4 milijone.

Vse te investicije so bile za 2260 krajanov dvanajstih vasi velik zalogaj, zlasti še, če upoštevamo, da je zaposlenih samo 340 ljudi. Bizeljsko je vinogradniški okoliš na območju nerazvitega Kozjanskega, zato pogrešajo obrate, ki ne bi le živovarili, ampak bi nudili zaposlenim boljše socialno varnost od sedanjih dveh obratov.

J. TEPPEY

Koprivničani so se spet izkazali

S samoprispevkom bodo v petih letih zbrali okoli 25 milijonov dinarjev

KOPRIVNICA — Prejšnjo nedeljo so se krajanje krajevne skupnosti Koprivnica na referendumu v veliki večini odločili, da bodo naslednjih pet let plačevali samoprispevek za dograditev šole, pokopališko dejavnost in gradnjo ter obnovo cest. Od 582 volilnih upravičencev jih je glasovalo kar 542 ali 93,1 odst. za samoprispevek pa se je odločilo 63,2 odst. volilcev.

Proti samoprispevku je glasovalo 25,9 upravičencev, neveljavnih glasovnic je bilo 3,9 odst. »Po desetih letih, odkar smo tudi s pomočjo samoprispevka zgradili novo šolo v Koprivnici, so v naših krajih nastale spet velike potrebe. Pričakujemo, da bo razvoj po zadnjem uspešnem referendumu vsaj nekoliko pospešen, nam je povedal v nedeljo ravnatelj OŠ Koprivnica Andrej Kolar, ki je bil tudi eden najprizadevnejših članov odbora za izvedbo referenduma. Kako tudi ne bi, ko pa na naslednji šoli in kraj je pričakovana veliko od večnamenskega prostora, ki ga bodo dogradili k osnovni šoli. V njem bo prostor za kulturno in športno dejavnost. Šola pa bo dobila tudi prepotrebni prostor za predšolsko vzgojo in tehnične delavnice. Za te potrebe bodo porabili 40 odst. denarja, za dograditev mrliške vežice v Koprivnici 10 odst. ter za obnovo in gradnjo vaških cest 50 odst. Vaška skupnost Veliki Kamen bo dobila od tega 16. odst., vaška skupnost Mrčna sela in Reštanj 13. VS Veliki dol 11 in VS Koprivnica 10 odst.

Pa še to: najboljši izid na referendumu so dosegli na volišču v Koprivnici, kjer je glasovalo za samoprispevek kar 85 odst. upravičencev!

P. P.

NOV SEKIROSTROJ

KRŠKO — Zaradi okvare na pogonski osi sekirostroja so v temeljni organizaciji Les krške tovarne Djuro Salaj vzdrževalci dva dni prej, kot so načrtovali, pričeli remont. Popravili so vrsto naprav in namestili nov sekirostroj. Po besedah direktorja tozda Les Antona Vodiška ima večji sekirostroj tudi večjo delovno zmogljivost, zato pričakujejo, da bo delovna stopnja v temeljni organizaciji Les porasla za 10 do 20 odst. Remont v tozdu Les je trajal okoli 10 dni, montažna dela na žagi za prečni prerez lesa pa naj bi končali do 20. novembra.

VEČJI PRISPEVEK IN SKROMNEJŠA DARILA

BREŽICE — Občinska zveza prijateljev mladine je obvestila delovne organizacije in zasebne obrtnike o višini prispevka za novoletno jelko. Za enotno obdaritev so se kolektivno odločili pred leti in podpisali skupni dogovor. Lanski prispevek po zaposlenem je bil 150 dinarjev in ga zdaj povišujejo na 250. Igrače in vse drugo se tako draži, da vsota iz 1984 ne bi zadoščala niti za najskromnejšo obdaritev, zato zveza prijateljev mladine pričakuje razumevanje zaposlenih.

OBRTRNIKOV ŠE PREMALO

KRŠKO — Obrtna zadruga Resa v Krškem je obiskala vse večje delovne organizacije v Krški občini, da bi proučili možnosti za tesnejše sodelovanje drobnega gospodarstva in združenega dela. Ugotovili so, da so obrtniki še zmeraj premajhni in premalo številni, da bi lahko sledili potrebam, denimo Sopa, Jedsrke elektrarne ali senovskega rudnika. Obrtna zadruga Resa ob pomoči IGMP-tozd Projektiivni biro Sava-projekt Krško načrtuje programe, kjer bo lahko sodelovalo tudi drobno gospodarstvo.

Krške novice

ODPUŠČAJO DELAVCE — Obrtniki v krški občini imajo že 19 manj zaposlenih delavcev kot lani v tem času. Nič ne kaže, da bi ob sedanjih zakonodajni in nespodbitni davčni politiki, kot pravijo, obrtne obratovnice postale odredilna bilka za vse več nezaposlenih, predvsem mladih. Govori so eno, praksa pa je druga.

ZAGA — Še en obrtniški žulj! Tudi krški obrtniki sprašujejo, zakaj ni dovoljeno zaposliti 10 delavcev, kajti vse kaže, da se v tej družbi bolj bojimo »inflacijskih« milijarderjev, kakor pa nezadovoljstva zaradi, — enakosti v revščini. Kako neponovljivo znamo s predpisi zapletati že tako nič kaj lahko življenje, kaže žagarstvo. Krovce iz Kostanjevce mora les v Gorjanec voziti žagat v Sevnico, če gre preko obrtne zadruga Resa, namesto da bi les razžagal na kakšni bližnji zasebni žagi...

KONKURENCA — Krčani, a tudi drugi Posavci in Dolenjci nimajo nič proti, ker se, vsaj zaenkrat, novomeška Novotehna in brežiška trgovska hiša Emona — Posavje ne kanita odpuščati svojim načrtom. Obojni namreč odločno zatrjujejo, da bodo pod nudiili kupcem bogato izbiro tehnične blaga, obrtnikom pa razne reprov-materiale, ki so jih doslej iskali po Ljubljani ali še dlje. Konkurenca je zdrava, modrujejo politiki, potrnostniki pa se že zdaj sladko smejejo, kajti upajo, da bo držal pregovor: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima!

Sevniški paberki

REKORD — Ob otvoritvah se rado zatakne, v takšni stiski, kot so se znašli asfalterji na Studencu, pa že zlepa niso bili. V gasilskem domu je že potekala slavnostna seja občinske skupščine, na novem igrišču pa so jeli šele polagati tolikanj zeleno ermino. No, konec dober, vse dobro. Medtem ko so na drugem delu igrišča še polagali asfalt, so na drugem že risali talne oznabe, postavili vrata, otročaji so precej staknili žogo in pridobitev že preizkušali. Ko so se vrstile ostale otvoritve, je bilo nared tudi igrišče, turnir v malem nogometu se je lahko pričel v roku. V taki naglici je dobilo asfalt na svojo ulico še bližnje naselje.

ZA DOBER NAMEN — Boštanj-ski gasilci so že zavili rokave, da bi zbrali denar za novo avtomobilsko cisterno. Za to pridobitev naj bi šel tudi izkupiček sobotne veselice v TVD Partizan. Začelo se bo ob 19. uri, za ples in dobro razpoloženje pa bo poskrbel ansambel Seplan.

RAZSTAVE — Predvidoma danes naj bi na sevniškem gradu zaprti planinsko razstavo in razstavo o Keltih v Sloveniji Narodnega muzeja iz Ljubljane. Razstava je odprta dopoldne od 10. do 12. ure in popoldne od 14. do 17. ure.

Naša knjiga v 40 letih svobode

7. slovenskemu knjižnemu sejmu v Ljubljani se obeta rekorden uspeh — Med razstavljalci tudi Dolenjski list

Ljubiteljem slovenske knjige, založnikom in knjigotrčcem pa tudi grafikom in tiskarjem se bo v ponedeljek, 18. novembra, ob 18. uri odprla v Cankarjevem domu v Ljubljani ena največjih prireditev v dosednji zgodovini slovenske knjižne produkcije — 7. slovenski knjižni sejem.

Vsaj tako so na tiskovni konferenci za javnost sporočili vodje te prireditve, katere naslov je »Slovenska knjiga v 40 letih svobode«. Da

● Čeprav postaja Cankarjev dom za tako veliko prireditev že kar pretesen, pa prireditelji skušajo pridobiti k razstavljanju tudi tiste založnike knjig, ki so sicer težko dosegljivi: razne samozaložnike in organizacije, ki izdajajo knjige za svoje potrebe ali za zelo specifične potrebe stroke. To jim letos že delno uspeva, kot zanimivost pa naj omenimo, da bo na letošnjem knjižnem sejmu, ki bo trajal od 18. do 25. novembra, sodeloval s samostojnim panojem tudi Dolenjski list. Obiskovalcem bo prikazal svojo časopisno dejavnost ter izdaje svoje založbe, katere bera sicer v zadnjih dveh letih ni velika, se je pa nam, s Pesmimi dolenjske dežele na čelu, tudi ni treba sramovati.

naslov ni brez globljega smisla, dokazuje že dejstvo, da je v štiridesetih letih po vojni izšlo več knjižnih naslovov kot prej v štiristo letih od Trubarja sem. Slovenski založniki iz matične domovine in zamejstva bodo predstavili knjižno produkcijo iz prvih dveh let izdajanja po ustanovitvi, razen Mohorjeve družbe in Slovenske Matice, ki sta izdajali že pred 2. svetovno vojno, ter knjižne novosti iz zadnjih dveh let.

Hkrati z razstavo bo potekalo v Cankarjevem domu več kulturnih prireditev, srečanj s knjižnimi ustva-

prvenec v letih 1984—1985 ter Schwentnerjeva priznanja in plakete, vse z namenom, da bi se obiskovalci na sejmu zadrževali čim dlje in z nje ga odnesli čimveč. Tudi obiskovalcev si prireditelji obetajo letos rekordno število, zlasti šolske mladine, za katero bo letos stala vstopnica 50 din za osebno (100 din za odrasle).

T. JAKŠE

kultura in izobraževanje

Že petič krajevni knjižni sejem

V Šentjerneju ga je pripravila Mladinska knjiga iz Novega mesta — Na otvoritvi pesnik Niko Grafenauer in dramaturg Marjan Brezovar, ki je povedal, da ljubljanski televiziji pripravljajo nadaljevanko o Primožu Trubarju

ŠENTJERNEJ — V tukajšnji osnovni šoli, ki nosi ime narodnega heroja Martina Kotarja, je Mladinska knjiga iz Novega mesta minuli teden pripravila že 5. šentjernejski knjižni sejem. Na prodajni razstavi je bilo okoli 500 naslovov knjig najrazličnejše vsebine in za vse starostne skupine bralcev. Koliko knjig je dobilo novega lastnika, sicer še ni znano, pa tudi ne nadvse pomembno. Pomembnejši je propagandni, informativni učinek sejma, saj si drugačne prireditve v takem kraju, kot je Šentjernej, v mesecu

knjige skoraj ni bilo moč umisliti. Na petkovo otvoritev nekajdnevnega knjižnega sejma, ki je dal Šentjerneju svojski kulturni utrip, so povabili dva književnika iz Ljubljane: pesnika Nika Grafenauerja ter pesnika in pisatelja Jožeta Snojja, ki pišeta tudi za mladino. Medtem

barjevo leto, pripravili televizijsko nadaljevanko o tem znamenitem Slovcu. Scenarij za nadaljevanko v treh delih je napisal pisatelj in dramatik Drago Jančar, Primoža Trubarja pa bo igral znani dramski igralec Polde Bibič.

I. Z.

venske literature Primoža Trubarja praznovali tako imenovano Tru-

Krški filmski teden

Od 18. do 24. novembra bodo v Delavskem kulturnem domu Edvarda Kardelja v Krškem prikazali izbor filmov s pravkar končanega Tedna domačega filma v Celju

KRŠKO — Po 13. Tednu domačega filma v Celju, s katerim so proslavili 40-letnico slovenskega filma, bodo tudi v Krškem pripravili celotredensko filmsko prireditev in z njo počastili omenjeni jubilej. Krški filmski teden, na katerem bodo prikazali izbor filmov s celjske prireditve, bo od ponedeljka, 18., do nedelje, 24. novembra. Obiskovalci Delavskega kulturnega doma Edvarda Kardelja bodo lahko videli šest slovenskih filmov, ki se bodo zvrstili v tem času. Prvi dan, 18. novembra, ob 19.30 bodo vrteli film »Na svoji zemlji«.

V torek, 19. novembra, ob 18. uri bo na sporedu »Vesna«. V sredo, 20. novembra, ob 19.30 si bodo ljubitelji filma lahko ogledali »Balado o trobenti in oblaku«.

V četrtek, 21. novembra, bosta v Delavskem kulturnem domu Edvarda Kardelja dve predstavi. Na prvi, ki se bo začela ob 17.30, bodo prikazali »Cvetje v jeseni«. Druga bo ob 19.30, in sicer bodo prikazali slovensko noviteto »Doktor«. Film je režiser Vojko Dužetič posnel po istoimenskem romanu Janeza Vipotnika. V glavni vlogi nastopa dramski igralec-Slavko Cerjak, krški rojak.

V soboto, 23. novembra, ob 18. uri bo ponovitev predstave »Doktorja«.

Krški filmski teden se bo končal v nedeljo, 24. novembra, s predstavo filma »Ljubezen«, ki se bo začela že ob 16. uri. Filmski spored je pripravljen tako, da si bodo posamezne predstave lahko ogledali tudi šolarji.

BELOKRANJCI V JAKČEVH OČEH — Na otvoritvi del Božidarja Jakca, ki jih je ustvaril v Beli krajini, je govoril prof. Jože Dular, ki je predstavil umetnika in njegovo delo v deželici ob Kolpi. Vsa razstavljena dela bodo po končani razstavi v Ganglovem razstavišču ostala v Metliki, tako kot številna ostala, ki jih je Jakac podaril Belokranjcem, pa si jih bo mogoče ogledati v Belokranjskem muzeju. (Foto: M. BEZEK)

Jakčevo darilo Metliki

Božidar Jakac je svoja dela, razstavljena v Ganglovem razstavišču, poklonil Belokranjcem

METLIKA — Ob imenovanju Božidarja Jakca za častnega občana metliške občine so v Ganglovem razstavišču pripravili razstavo umetnikovih del o Beli krajini, ki jih je slikar, tako kot že vrsto doslej, velikodušno poklonil Metliki, shranjena pa bodo v Belokranjskem muzeju. Ob tem pa je, navdušen nad muzejem, dejal, da se njegov dolg šele znova začenja in da bo še našel dela, ki jih bo poklonil belokranjskim ljudem.

Umetnikovo življenje in delo, povezano z Belo krajino, je ob otvoritvi razstave, tokrat že tretje Jakčeve po vojni v Metliki, predstavil profesor Jože Dular, nekaj spominov pa je obudil tudi umetnostni zgodovinar magister Mirko Kambič. Jakac se je že leto dni po prvi svetovni vojni napotil v Belo krajino. Pritegnili so ga zlasti narodopisni motivi v okolici Adlešičev, Pobrežje, Marindola in v drugih

● Tudi po vojni je bil slikar pogosto gost Bele krajine, pritegnili pa so ga predvsem streljani z belimi brezami. Prof. Dular je ob otvoritvi razstave še enkrat ponovil misel, da je Jakac slikarski svetovljan, da pa je tudi naš, belokranjski, za kar je bil lep dokaz večer Božidarja Jakca minuli petek v Metliki.

vaseh. Skiciral je ljudi, oblečene v domačo platneno nošo, predvsem terice, tukačice, tkalke pa tudi otroke, žene in starce.

Ob obeh velikih belokranjskih festivalih, črnomaljskem in metliškem leta 1939 in 1940, je narisal mnogo belokranjskih motivov, zlasti čudovite podobe Metlike in okolice pa tudi narodopisne podobe. Predvsem nepozaben je ljudski godec Janez Štefanič iz Goleka pri Vinici, imenovan »viniški Jazov«. Neizmerna je bila Jakčeva povezanost z deželo ob Kolpi v zadnji vojni. Takrat je med drugim v Črnomlju z ogledom na padalsko svilo narisal velik portret maršala Tita, namenjen za proglasitev prve slovenske vlade, ki je sedaj shranjen v Belokranjskem muzeju.

B. M.

GLEDALIŠKA FOTOGRAFIJA

NOVO MESTO — Jutri ob 18. uri bodo v Fotogaleriji, ki deluje v tukajšnjem Domu Kulture (na Prešernovem trgu) odprli razstavo fotografskih del Toneta Stojka. Novomeškemu občinstvu dobro znani avtor se bo predstavil z zbirko »Gledališka fotografija«. Zbirka nastaja že več let, pred dvema letoma pa je avtor izdal tudi knjigo z istim naslovom.

ko so šentjernejski osnovnošolci v kulturni dvorani svoje šole lahko pozdravili Nika Grafenauerja ter prisluhnili njegovim pesmim in pripovedi, kako in zakaj ustvarja, pa se Jože Snoj zaradi zadržanosti ni mogel udeležiti prireditve. Pač pa se je prireditve udeležil tudi Marjan Brezovar, dramaturg na ljubljanski televiziji, kritik in recenzent, in zbranim povedal nekaj zanimivosti iz dela dramske redakcije na televiziji.

Marjan Brezovar je med drugim povedal, da namerava ljubljanska televizija prihodnje leto, ko bomo ob 400-letnici smrti začetnika slo-

dohodki v gospodarstvu. Dejavniki, ki so v sklopu usmerjenega izobraževanja odgovorni za uresničevanje posameznih nalog, morajo hitreje odpravljati pomanjkljivosti in hkrati skrbeti za dosledno uresničevanje vseh delov programov, tako v šoli kot v delovnih organizacijah. Usmerjeno izobraževanje je nepogrešljiv dejavnik, povezan z uresničevanjem dolgoročnega načrta gospodarske stabilizacije, zato je še kako pomembna njegova vzgojno-izobraževalna učinkovitost in kakovost. Pri tem pa je zelo važno, da hitreje in množično zaživi nenehnost izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja.

JOŽE ŠKUFCJA

NA OGLED RISBE ZORANA DIDKA

LJUBLJANA — Mineva deset let od smrti akademskega slikarja, pedagoga in misleca Zorana Didka, ki je bil doma v Podbočju pod Gorjanci. V spomin nanj so v Galeriji Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani (Komenskega 8) pripravili razstavo Didkovih risb. Dela bodo na ogled do 30. novembra.

DRAGATUŠKI OKTET — Na nekaterih kulturnih in drugih priložnostnih prireditvah v Beli krajini nastopajo tudi pevec iz Dragatuša. Ta oktet, ki ga vodi pevovodja in pesnik Evgen Cestnik, je pred tedni zapel nekaj pesmi tudi v Dragovanji vasi pri Črnomlju, kjer so na rojstni hiši slikarja Mihaela Kambiča odkrili spominsko ploščo. S tega nastopa je pričujoči posnetek (pevovodja Cestnik je peti od leve). (Foto: I. Zoran)

O šoli s pogledom v prihodnost

Na posvetu v Krškem podprli načrt akcij za boljše osebne dohodke učiteljev

KRŠKO — Smo tik pred tem, da tudi srednje usmerjeno izobraževanje v posameznih regijah in v Sloveniji čimbolj ustrezno opredelimo in začrtamo v načrtih za prihodnja leta. In ker je znanje najpomembnejše gibalno družbenega razvoja in največja dobrina za delavca, občana in samouravljajca, ne kaže teh zahtev niti malo podcenjevati. Zato bo samo kakovostno in učinkovito naravnano srednje šolstvo potrdilo sebe in svojo napredno družbeno vlogo.

Pred dnevi je bil v zvezi s tovrstnimi zahtevami dobro organiziran posvet v Krškem, ki je imel to

prednost, da se ni izgubljal v posplošenih kritikah usmerjenega izobraževanja. Udeležili so se ga predstavniki srednje šole Krško, organizacij združenega dela, občinske skupščine, občinske izobraževalne skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in zavoda za šolstvo.

● Srednja šola mora v korak z razvojem na gospodarskem in družbenem področju, so poudarili na posvetu. To pa so pravzaprav tudi temeljne težnje in naloge usmerjenega izobraževanja. Šole si lahko posvetov, kot je bil v Krškem, samo želijo.

Na tem srečanju je bilo opredeljeno, da se mora srednja šola Krško materialno in kadrovske še okrepiti. Brez pridržkov so prisotni podprli tudi načrt akcij, da se odpravi zaostajanje osebnih dohodkov v vzgoji in izobraževanju za osebnimi

Za delo se kalijo že med šolanjem

Učenci srednjih šol usmerjenega izobraževanja v Novem mestu opravljajo proizvodno delo in delovno prakso v izbranih delovnih organizacijah — »Praktikanti« ponekod že breme? — Še potrebe po inštruktorjih in mentorjih

NOVO MESTO — Proizvodno delo in delovna praksa sta obvezni sestavini usmerjenega izobraževanja. Srednješolci ju opravljajo v izbranih delovnih organizacijah oziroma pri tako imenovanih izvajalcih. V minulem šolskem letu je okoli 2.700 učencev tukajšnjih srednjih šol opravilo to obveznost pri devetindvajsetih izvajalcih v novomeški občini, od tega nekaj nad trideset učencev pri treh obrtnikih. Proizvodno delo in delovna praksa sta potekala pod vodstvom kakih 450 inštruktorjev in okoli 210 mentorjev, ki so se za delo z učenci posebej usposobili.

V šolskem letu 1983/84 je bilo za izvajanje praktičnega pouka zunaj šole, če temu lahko pravimo tako, usposobljenih že nad 500 inštruktorjev in nad 240 mentorjev. V preteklem šolskem letu je novomeški Zavod za izobraževanje kadrov pripravil kar tri seminarje za usposabljanje novih inštruktorjev in mentorjev. V 34-urne seminarje se je vključilo 136 ljudi iz vrst zaposlenih v novomeški občini. Izobraževanje in usposabljanje teh kadrov se nadaljuje, saj so tudi potrebe čedalje večje.

● Anketa je pokazala, da bi samo dvanajst izvajalcev (proizvodnih in drugih delovnih organizacij, ustanov, zavodov pa tudi služb) ta hip imelo delo za 120 inštruktorjev. Ob tem je treba povedati, da gre v več primerih za dodatno, bolj poglobljeno usposabljanje ljudi, ki na področju inštruktorstva in mentorstva niso več začetniki.

Ti in podobni podatki ter ugotovitve povedo, da so delovne organizacije dokaj resno vzele proizvodno delo in delovno prakso, da so jo vzele kot potrebno obveznost in ne kot nujno breme. Ni jim vseeno, kako ta dejavnost poteka kdo jo vodi, vsaj večini ne. Še kako se zavedajo, da so mnogi od zdajšnjih srednješolcev, ki prihajajo k njim me dšolskim letom in med počitnicami pridobivati tako rekoč prve proizvodne, delovne navade, bodoči člani njihovih kolektivov. Preglednice, ki kažejo, koliko šolskih praktikantov jemljejo pod streho posamezni izvajalci, dajo tudi vedeti, da

so nekatere delovne organizacije celo preveč zagrizle v to nalogo in ponudile proizvodno delo in delovno prakso tolikšnemu številu učencev, da jim to hodi v napoto. Med take sodi Tovarna zdravil Krka, ki je minulo šolsko leto omogočila delo in prakso skoraj 400 učencem, zahteve, da bi poslej sprejemala manj učencev na prakso, pa sta predložila tudi Podjetje za pft promet in Skupnost za zaposlovanje. Ugotavljajo, da pri slednjih zmanjšanje ne bi bilo neizvedljivo, medtem ko bi v Krki nastali zapleti. V tovarni zdravil izvajajo namreč proizvodno delo in delovno prakso učenci trinajstih različnih programov in usmeritev, zato bi zmanjšanje števila učencev nabrž pomenilo tudi redčenje samih programov in usmeritev.

● V IMV so, denimo, izračunali, da jih je izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse v minulem šolskem letu za 549 učencev, ki so skupaj opravili 12.755 dni prakse, veljalo kar 3.348.000 din. To pa je tudi ena tistih delovnih organizacij, ki izplačuje nagrade učencem.

Že iz pravkar povedanega je moč razbrati, da imajo delovne organizacije s proizvodnim delom in delovno prakso učencev tudi težave. Težave so različne, neredko pa finančne narave, saj morajo izvajalci odpreti blagajno tako za nagrajevanje inštruktorjev in mentorjev kot tudi učencev, in če je obojih veliko, izdatek nikakor ni majhen.

Vsi izvajalci v novomeški občini namreč ne dajejo nagrad. V mi-

nulem šolskem letu je delo učencev nagrajevalo devetnajst izvajalcev, delo inštruktorjev in mentorjev pa celo trije manj. Pri tem je zanimivo, da so ponekod izplačevali nagrade, čeprav tega nimajo urejenega v samoupravnih aktih, drugod pa je bilo obratno.

Primerjava s prejšnjimi leti pove, da se tudi na tem področju stanje izboljšuje, pa tudi to, da je vse več delovnih organizacij pripravljenih deliti usodo s šolami usmerjenega izobraževanja.

I. Z.

POUK Z RAČUNALNIKI — Odkar so na srednji šoli tehniških in zdravstvene usmeritve v Novem mestu dobili računalnike, je postal pouk računalništva zanimivejši in nazornejši. Učenci se uporabljajo »elektronskih možganov« učijo že pri več strokovnih predmetih. Žal pa imajo le redki priložnost delati z računalnikom, ko so na obvezni delovni praksi ali na proizvodnjem delu. Nekako ne zaupajo niti tistim, ki se bodo med fakultetnim študijem specializirali za računalništvo.

Janezek se bo še učil

Nedavna razstava sadja v Brežicah, ki je po vsebini, kakovosti in obsegu prekosila dosežanje je pridelovalcem in strokovnjakom vzbudila upanje, da je ta dogodek prelomnica v odnosu do slovenskega sadjarstva in njegovega razvoja do izteka tisočletja.

Priveditev je sovpadla s pomembnim jubilejem, s petdesetletnico slovenskega in jugoslovanskega plantažnega sadjarstva. Raz-

govor o sadjarstvu, o njegovi dosedanji in bodoči usodi je ob tej priložnosti privabil za grajsko omizje naše najuglednejše strokovnjake, pospeševalce in zasebne sadjarje. O razlogih, ki so sadjarstvo desetletja potiskali v podrejen položaj, so razglabljali z veliko prizadetostjo. Omalovažujoč odnos do te pomembne gospodarske dejavnosti je sprt z zdravo pametjo, je kratkoviden in sploh ne up-

ošteva izrednih možnosti za prodajo sadja na tuja tržišča.

Slovenija je vendar sadjarska dežela, zato se mora čimprej postaviti na noge in si pridobiti nekdanji sloves. Količine sadja, ki ga zdaj pridelava, ne zadoščajo niti za potrebe večjih preskrbovalnih središč v državi niti za izvoz. Pred drugo svetovno vojno je Slovenija izvozila povprečno po 20 tisoč ton sadja na leto, ob

izredno dobrih letinah pa tudi do 60 tisoč ton, več kot znaša ves sedanji pridelek skupaj.

Povprečni letni pridelek ocenjujejo na 40 tisoč oziroma največ 50 tisoč ton, toda lani ga je bilo celo manj kot 30 tisoč ton, od tega 25100 ton namiznih jabolok, 2900 ton hrušk, 900 ton breskev in nekaj nad 300 ton jagod. O količinah v tekočem letu še ni podatkov, a so najbrž precej skromnejše. Dobršen del letine sta sadjarjem pobrali zimska in pomladanska pozeba, ponekod pa tudi toča.

Za izvoz namiznega sadja so najpomembnejša jabolka. Posavje se z njimi močno uveljavlja, odkar jih goji v sodobnih družbenih in zasebnih nasadih. Tamkajšnja klima jim zelo ugaja in plodovi niso le vablivi za oko, ampak so tudi izredno okusni. Prav nič ni pomembno, kje rastejo, v zasebnih sadovnjakih ali v kombinativnih nasadih, pomembna je kakovost, so menili udeleženci brežiške okrogle mize.

V Posavju so do zdaj izkoristili za nasade sadnega drevja premalo gričevnatih, za druge kulture neprimernih zemljišč. Pa ne gre samo za to, ampak za nova delovna mesta in za obstoj kmečkih družin na sorazmerno majhnih posestvih. Sadjarstvo bi lahko rezalo vsakdanji kruh številnim mladim ljudem, ki zdaj zapuščajo hribovito zemljo, ali pa bi jim omogočilo vsaj dodaten zaslužek.

Udeleženci razgovora v Brežicah so nekajkrat opozorili, da je sadjarstvo naintenzivnejša kmetijska dejavnost in da nudi za 160 milijonov dinarjev kar 4 tisoč delovnih mest. Torej je ni panoge, ki bi zmogla kaj takega.

Obnova pa kljub temu napreduje le po polzevo. V Sloveniji lani niso izkoristili zanjo vseh razpoložljivih virov. Torej denar ni poglavitno vprašanje. Največja ovira je pomanjkanje znanja. Vrhunske strokovnjake lahko preštejemo na prste, premalo pa je tudi pospeševalcev, zato je raziskovalna in pospeševalna služba. Od miloščine, ki jo dajemo zanju, ni mogoče pričakovati kaj več, saj raziskavam namenimo komaj toliko, kolikor je bruto dohodek dveh hektarov jablan.

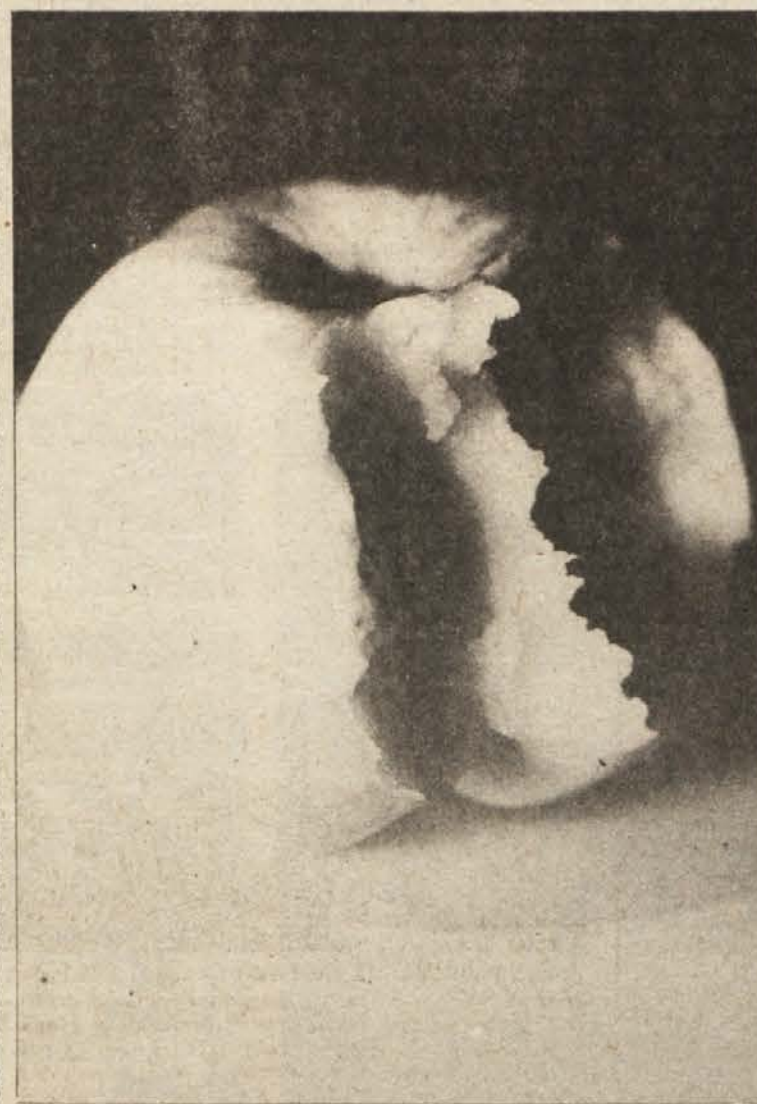
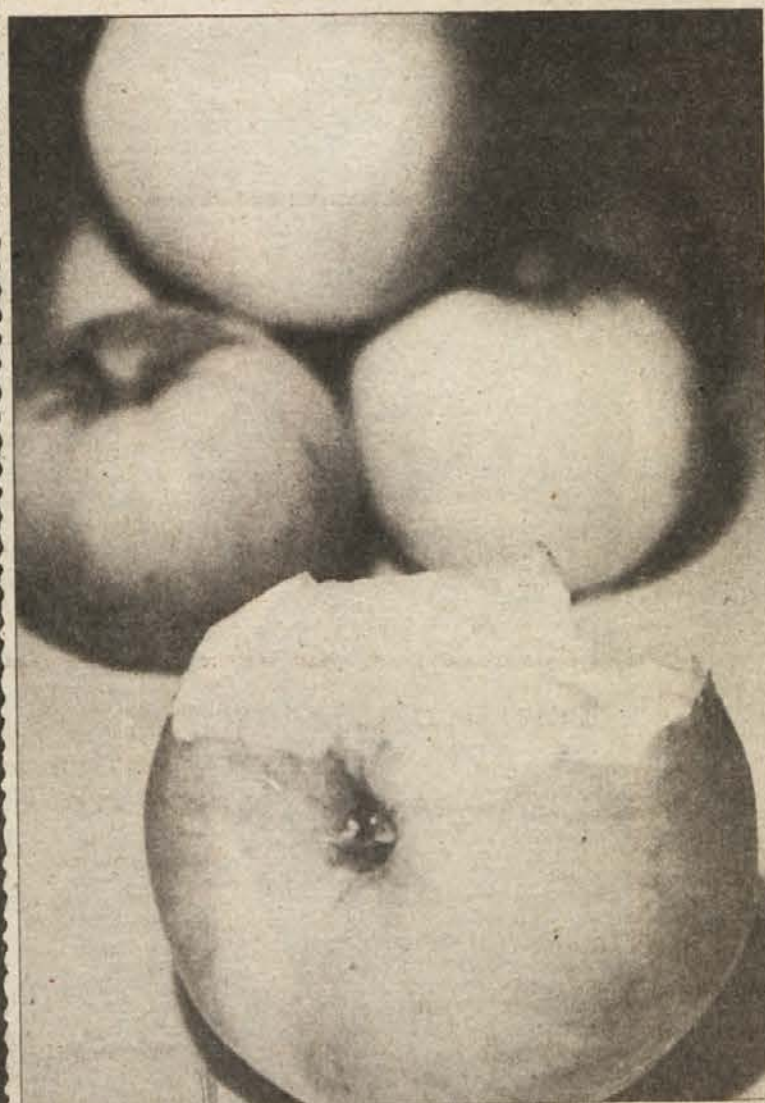
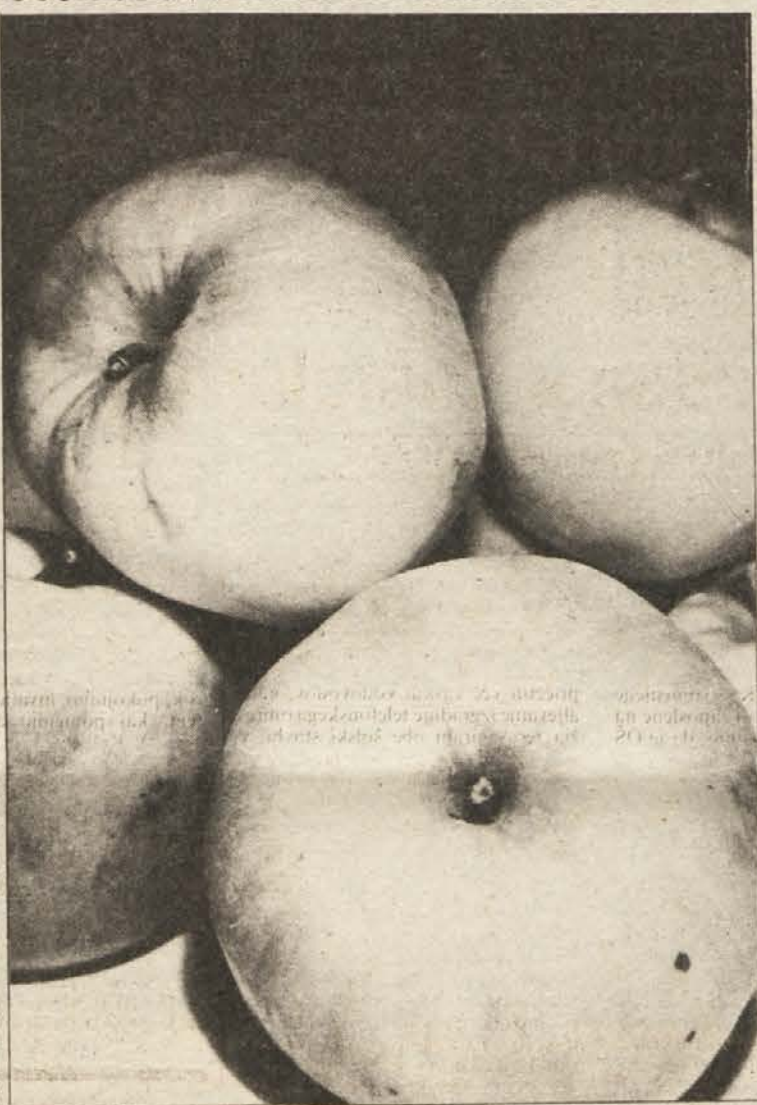
Za iztekajoče se plansko obdobje je bila predvidena obnova 600 hektarov nasadov letno, nakar so jo najprej zmanjšali na 370 in kasneje na 240 ha, kar ne zagotavlja niti enostavne reprodukcije intenzivno oskrbovanih nasadov. Teh je bilo lani v Sloveniji 5 tisoč hektarov, in sicer 2770 v družbeni ter 1240 v zasebni lasti. V teh nasadih je polovico jablan. Pri jablanah so pridelovalci ujeli korak z najnaprednejšo tehnologijo in se s kakovostjo in količino pridelka uvrščajo v evropski vrh. S takim sadjem ni težko prodreti na zahtevna tržišča Zahodne Evrope, vendar z namiznim sadjem še niso izkoristile vse izvozne možnosti. V tujino bi lahko prodajali tudi sadne izdelke, zato sadjarji spodbujajo povezavo med pridelovalci, trgovino in industrijo, da bi se vnaprej dogovarjali za količine in cene in da bi v tej verigi vsak vedel za svoj dohodek.

V Sloveniji planirajo v naslednjih petih letih 2241 hektarov novih nasadov, v obdobju od 1990 do 2000 pa še 5684. Od tega bi zasebniki napravili 4365 ha novih nasadov. Kupce naj bi si poslej vsi zagotovili vnaprej, bodisi v večjih potrošniških središčih, bodisi v obratih predelovalne industrije ali pa med izvozniki. Slovenija bi po teh predvidevanjih morala leta 2000 pridelati okoli 150 tisoč ton prvovrstnega sadja za tržišče. Plan je glede na možnosti zelo skromen, če pa bi ga še zmanjševali, si sadjarstvo ne bi zlepa opomoglo.

Z dobrim sadjarjenjem bi si sčasoma lahko prihranili uvoz lešnikov orehov in delno tudi južnega sadja. Slovenija ima pred drugimi republikami vrsto prednosti pri izvozu. Ena od teh so razdalje, saj je na primer nekaj sto kilometrov bliže Nemčiji kot sadjarska območja na jugu države. To pomeni prihranek pri transportu, ki je vsak dan dražji. Res je sicer, da so delovne moči na jugu cenejše, vendar so tam delavci tudi manj produktivni, zato imajo naši sadjarji še vedno prednost. Razen tega so Slovenci s sodobnimi gostimi nasadi za deset let prehiteli pridelovalce z drugih območij in to prednost lahko prav tako vnovčijo, vendar ne z zaletavanjem, ampak z načrtno pridelavo brez nepotrebnih zastojev.

Za zasebne sadjarje v Posavju so informacije iz južne Tirolske zelo ohrabrujoče. Tam sadjarjenje omogoča obstoj majhnih kmetij in na štirih hektarih se solidno preživi štiričlanska družina. Pridelka imajo tri do štiri vagone na hektar. To je magnet, ki vleče tudi pri nas. Seveda imajo na južnem Tirolskem izredno dobro strokovno službo. Brez pospeševalcev torej tudi pri nas ne bi šlo. Sadjarjev ni mogoče prepustiti samim sebi, saj bi s tem mrsikoga spravili v nesrečo. Sadjarstvo je predvsem znanje, brez sprotih nasvetov in brez predhodne temeljite presoje ljudi, ki se podajajo v investicije, bi zašli v nepopravljive napačne. Vsakdo ni sposoben prevzeti nase breme, kot je na primer 3,3 milijonska naložba v hektar nasada.

JOŽICA TEPPEY

14. 11. '85

20 PRILOGA

VEČERNA MOLITEV

Ugledni beograjski tednik NIN je pred dnevi s pomočjo peresa Juga Grizelja jugoslovanski javnosti ponudil idejo o nekakšnem skupnem jugoslovanskem televizijskem dnevniku, ki naj bi izpolnil praznino, ki jo menda puščajo za sabo šest republiških in dve pokrajinski osrednji dnevni informativni oddaji. Tem dnevnikom NIN posredno očita predvsem premajhen posluš za tako imenovano jugoslovansko komponento v obveščanju. Pobuda beograjske revije je naletela na dokaj enotne komentarje in ocene, večina vprašanih družbenopolitičnih, televizijskih in drugih delavcev se je tako ali drugače opredelila za takšno, rekli bi, nadrepubliško in nadpokrajinsko obveščanje Jugoslovancov, ki ob pol osmih

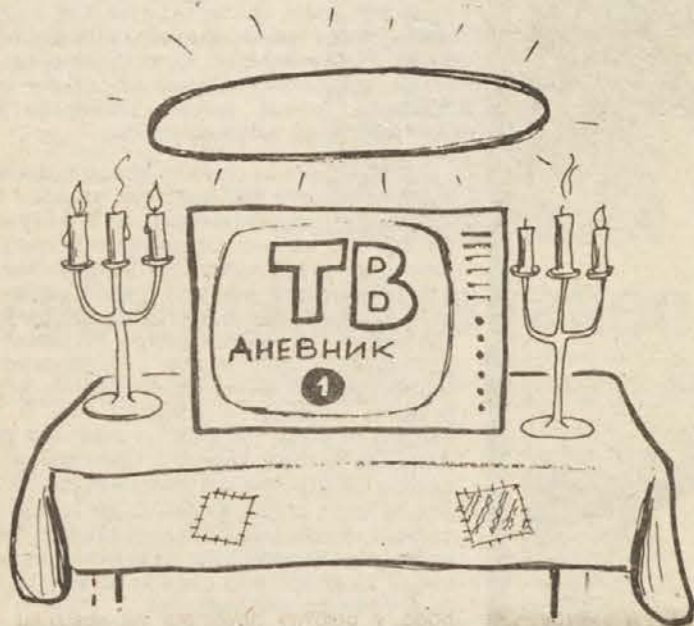
zvečer sedejo pred mali ekran. Nedvomno imata NIN in kolega Jug Grizelj, ki ga sicer nad vse rad berem, pravico biti zaskrbljena nad dezintegracijskimi pojavi in gibanji v naši družbi, vprašanje pa je, ali lahko ubranita tezo, da so vsi sedanji televizijski dnevniki v službi ozkih republiških in pokrajinskih koristi, ki se pogosto poslužujejo tudi polresnic in laži. NIN in njegov pisec sta prepričana, da bi samo gledalec, ki bi lahko sledil vsem osmim dnevnikom, lahko nekako ločil zrnje od pleve in nato mirno legel k počitku kot zaveden in tvoren Jugoslovanc. Ker je gledanje v osem televizorjev naekrat tehnično, fizično in psihično nemogoče, je tu kot deus ex machina pri roki skupni jugo-

slovanski dnevnik, ki bo edini pripovedoval resnice in držal bratstvo in enotnost na primerni temperaturi. Celotno več: Grizelj patetično trdi, da bi bil ta skupni TV dnevnik nekakšna »večerna molitev vseh Jugoslovancov, molitev, s katero bi molili za Republiko in Pokrajino, malce pa tudi za Jugoslavijo«.

Poudariti moram, da mislim o ljubljanskem in zagrebškem televizijskem dnevniku (oba sta dostopna dolenjskim gledalcem) skoraj vse najslabše, kar pa ne bo iz mene nikoli naredilo pristaša nadrepubliškega obveščanja, ki bi se utapljalo v deklarativnosti in vsakodnevnem priseganju na vsakomur jasne cilje. V Jugoslaviji so že časopisi, ki sledijo takšni »jugoslovanski komponenti«. Vsi vemo, kolikšna sta njihova naklada in ugled.

Zdi se tudi, da je NIN v trenutkih ustvarjalnega zanosa popolnoma pozabil ali pa podcenil nekatere temeljne dosežke v zgodovinskem in revolucionarnem procesu emancipacije narodov in narodnosti Jugoslavije. Vsak državljan se zaveda in je kot pripadnik tega ali onega naroda ali narodnosti ponosen na dvojnost svojega bivanja. Jugoslavija se ustvarja prostovoljno od spodaj navzgor, ne obratno. Ko je govor o republiškem in državnem, mislijo nekateri na razcepjenost, drugi pa na raven skupnega življenja v večnarodnostni državni skupnosti. Precej tega je tudi v zdajšnjih republiških in pokrajinskih TV dnevnikih, kar pa še ne pomeni, da se teh zelo pomembnih oddaj ne bi dalo izboljšati, saj se med seboj gotovo premalo poznamo. V naši ustavi in drugih dokumentih je več kot dovolj demokratičnih temeljev za enotnost (če hočete jugoslovansko) v različnostih. Kdor jih (temelje) išče in želi, jih tudi najde. In ko tako ravna, je vsak republiški in pokrajinski televizijski dnevnik hkrati tudi jugoslovanski.

MARJAN BAUER

mala enciklopedija neverjetnosti

Ena od najbolj množičnih halucinacij v zgodovini je med umikom po izgubljeni bitki pri Monsu zajela britanske čete. Angleži so se oktobra 1914 v Franciji umikali pred Nemci. Nenadoma se je otočanom zazdelo, da vidijo na nebu vojsko srednjeveških viteзов, ki na konjih hite v naskok na Nemce. Na tisto ččo Britancev se je obrnilo in med vzklikanjem »Bog je z nami!« zavrnilo sovražnika.

V Urugvaju je še danes v veljavi zakon o dvobojih. Eden od členov tega akta določa, da se lahko dvobojuje samo oseba, ki lahko pokaže uradno potrdilo, da je reden krvodajalec.

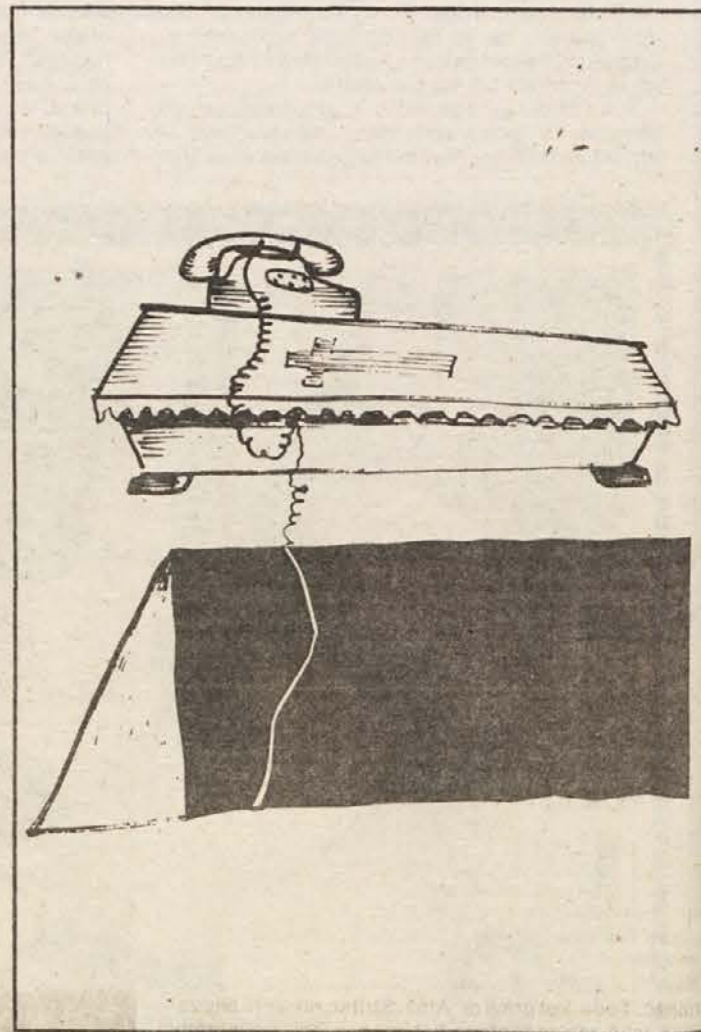
Platypus (kljunaš) je edini sesalec, ki ima namesto gobčka kljun.

Francoski kralj Ludvik XIV. je bil kraljevsko požrešen. Ko je umrl in so ga zaradi balzimiranja morali raztelesiti, so ugotovili, da je njegov želodec dvakrat večji od želodca njegovih podanikov. Sončni kralj je bil za življenja znamenit tudi zaradi drže glave, ki jo je od rojstva nosil nekoliko postrani. Prirojena napaka je postala na dvoru moda, glavo so držali postrani vsi do vrsti

in ruski ambasador je carju posebej poročal, kako trenira to posebno držo. Ludvik XIV. je bil nenavaden tudi po tem, da se je rodil z dvema zoboma v ustih. To se je precej kasneje zgodilo tudi Napoleonu.

Američanka Aimme Semple McPherson, ki je umrla leta 1944, je dedičem zabičala, da jo morajo pokopati s telefonom v krsti. Ni se zadovoljila z golim aparatom, telefon je moral biti brezhibno povezan s centralo, da bi v primeru vs-tajenja od smrti poklicala gasilce ali prvo pomoč. Dedič gospe McPherson so naročnino za ta telefon plačevali še pred desetimi leti.

Groucho Marx, slavni ameriški komik, je dal najkrajšo in najbolj jedrnato definicijo kalvinizma, veje protestantizma, ki jo je v Ženevi utemeljil Calvin, ki bi mu danes rekli ajatolah protestantizma. Marx je rekel: »Ne glede na to, za kaj ali za koga gre, mi smo proti!« Calvin, ki je živel v prvi polovici 16. stoletja, je v Ženevi uvedel strahovlado elementarne pobožnosti in morale. Trgovca, ki je zakinkal med Calvinovo pridigo, so javno sezgali. Neki Španec, ki se je v Ženevi mudil po opravkih, je iz mesta zbežal ne glede na neskljenjeno kupčijo. V domovini je potem pripovedoval, da ne potrebujejo v Švici nobene javne razsvetljave, saj nenehoma gore grmade.

Z naravo do zdravja

GRENKULJICA

Grenkuljica (Glechoma hederacea L.) je vsem dobro poznani plevel, ki razvije že zgodaj spomladi lepe modre cvetove. Raste povsod po Evropi, Aziji, udomačil pa se je tudi v Severni Ameriki. Po travnatih pobočjih, posekah, pašnikih, ob živih mejah in plotovih se ta rastlina plazí po tleh; pokončni so le cvetoči poganjki. Na plazečih se poganjkih zrastejo nadomestne korenine. Pokončni poganjki nosijo širokosrčaste liste z debelimi zobčastimi robovi, v njihovem zalistju so modri cvetovi.

Grenkuljica je bogata s čreslovino, grenčinami in organskimi kisljinami, vsebuje precej soli kremenčeve kisline, eterično olje, sluzi, sladkor in vitamin C. V začetku poletja nabiramo cele rastline, liste ali cvetove. Natrgane dele rastline moramo posušiti takoj v senci, na prepihu. Pri tem je pomembno, da se čimbolje ohrani zunanji videz rastline. Če se navlaži, počrni in s tem izgubi zdravilne lastnosti.

Zdravilne snovi v grenkuljici imajo blagodejen vpliv na sluznico dihal. Umirjajo kašelj, čistijo pljuča, pomagajo tudi pri napadih astme. Prisotne grenčine pospešujejo izločanje vode iz telesa in pripomorejo k dobremu delovanju želodca in prebavil. Zunanje pa grenkuljica dobrodelno deluje na kožo, jo čisti in odpravlja akne in čire. Ker pospešuje izločanje vode iz telesa in urejuje presnovo, lajša tudi tegobe, ki nastanejo pri celulitisu. V ta namen se pije čaj iz grenkuljice, vtira pa se tudi v kožo, lahko kar svež sok, pa tudi obkladki iz grenkuljičinega čaja imajo podoben učinek.

Ljudsko zdravilstvo pripravlja iz grenkuljice različne pripravke.

Sirup tako, da se skuha navadni sladkorni sirup in se mu doda svež sok iz grenkuljice (enaki deli soka in sirupa), ponekod pa kuhajo grenkuljico na vinu in to pijejo po požirkih pred jedjo kot tonik, ki pospešuje prebavo in apetit, žene na vodo in je dober za izločanje strupenih snovi iz telesa, zlasti spomladi po dolgi zimi, ko nas muči pomladanska ut-

rujenost. Vino se uporablja za izpiranje vnetih dlesen. Pripravimo si lahko tudi osvežilno sol. Vzamemo kilogram soli in ji dodamo 30 g smrečnega olja in dve žlici svežega grenkuljičinega soka. Lahko pa prekuhamo pol kilograma grenkuljice v treh litrih vode, pustimo da se ohladi in precedimo ter dodamo kopeli. Po njej se bomo počutili sveži in imeli bomo več moči za naporno vsakdanje delo.

BORIS JAGODIČ

Glasba

BRUCE SPRINGSTEEN

Bruce Springsteen je lani izdal ploščo Born in the USA, ki je zaznamovala letošnje leto. Pesmi, kot so Dancing in the dark, Born in the USA, Cover me, I'm going down, My hometown, No surrender, Glory days in I'm on fire, so svojo vlogo hitov uspešno opravile. Verjetno se jim bo pridružila še kakšna od preostalih pesmi.

Springsteen je že več kot 20 let prisoten v rock cirkusu, letos je dosegel svoj komercialen vrhunec. Postal je svetovna rock zvezda in je za svoj uspeh trdo in vztrajno delal. Ni ga naredila propaganda.

Bruce Springsteena je dolgo časa spremljal naziv »nova Dylana«. Pred desetimi leti ga je Jon Landau, rock kritik ameriškega glasbenega časopisa Rolling Stone, imenoval prihodnost rock glasbe. Kritika in publika so vedno hvallili in cenili njegove plošče in nastope, vendar so se plošče relativno slabo prodajale. Že na začetku svoje kariere je imel težave, kako prenesti enkratno živo atmosfero, ki je vladala na njegovih koncertih, na ploščo. S časom mu je to uspelo. Vrhunec v produkciji in aranžmanih je Springsteenova zadnja plošča Born in the USA. Čeprav je že navada, da se hvallijo zadnja plošča, je pri Springsteenu album Born in the USA obrtniško najbolje dodelan album. Produkcija je zelo uravnovešena, podobno je z aranžmaji, ki so umerjeni, zmerni in elegantni.

Kot mojstra »short stories« pesmi so Springsteena predvsem na začetku kariere primerjali z Dylanom, kar mu je bolj škodilo, kot koristilo. Ta primerjava pa je bila tudi not-

dušenja za film. Slike iz vsakdanosti ameriškega proletariata, povedane včasih na grob, drugi na sentimentalni način, so blizu množicam in se z njimi lahko identificirajo. Bruce je eden redkih rock'n'roll garačev, ki se razdajajo publiki. Njegovi koncerti trajajo tri do štiri ure. To iskreno razdajanje publika čuti in ceni.

ZDENKO MATOZ

KOS CUNJE DRAŽJI KOT KOS SLOVENIJE

Savi letno 100.000 kubikov pepela manj. V sušnem obdobju je krški jedrski elektrarni precej preglavic povzročala Sava, ki se je zaradi nizke gladine preveč segrevala. Ostajata tudi vprašanja, kdaj bo zgrajeno osrednje odlagališče radioaktivnih odpadkov in kam z lubjem iz Celuloze. Med nič kaj nedolžnimi možnimi onesnaževalci sta tudi goveja farma Globoko in svinjska farma na Krškem polju, ki sta se »vrtihotapili« v posavski prostor skozi šivankino uho, seveda proti volji ekologov.

STRAH PRED PEPELOM

Krška nuklearka proizvaja vrsto radioaktivnih snovi, ki ostajajo večine v zaprtem krogu, znotraj elektrarne, nekaj pa jih prihaja v okolje. Po besedah dr. Petra

Stegnarja je vpliv sevalne aktivnosti izjemno majhen, saj je pacient pri slikanju zoba s starim rentgenskim aparatom dobil naenkrat večjo dozo radioaktivnosti, kot je celoletna emisija na človeka iz jedrske elektrarne Krško. Podatke raznih meritev v JE Krško bi morali redno sporočati, da bi se pri ljudeh razbini občutek nevarnosti.

Dosti večji problem kot karkoli okoli krške nuklearkarke je po mnenju dr. Stegnarja elektrofiltrski pepel iz šoštanjske termoelektrarne. V 30 letih so Šoštanjčani odložili v velenjsko jezero 15 do 20 milijonov ton elektrofiltrskega pepela. Jezero je že zdavnaj biološko mrtvo in tudi kemično zelo onesnaženo. Kurjenje s premogom daje termoelektrarni Šoštanj vsako leto milijon ton elektrofiltrskega pepela. Po takih odpadkih, žal, ni povpraševanja.

»Ljudje morajo biti čim bolj osveščeni, da bodo vedeli, da je od njih odvisno, v kakšnem okolju bodo živeli. Na Zahodu sta gospodarska rast in onesnaženje v obratnem sorazmerju, pri nas pa v premem. Vsekakor pa je nujno doseči sodelovanje med ekonomskim in ekološkim pristopom,« je poudaril akademik prof. Stane Krašovec, predsednik Zveze društev za varstvo okolja v Sloveniji, v uvodni besedi o varstvu okolja v dolgoročnih planih razvoja na okrogli mizi ob oktobrski republiški razstavi sadja in cvetja v Brežicah.

Večja varčnost pri razpolaganju z zemljo in energijo bi bila v prid vsem, a tega se očitno še vse premalo zavedamo. Zato kaj radi podležemo kratkoročnim, kratkovidnim ciljem dnevne politike, ki postavlja v ospredje sicer spodbudne načrte za hitrejši razvoj te družbe, ne sprašuje se pa dovolj, za kakšno ceno naj bi si jutri rezali debelejši kos kruha. Proizvodnja energije je največji onesnaževalec, pri nas pa že zdaj porabimo dvakrat do petkrat več energije na enoto proizvoda kot razvitejše dežele!

Urbanizacija je posegla na najrodovitnejša polja. V dveh desetletjih smo izgubili že 20.000 hektarov zemlje, v naslednjih letih pa naj bi se vsako leto za zmeraj poslovili od tisoč hektarov plodne zemlje. Leta 2000 bo treba v Sloveniji prehraniti okrog 2 milijona ljudi. V svetu je ta čas 1.300 milijonov hektarov obdelovalne zemlje in je pride na prebivalca 3.200 kv. metrov, v Sloveniji pa samo 1.500 kv. metrov. Zelo nazoren podatek, kako globoko smo si zažagali vejo, na kateri sedimo! Prof. France Adamič meni, da bi kazalo proučiti, ako bi biodinamično kmetijstvo, ki predvideva pridelavo hrane brez uporabe pesticidov, sploh lahko prehranilo vse več ljudi in preprečilo lakoto.

RAZVREDNOTENA ZEMLJA

Slovenci lahko obstajamo le kot kulturni narod, je zapisal in v zadnjem času večkrat poudaril akademik Josip Vidmar. Ko načrtujemo prihodnost, očitno premalo upoštevamo preteklost in sedanost. Se potemtakem lahko izognemo očitku, da planiramo po nekaj modnih utripih? Interventni zakon o varstvu kmetijskih zemljišč je sicer precej zavrl urbano erozijo zemljišč. Toda, kot pravi dr. Albin Stritar, nikjer ni bila zemlja tako razvrednotena kot pri nas, saj je kvadratni meter umetnega poda — tapisoma znatno dražji kot pa kvadratni meter nacionalnega ozemlja!

V Posavju so občutljivi tudi, ko gre za varstvo voda. Kaj bo s Savo po izgradnji verige hidroelektrarn? Se bo za jezovi nabirala umazanija, da bo naša najdaljša reka še bolj dajala videz industrijskega kanala, ali pa bo končno zaživel tudi v praksi družbeni dogovor jugoslovanskih obšavskih občin o očiščenju Save? Drži kot pribito da Slovenci prispevamo obilo umazanije reki, ki povzroča precej sivih las tistim, ki imajo na skrbi zdravo podtalnico in pitno vodo tudi v Beogradu. Z izgradnjo čistilnih naprav pri krški Celulozi je zdaj v

Celo kadar gre za posebne odpadke, kamor spadajo tudi pesticidi in PCB, da o komunalnih niti ne govorimo, smo deponije odpadkov iskali in urejali bolj v stilu igre na srečo, češ bo, kar bo. V Jugoslaviji je predvidenih tudi 11 odlagališč radioaktivnih odpadkov, od tega 4 v Sloveniji. Zakaj javnosti odgovorni še zmeraj niso obvestili, kje so predvidene lokacije? Sumničenje ljudi o resničnosti in verodostojnosti določenih podatkov je upravičeno in večje, ko si izbranci dovolijo dozirati, koliko in kdaj smejo zvedeti (ne)zreli samoupravljalci oz. delovni ljudje.

Za jedrsko energijo prihodnost ni ravno obetavna. Predelava visokoradioaktivnih odpadkov v tujini se krči. Končni izdelek je plutonij, ki ga uporabljajo za atomske bombe. Teh pa je že dovolj. Inž. Neža Exel je na okrogli mizi v Brežicah vprašala, če bodo druge države pustile prevoz takih odpadkov preko svojih ozemelj in kolikšna bo cena, ki jo bomo morali plačati za predelavo in shrambo.

MOLK O BENCINU BREZ SVINCA

Dr. Dušan Plut, ki je povezoval okroglo mizo o varstvu okolja v dolgoročnih planih razvoja, je zasledil v slovenskem načrtu le en stavek o alternativnih virih energije. Ničesar ne predvidevamo, kaj storiti za očiščenje izpušnih plinov, denimo, da bi se zavzeli za bencin brez svinca. Kakor da kisli dež, ki povzroča umiranje gozdov, prinašajo le termoelektrarne! Večine predlogov slovenskih ekologov v republiškem načrtu niso upoštevali, za nekatere predloge ni pojasnil, zakaj jih niso vključili. Priložnost za privržence čistega, zdravega okolja, ki jih je na srečo v Sloveniji vse več, so še občinski družbeni plani dolgoročnega razvoja, ki jih marsikje še niso sprejeli.

V Sloveniji smo ustanovili skupnost za varstvo okolja že leto pred stockholmsko konferenco. Društva so nastala spontano povsod, kjer je ljudi pritiskala ob zid kakšna zagata. Nobena reka v republiki naj bi ne bila več v 3. ali 4. kategoriji — to doseči je ena dolgoročnih nalog ne samo društev, ampak te družbe.

Izdelava katastra onesnaževalcev voda utegne pomeniti prvo stopnico k zastavljenemu cilju.

DOKLEJ VRT EVROPE?

Ob slovenski obali so posebno zaskrbljeni zaradi termina v Luki Koper in napovedane gradnje termoelektrarne v Miljah v sosednji Italiji. V Luki zdaj pretovorijo poldrugi milijon ton premoga na leto, v nekaj letih pa naj bi povečali količino na 5 milijonov ton. Kljub najodobnejši tehnologiji je že zdaj zaznaven vpliv na okolje, saj se nekaj premogovega prahu izmuzne v ozračje.

Republiškem komiteju za varstvo okolja je več kot leto dni znan problem TE Milje. Ta naj bi bila kar dvakrat večja kot šoštanjska termoelektrarna, zraka pa bi onesnažila bolj kot vsa slovenska industrija. Največji problem je deponija premoga, ki so jo Italijani kot dobri in razviti sosedje ponudili celo nam. Pri njih bi imeli tehnologijo — tovarno, pri nas pa odpadke. Značilna formula za sodelovanje Severa in Juga. Tone Poljšak iz republiškega komiteja za varstvo okolja pravi, da bodo v polovici novembra na sestanku mešane državne komisije, ki spremlja uresničevanje osimskih sporazumov, sprožili vprašanje TE Milje, kajti Italijani nas niso dosle seznanili z namerami po nikakršni uradni poti.

»Slovenija je majhen vrt v Evropi. Moramo ga ohraniti. Bomo še naprej potrošniška ali bolj varčna družba?« je vprašal dr. Peter Novak, predsednik sveta za varstvo okolja pri RK SZDL, na uspehi okrogli mizi v Brežicah. Menil je, da je slovenski srednjeročni plan razvoja idejno dovolj bogato obdelan, gmotno pa žal zelo slabo. Pri denarju pa se največkrat končajo lepe besede o tem, da smo za čisto okolje.

PAVEL PERC

Kmetijstvo

KOZA NI VEČ KRAVA SIROMAKOV

Koze se je skozi stoletja prijel zaničljiv vzdevek krava siromakov ali tudi železničarska kravica. Proletarci so imeli ob svojih domovanih skromne stajice, koza je dajala mleko številnim otrokom. Kozi pa so pripisovali tudi hude stvari na primer uničevanje gozdov. Temu primerno smo po osvoboditvi šteli med kar revolucionarne ukrepe nove oblasti zakon o prepovedi kozjereje. Gurmanski Francozi so po vojni premogli le okrog tri milijone koz, pri nas pa naj bi jih bilo od štiri do pet milijonov. Uveljavitev novega zakona je stalež zmanjšala na vsega 300.000 glav. Življenje pa je vztrajnejše od zakonov. Tako smo v naši državi naposled ta zakon ukinili.

Rodovniške plemenske živali dosegajo danes vrto-glave cene od 100 do 150 tisočakov. Kozli so tudi po 1.600 DM. Če komu uspe dobiti dobrega kozla za 110.000 din ali kozo za 80.000 din, je napravil kar dobro kupčijo.

Ob jesenski razstavi društva gojiteljev malih živali v Sevnici so pripravili tudi posvetovanje o kozjereji. Povabili so predstavnike industrije, ki izdeluje mlekarske stroje, mlekarno, kmetijske in pospeševalne organizacije. Prišli so žal predvsem rejci in člani društev od naše obale do Maribora. Ugotavljali so skupne težave. Vrsta naših revij in časopisov pisari o kozjereji, vedno pa manjkata poglavitna podatka: kje je mogoče plemenske živali kupiti ali jih pripuščati. Sevničani so povedali nevažno izkušnjo z ene od nakupovalnih poti. Na predhodnem ogledu je bilo vse v redu. Pokazali so jim lepe živali, predelavo mleka v sir, dogovorili so se za ceno. Ni čudno, da je bilo interesentov kar 12. V Dalmacijo so poslali kombi. Lastnik je presenečene Sevničane odpeljal do samotne staje,

kjer so lahko videli podhranjene živali, ki jih seveda ni kazalo kupiti, tudi zato, ker jim je od prvotnega obiska vrtoglavo poskočila cena. Sklonjenih glav so zložili denar za prevoz in vse skupaj vzeli kot izlet na morje z žalostnim koncem.

Koprčani so se v Sevnici lahko pohvalili z dobrimi stiki z zamejci, ki se pri kozjereji že dolgo ne ubadajo več s predsodki, temveč kratkomalo s proizvodnjo. Na mariborskem koncu, posebno ob avstrijski meji, da je mnogo naših domačih in tudi bosanskih koz. Menijo, da jih ne kaže zapostavljati, zlasti dokler rejci ne pridejo do prepotrebni izkušenj. Sevničani so s pomočjo rojaka navezali stike z rejcem koz Marijanom Jamškom iz Sečovelj pri Portorožu, ki je član evropskega združenja. Pri njem kupljene rodovniške alpske srnaste koze se lepo razvijajo pri Silvu Osovnikarju v Sevnici in Juriju Pajku s Trnovca. Slednji, po poklicu je strojevodja (nekaj od železničarske tradicije torej je še ostja), ni držal v enoličnih sevnških blokih. Preselil se je na deželo, kjer razmišlja o sodobnem hle-

vu, v začetku za 20 koz. Pravi, da je sam zrasel na kozjem mleku, mleko srnaste alpske koze pa sploh nima za koze značilnega vonja. Na sevnški razstavi je Pajek predstavil postavnega srnastega plemenjaka, samice pa zaradi visoke brejosti ni pripeljal na razstavo.

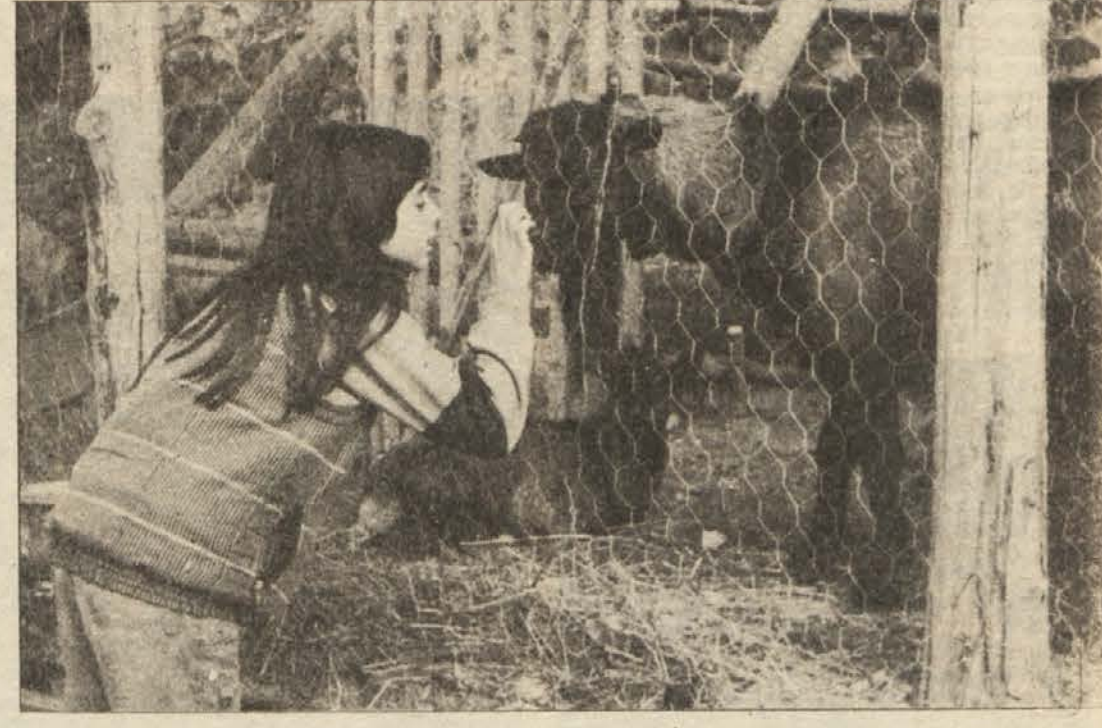
Alojz Crnkovič, kmetijski pospeševalec pri temeljni organizaciji kooperantov sevnškega kmetijskega kombinata za živinorejo, meni, da so v tej občini ravno zaradi njene hribovitosti in zaraščanja ugodne razmere za razvoj kozjereje. Ob zadnjem popisu leta 1981 so zmetali vse v en koš koze so prišle kar k ovcam. Nasteli so 362 glav. Rejci so na Mrzli planini, Lovrencu, Konjskem in še kje. Okrog Čelovnika naj bi bilo kar 70 hektarov opuščene zemlje. Navedel je tudi močni vir denarja iz računa za uvajanje nove kmetijske proizvodnje. Pogoj je odkup mleka. Vsekakor pa ne kaže ponavljati napake, ki se je pred leti zgodila z ovcami. Ko so kmetje nabavili živali, je cena jagnjetine tako padla, da je bilo sramotno.

Odkupovalec mleka v celjski mlekarni Milan Mirnik pravi, da bi kozje mleko zanesljivo odkupovali. Na sevnškem posvetu so ustanovili tudi pripravljalni odbor, ki naj bi povezoval kozjereje v republiki. Silva Osovnikarja so določili za stike med predstavniki društev gojiteljev malih živali iz Celja, Maribora, Kopra, Pragerskega in Sevnice. Med prvenstvene naloge spada nastavitve knjige, v katero naj bi bile vpisane vse živali. Izmenjavali bodo obvestilo o nakupih koz, plemenjakih in podobno. Drage uvožene živali, same po sebi ne zagotavljajo kakovostno rejo. Ob začetnih uspehih lahko kaj kmalu sledi razočaranje. Najbolj zagreti omenjajo naslednji obrazec kozjereje: koze naj bi zaraščene pašnike očistile grmovja in trnja. Ovce bi ga nato pognojile, umen kmet pa bi na koncu ustvaril pašnik, koder bi lahko pasel krave. Kraški gozdarji bojda zato že vabijo rejce koz, da bi očistili neprehodno makijo, ki bi jo potem zasadili z borci.

ALFRED ŽELEZNIK

Jurij Pajk

PREVRATNE MISLI O VISOKEM PRITISKU

Preživeti v vsaki bitki take vrste je vcepljanje strahu: ne gre za to, kako dobro se boste počutili, ampak za to, kako močno se lahko stvari poslabšajo.

ZMEDA S KRVNIM PRITISKOM

Kaj je resnica te mešanice groženj in obljub? Citiramo urednika British Medical Journal: 'V nobenem delu medicine ni toliko zmede kot v tistem, ki se ukvarja z vzroki in pomenom krvnega pritiska in z napredovanjem tega stanja ter zdravljenjem bolnikov, pri katerih se je pojavilo.'

Zdravniki, podobno kot njihovi bolniki, oklevajo. Včasih se zdi, da starejše in bolj izkušene predpisovanje zdravil proti visokemu pritisku ne zanima nič bolj kot bolnike zanima jemanje teh zdravil. Mnogi pritrujejo psihiatru Viktorju Franklu: 'Če bolniku izmerim pritisk in ugotovim, da je rahlo zvišan, ter mu to povem, mu pravzaprav lažem, kajti tisti hip se bo začel vznemirjati in pritisk se mu bo še bolj dvignil. Če mu, nasprotno, rečem, da mu ni treba skrbeti, se mu ne zlažem, kajti pomiril se bo in njegov pritisk bo postal normalen.'

Podobno misli tudi eden najboljših znanih raziskovalcev kliničnih znakov visokega krvnega pritiska Sir George Pickering. 'Nikoli ne prestrašite bolnika!' je njegovo pravilo.

Ne le da zdravniki bolnike strašijo, to počno celo po nepotrebem. 'Neprijetno za naš poklic je, da krvni pritisk močno niha,' pravi dr. Pickering. 'Lahko skoči od 60/30 v spanju na 160/100, ko smo vznemirjeni.'

Veliko je ljudi, katerih krvni pritisk je visok le, kadar jim ga merijo. Preprosto jim ne morete natakni zavijka dovolj hitro, da bi jim zmerili normalen krvni pritisk. Adrenalin je že v sistemu in deluje. Takoj se pojavi sicer naraven, a nenormalno močan odziv na stres. 'Ko zdravnik predpisuje zdravilo takemu bolniku, zdravi bolj sebe kot njega,' pravi dr. Mark Altschule s Harvarda. Njegovo mnenje podpira tudi dr. Milton Mendelowitz z Mount Sinai Medical School: 'Takih hipertozo-

nikov, še posebej tistih s prehodnim ali zgodnjim stresnim visokim pritiskom, sploh ne bi smeli zdraviti.'

Kako lahko ugotovimo, da gre za to vrsto krvnega pritiska in dejstvo, da ga ni treba zdraviti? Dr. Sheehan je odkril dokaj učinkovit način: hiperventilacijo ali po naše čezmerno prezračevanje. Toda bolniku jo je treba prisilepariti. Če ve, zakaj poskušamo doseči, da bi se »predihal«, je napetost še vedno dovolj močna, da krvni pritisk ostane visok. Dr. Sheehan priporoča, naj se zdravnik pretvarja, da poslušala bolnikova pljuča in mu svetuje, naj dolgo počasi vdihuje in izdihuje. Končno se sprosti. Tedaj naj mu natakne zavijek in zmeri pritisk — največkrat kar normalnega!

Pomembno je torej, da izključimo možgane in preprečimo, da bi se vmešalo zaznavanje stresa, da izločimo zaskrbljenost, strah, napetost, in jezo in tako dobimo temeljno vrednost krvnega pritiska.

DEJAVNIK TVEGANJA

Prehodnega visokega krvnega pritiska torej ni treba zdraviti. Kako pa naj ravna, če gre za stalen visok krvni pritisk? Pri kateri višini je zdravljenje nujno?

Najprej moramo visok krvni pritisk definirati. Ne gre za bolezen v navadnem pomenu besede, ampak za dejavnik tveganja. Človek z visokim krvnim pritiskom bo verjetneje zbolel za srčno ali ledvično boleznijo in pogosteje kot drugi je žrtev srčne kapi. V tem smislu se krvni pritisk obnaša tako kot ostali dejavniki tveganja, kajenje, debelost in holesterol. Te lahko zmerimo in glede na rezultate ugotovimo, kako veliko je tveganje. Enako je s krvnim pritiskom. Kaj je torej normalni razpon? Od kod naprej govorimo o visokem krvnem pritisku? Kdaj je zdravljenje nujno?

V zadnjih 25 letih je dr. George Pickering nič kolikokrat izzval svoje poklicne tovariše, naj določijo in utemeljijo stalno veljavno črto ločnico med normalnim krvnim pritiskom in hipertenzijo. Zdi se, da je ta predvsem v oče opazovalca. Visok krvni pritisk ene osebe je normalen pritisk druge. To, kar v nekaterih klinikah dopuščajo, je v drugih vzrok za zdravljenje. Vendar so si zdravniki edini, ko pritisk zraste na

170/110. Pod to mejo pa še divjajo strokovni prepri. Ne glede na višino pritiska se večina strokovnjakov strinja, da je primerno, če zdravnik bolnika nekaj časa pozorno spremlja, preden se odloči za zdravljenje z zdravili. Raziskave so ugotovile, da se pri osemdesetih odstotkih ljudi s pritiskom 160/100, kljub temu da se niso zdravili, ta vrednost ni spremenila. Veliko teh nedvomno spada v tisto veliko skupino, ki ima pritisk le takrat, kadar ji ga merijo. Dokaz za to so bivanja v bolnišnici zaradi poškodb ali drugih vzrokov (seveda ne srčne ali žilne bolezni), med katerimi postane vsakodnevno merjenje pritiska samoumevno in bolnika več ne vznemirja.

Pri odločitvi, ali naj bolnika začnejo zdraviti, je treba upoštevati dokaze, da krvni pritisk telesu škoduje. Normalen elektrokardiografski zapis in negativne preiskave urina zdravniku povedo, da je krvni pritisk predvsem številka in ne bolezen. Tudi če se zdi, da je zdravljenje neizogibno, ga je treba prilagoditi posameznemu bolniku. Hipertonič je navadno občutljiva oseba, ki živi v stresnih okoliščinah, ki jim ni kos.

PROBLEM ŽIVLJENJSKEGA SLOGA

Danes že vemo, da je organizem nekaterih ljudi občutljiv za sol. Ta občutljivost je določena genetsko. V družbah brez soli ni visokega krvnega pritiska. Tam, kjer je hrana močno soljena, je visokega pritiska na pretek.

Pogost dejavnik tveganja je tudi debelost. Zato je prvi ukrep, ki naj ga zase stori hipertonič, ta, da zmanjša količino zaužite soli in shujša.

Bolniki z visokim krvnim pritiskom ne prenesejo soli. Ne smejo si privoščiti niti odvečne teže. Ne prenesejo pa tudi svojega življenjskega sloga, svojega načina bivanja. Visok pritisk je tako kot alkoholizem, kajenje ali grizenje nohtov znak, da delo, družina in preprosto ljudje, ki takega človeka obkrožajo, zbujajo strah in razočaranja, namesto da bi prinašali srečo in veselje.

Temu se lahko ognemo na dva načina. Eden je, da odpravimo stres, drugi pa, da človeka nanj pripravimo. Odpornost za stres je odvisna od človekove lastne podobe o sebi, telesne, duševne in miselne pripravljenosti in od humorja. Nobene od omenjenih stvari ne dobimo v lekarni. Zanje se je treba bojevati in jih zaslužiti. To je velika zahteva za človeka, ki si lahko zagotovi normalen krvni pritisk s tremi tabletkami na dan, dolgoročno gledano pa je edina pot. Bolnik, ki ima težave z visokim krvnim pritiskom, mora spoznati, da je njegov problem pravzaprav problem življenjskega sloga.

Dr. Sheehan ne govori o zdravljenju, le sviri pred njimi. Če že ne povzročijo nič hujšega, pa vsaj priklenejo človeka na bolezen. Bolniku odvzamejo breme odgovornosti, pripricanje, da se mora za zdravje potruditi, potrebo po discipliniranosti in odrekanju.

V svoji športnomedicinski praksi je ugotovil, da zdravila proti visokemu krvnemu pritisku povzročajo razne neprijetne stranske učinke. Spoznal je tudi, da mnogi bolniki odklanjajo zdravljenje zato, ker se navadno pred zdravljenjem počutijo kar dobro, ko pa začnejo jemati zdravila, se počutijo bistveno slabše.

Zato dr. Sheehan rad navaja ugotovitev slovega torontskega zdravnika Kavanagha, ki vodi institut za pofinfarktno rehabilitacijo: počasen dolgotrajen tek rahlo znižuje krvni pritisk; ukrepi proti visokemu k. pritisku naj bodo hujšanje do normalne telesne teže, neslana hrana, lahkotnejši življenjski slog, zdrava rekreacija, in šele nazadnje — tableta.

PRIPREDIL: JANEZ PENCA

Glede na to, da je visok krvni pritisk še vedno zelo sporno stanje človekovega organizma, si velja prebrati nekaj misli, ki jih je o njem zapisal v svoji knjigi Medicinski nasveti tekačem kardiolog dr. George Sheehan. Njegovo razmišljanje se bo marsikomu zdelo prevratniško, a tudi prevratne misli morajo na plan, saj s svojim jedkim dvomom utirajo pot svežim odkritjem.

Takole pravi:

»V ZDA so zdravniki v svoji neusahljivi želji, da bi nam podarili bolj zdravo, srečnejše in daljše življenje, v zadnjih letih svojo pozornost usmerili na visok krvni pritisk. Rojeva se nov, veliki medicinski pojav, industrija visokega krvnega pritiska. V tem projektu se niso združili le zdravniki, ampak tudi z njimi povezani poklici, ki kujejo dobiček s človeškim zdravjem — ali boleznijo. Skoraj nemogoče se je izogniti merjenju krvnega pritiska. Komur ga ne zmeri zdravnik, ga ulovijo v nakupovalnem središču ali kje drugje!

Ko vam ga končno zmerijo in ugotovijo, da je zvišan, je veliko možnosti, da se vam bo življenje krepko spremenilo, če že ne zaradi stranskih učinkov predpisanih zdravil, pa vsaj zaradi zaskrbljenosti. Močno

Motociklizem

SLOVO OD HITROSTI

»Le malokdo ve, koliko dela in priprav terjajo motociklistične dirke. In za nameček večina domačih asov niti nič nima od teh dirk. Toda kdor bi trdil, da v tem športu ni zadovoljstva, ne bi govoril resnice. Trenutek, ko stojš na dirkalni stezi, do vratu zapet v tesen kombinizon, in ti srce utripa z dvesto udarci na minuto, je nekaj posebnega. Lahko bi rekel, čerprav je to težko opisati z besedo, da si tedaj celota, trdna in naravnana k enemu samemu cilju: peljati čim hitreje, zmagati,

premagati stezo in strah. Zdad tega ne bo več, a brez motorjev ne bom nikoli mogel živeti,« pravi gotovo najdobji dolenski motorist Alojz Pavlič.

Celih sedemnajst let se je Lojze poganjal po cestah in motodromih. V sebi še čuti sile in moči, da bi nadaljeval. »Toda,« pravi, »na domačih terenih nimam več kaj iskati, za tuje pa imam preslabo finančno zaledje.« Lahko ga je razumeti. Vsa ta dolga leta je bil sam svoj mehanik, menedžer, zastopnik pri mednarodni motociklistični zvezi FIM, sam svoj šofer na motoristična tekmovanja, trener in najbrž še kaj. Ob koncu državnega prvenstva, ko je osvojil naslov državnega prvaka v razredu do 80 kubikov, pa je sporočil, da bo nehal.

Da je postal dirkač, pravzaprav ni bilo potrebnih dosti spodbud. Motorji so ga veselili že od malih nog, denarja pa ni bilo, da bi uresničil svoje veselje. Toda ljubezen do motorizacije, ki je dobesedno visela v zraku, je pred leti v Novem mestu spodbudila nekaj navdušencev, da so organizirali avtomobilske dirke na Gorjance. In Lojze se je znašel med tistimi pogumnimi fanti, ki so se pognali v serpentine in vzponih gorjanske ceste. Resda se je preizkušal samo s fičom, a za takega fanta, kakor je bil Lojze, je bilo tudi to dovolj. Lahko je vsaj pritisnil plin do konca, preizkusil svoje reflekse. In očitno mu ni šlo slabo. Toda motor ga je še vedno privlačil. In dobil je star ducati ter z njim peljal prvo dirko za državno prvenstvo. Kako se je kot skromen dolenski fant počutil med tedanjimi asi z močnimi motorji in bogatimi izkušnjami, nerad govori, čerprav je sicer

odkrit človek. Bilo je težko in še težje. Motor je bil star in domala brez vrednosti. A ni izgubil volje. Že naslednje leto je nabavil krediterja in na naslednjem državnem prvenstvu osvojil peto mesto. Domov se je vrnil poln navdušenja, volje, pripravljenosti, da sebi in drugim dokaže, iz kakšnega testa je.

»Dosljej sem trikrat osvojil naslov državnega prvaka, sedemkrat sem bil drugi, najmanj desetkrat sem zmagal na mednarodnih dirkah, ki sem jih vozil domala v vseh evropskih državah. In lahko rečem, da sem vse to dosegel sam, brez pomoči. Denar pri delovnih organizacijah sem zbral sam, sam sem skrbel za motor. In kaj mi sedaj ostane? Lovorovi venci počasi venejo, lesk medalj se tudi počasi izgublja, nemara bodo ljudje celo pozabili, da sem sploh kdaj dirkal. Jaz pa se bom vse življenje lahko spominjal dirkališč v Monzi, Imoli, Nemčiji, Franciji, Finski. Spoznal sem toliko držav in mest, pridobil toliko prijateljev med svetovno motociklistično elitto, da mi v resnici ni bilo niti enkrat doslej žal, da sem dirkal,« pripoveduje Lojze.

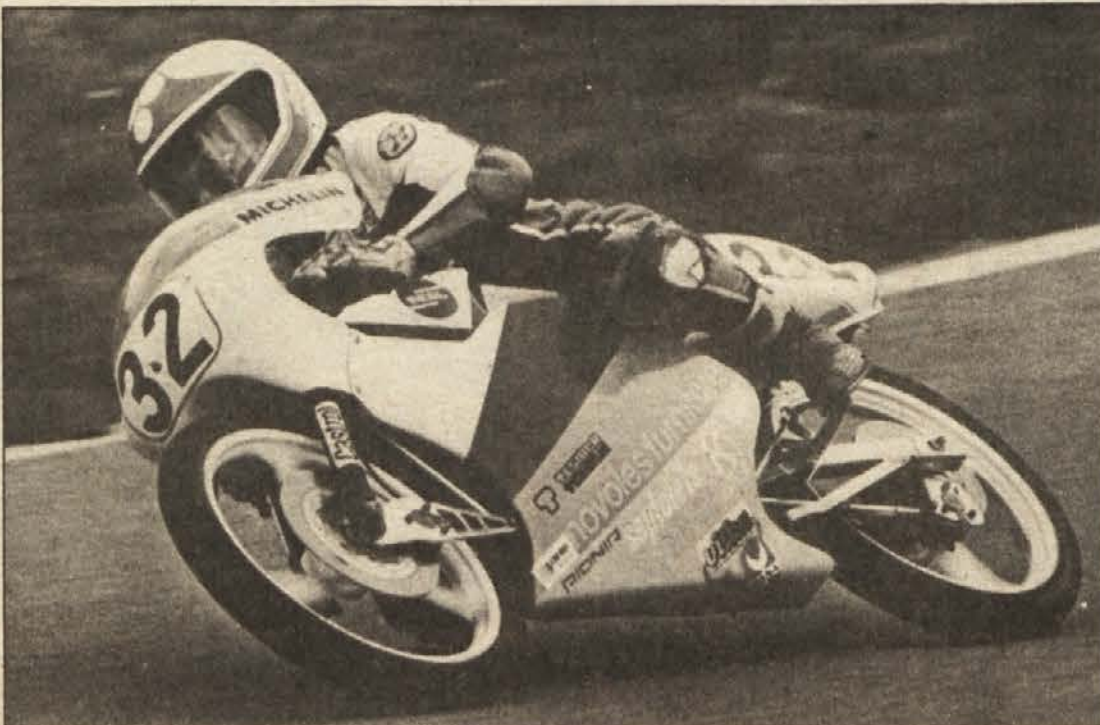
Toda Pavlič ne bi bil Pavlič, če bi ne imel načrtov za naprej. Seveda so povezani z motociklizmom. Pravi, da bi rad pomagal s svojimi bogatimi izkušnjami in znanjem vsakemu domačemu motoristu, ki ima vsaj malo upanja na uspeh. In za takega dirkača, ki bi lahko dosegal uspehe na domačih in tujih dirkališčih, ima Braneta Rakovca iz Trebnjega.

»Sreča je, da imamo Rokavca. Fant bi lahko na državnem prvenstvu v kategoriji do 80 ccm, kjer sem

letos s seelom osvojil svoj zadnji naslov državnega prvaka, marsikaj dosegel. Prav gotovo bi lahko tudi on letos posegel po visokih mestih v razredu do 125 ccm, toda v našem motociklističnem športu vladajo vse prej kot pošteni odnosi. Poleg tega bi Rokavec lahko vozil tudi na evropskem prvenstvu. Tam bi ob primeri pomoči — sem štejem tudi sebe — lahko dosegel še več kot jaz. Na mednarodnih dirkah je namreč denar skoraj bolj pomemben kot talent. Talent brez motorja ne more dosti pokazati. Reči moram, da imamo srečo. Dobili bomo motor pri firmi, kjer sem bil jaz skoraj tovarniški vozač. Gre za nemški MBA Seel, ki sem ga vozil in ga bo prejkone tudi Rokavec,« je dejal Pavlič.

Pavlič, eden izmed najuspešnejših dirkačev v državi, torej zapušča motociklizem. Brez grenkih občutkov je, tudi bedo in muko, tako pravi, ki ju je kot tovarniški voznik Tomosa preživljal na dirkališčih, bi rad čimprej pozabil. Pozabiti se, ne le tovarišev, ki so omahnili na stezi ali cesti, in med njimi tudi Marjana Ucmana, ki je bil velik talent. Zato pa se bo spominjal lepih trenutkov. In ob koncu bi se rad zahvalil vsem, ki so mu kakorkoli pomagali: Novotehni, kjer je delal nekdanj. AMD Novo mesto, delovnih organizacijam: Krki, tovarni zdravil, Pionirju, Novolesu, Tesnilom, kdo bi vedel vse naštet. Tudi tu se namreč kaže naša majhnost; da je lahko zbral denar za dirkanje, je moral obiskati na desetine delovnih kolektivov. Drugod je to drugače, pa ne samo to.

J. SIMČIČ

PRVI USMERJENCI V ARENI ŽIVLJENJA

Ko si je prva generacija srednješolcev pri nas začela nabirati znanje po novem sistemu usmerjenega izobraževanja, ki naj bi idealiziral razmerje med šolo in združenim delom oziroma njegovimi potrebami, seveda nihče ni pričakoval, da bo vse takoj steklo brez vsakršnih problemov in zapletov. Malokdo pa je tudi pričakoval, da bo problemov in zapletov toliko, kot jih je vse do danes bilo in jih je tudi še sedaj, ko se je prva generacija srednješolskih usmerjencev že vpisala na visoke šole, prav tako prvič po usmerjenem sistemu, ali se vključila v združeno delo.

Na račun usmerjenega izobraževanja je vsaj tu in tam tudi slišati glasne kritike, češ da je prineslo veliko slabega. Naravnost zastrašujoča je trditve, sicer ne prva in verjetno ne zadnja na to temo, da naš šolski sistem izobražuje učence zelo dobro za včeraj, jim daje informacijo za danes, za jutri pa jih ne pripravi, ki jo je pred dnevi izrekel sodelavec ljubljanskega Pedagoškega inštituta in ki tako rekoč pomeni, da je naš šolski sistem v osnovni napačno zastavljen. Česa takega si nobena resna družba, ki ji je kaj za napredek, ne more privoščiti. Posamezni poučeni opozarjajo, da se splošna raven znanja, tako imenovano povprečje, zaradi celega spleta okoliščin v usmerjenem izobraževanju zaskrbljivo znižuje. Neposredna usposobljenost za delo v združenem delu kljub »usmerjenosti«, pravijo, da pada, ne glede na zakonito določeno obveznost nekajtedenske delovne prakse oziroma proizvodnega dela v združenem delu že med šolskim letom. Ob vsem tem se obremenjenost šolajočih se mladine seveda ne zmanjšuje, ampak pretirano povečuje na račun kakovosti in človečnosti.

Daleč od nepomembnosti je tudi dejstvo, da je cel splet okoliščin v usmerjenem izobraževanju skupaj s celotnim družbenim dogajanjem kriv, da je pomembno le še znanje kot osnova dobrih, čim boljših ocen, ki vodijo naprej, ne pa znanje kot posebno pomembna vrednota v življenju, da je med mladimi čedalje manj tovarništva, vedno več egoizma, krmolčarstva, nezdrave individualnosti, ki sicer sama po sebi sploh ni sla-

ba stvar, vedno več agresivnosti. Vedno več je tudi med mladimi ravnanja po načelu »Znajdi se!«, ki velja v družbi. Današnji otroci imajo televizijo in računalnik, prvi psihologinja Azra Kristančič, kar vse je seveda nujen davek napredku, žal pa pri tem ne znamo ohraniti človečnosti, človeka, pametnega ravnotežja med enim in drugim. Samo mimogrede naj omenimo še podatke o samomorih med mladino, ob katerih prav zadnje dni marsikoga spreletava srh. Lani je bilo v Sloveniji kar 196 poskusov samomora otrok in mladine do osemnajstega leta (najmlajšemu fantiču, ki si je hotel vzeti življenje, je bilo vsega sedem let!), od tega 21 »uspešnih«. Podatke omenjamo zato, ker samomori med mladino naraščajo, ker se starostna meja samomorilcev vse bolj niža in ker so šola oziroma težave v njej in z njo že na drugem mestu razlogov za poskus samomora ali samomor, kajti za celim sklopom neurejenih družinskih razmer. Sole gotovo ne moremo kriviti za vse, daleč od tega, pa naj bo »sodobno« usmerjena ali ne, kakšen kamenček za mozaik resnice o neprijetni, agresivni mladi generaciji brez pravih perspektiv, ki sedaj odrasča, bi pa lahko poiskali tudi v njej.

Omenjeno je že bilo proizvodno delo oziroma delovna praksa, ki naj bi že med šolskim letom utrdila vezi med šolo in združenim delom, poglobila v soli pridobljeno znanje. V delovnih organizacijah naj bi si

mladi pridobili prve delovne izkušnje, seveda z opravljanjem del, ki so najbližje njihovem bodočemu poklicu, spoznali naj bi organizacijo dela, tehnologijo, delovanje samoupravljanja in še kaj. Z »naj bi« vse to navajamo zato, ker v tem delu učno-vzgojnega procesa težav in zapletov ni nič manj kot sicer v izobraževalnem sistemu, oziroma se slednje po svoje odražajo v proizvodnem delu in delovni praksi, ki sta tako daleč od idealnega tudi po štiriletni praksi. O tem, kako je s tem delom učno-vzgojnega procesa v novomeški občini, je občinska izobraževalna skupnost že drugič zapored opravila analizo. Kaj kaže? Predvsem to, da marsikaj, kar je bilo sicer dogovorjeno celo v obliki sklepov občinske skupščine, še ne gre tako, kot naj bi šlo. V preteklem šolskem letu se je povečalo število delovnih organizacij, ki sprejemajo učence usmerjenega izobraževanja na proizvodno delo in delovno prakso od 24 na 27. Kljub temu so obremenitve posameznih delovnih organizacij z »usmerjenci« še zelo velike, tako fizično kot denarno (novomeško IMV je opravljanje proizvodnega dela 549 učencev v lanskem šolskem letu stalo 3.348 milijona dinarjev) in bi bilo treba najti način za pravičnejšo razdelitev tega »bremena« na vse delovne organizacije oziroma zaposlene v občini. Vrsta zadev se je izboljšala. Povsod so kolikor toliko zadovoljivo rešili problem tople prehrane za učence. Izboljšale so se zadeve

okrog urejenosti tega področja v samoupravnih aktih, čeprav šest sedanjih izvajalcev tu še kasni. Tudi nagrajevanje učencev ter instruktorjev in mentorjev, ki skrbje za učence na proizvodnem delu ali delovni praksi, še ni urejeno. Lani je nagrajevalo učence 19 delovnih organizacij, in sicer zelo različno, ostale pa ne, češ da za to nimajo denarja. Instruktorje in mentorje je nagrajevalo 16 delovnih organizacij. Zadeve bi tukaj moral čimprej poenotiti, in to seveda tako, da bi in učence in instruktorje nagrajevali povsod. Tudi instruktorjev in mentorjev še vedno ni povsod dovolj. V letu 1984 je bilo v delovnih organizacijah za to delo usposobljenih 508 instruktorjev in 241 mentorjev. Lani se je tovrstnega seminarja udeležilo 136 delavcev, potrebe po 120 novih instruktorjih pa sedaj izkazuje 12 delovnih organizacij. Izboljšalo se je tudi sodelovanje delovnih organizacij, kjer so učenci na proizvodnem delu, z organizatorji iz šol. Tovrstno sodelovanje je tesnejše pri opredeljevanju programa in izboru del in nalog, učnih in vzgojnih smotrov ter svetovanja pri izdelavi izvedbenih učnih načrtov proizvodnega dela in delovne prakse. Učenci so menda bolj seznanjeni z delovno organizacijo, kjer »gostujejo« med šolanjem. Upajmo, da je vse to res in da bodo mladi s takega dela odnesli kaj koristnega, poučnega, kaj, kar jim bo v prihodnosti res koristilo, koristilo njim in tej družbi.

ZDENKA LINDIČ-DRAGAŠ

Kulturna dediščina

IMAMO SVOJ, SLOVENSKI KOZOLEC

Dr. Iva Curk iz Zavoda SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine je zapisala, da je družba, ki ne skrbi za dokumente in za spoznavanje svoje preteklosti, za svojo kulturno dediščino, kakor človek brez spomina. Preteklost je bila pogosto mračna, težka, moreča, nekateri dokumenti pričajo tudi o davno minulih, komaj razumljivih dogajanjih. Čemu bi se morali tega še spominjati? Za to res ni pravega razloga, toda preteklost nam je zapustila tudi enkratne umetnine, svojsko oblikovane izdelke, mnoge še danes uporabne stavbe, mesta, naselja in krajino, ki so del naše identitete, privede nas samih. Zapustila je spominske kraje, ki vse drugače predstavljajo delovanje kulturnih, spomeniških, gospodarskih in političnih osebnosti. Med kulturno dediščino so dragocenosti muzejskih zbirk in tvorni spomini na napore in uspehe našega narodnoosvobodilnega boja. Tako naravna kakor tudi kulturna dediščina sicer ni potrebna za biološko življenje človeka in družbe, zelo pomembna pa je za vzdrževanje ravnovesja in za aktivnost posameznika pa tudi za vrsto kvalitet v družbi.

Navadili smo se, da vrednost kulturne dediščine merimo po nekaterih skopo in strogo izbranih objektih in pomembnejših drugod po svetu, po Chartresu in Firencah, po Gizah, delih Leonarda da Vincija, Tutankamnovi piramidi. Nič takega ne premorejo naša vas, kozolec, kmetiški predor, sveženj pisem v arhivu, cerkvice na gozdu, partizanov grob na gozdnj jasi, pravi dr. Curkova. »A kultura raste iz velikih dosežkov in stalnic, ki mogoče pa tudi iz vsega izvirnega, spontane in inovativnega, tesno povezanega in pogojenega v našem okolju in izročilu posamezne skupnosti. V tej delovni celoti v svetovnem merilu nezamenljivo in nedostopno. Tudi spoznanja evropske stare železne dobe ali turških vojsk ali likovnih tokov v srednji Evropi ne moremo misliti brez arheološkega bogastva naših gomil in grobišč, dokumentov v naših arhivih, zidov naših gradov in taborov, brez slik naših impresionistov.«

njakov ne moreta biti samo cvet v gumbnici naše skupnosti, nista nekaj, s čimer bi se samo hvalili, česar bi se za hip razveselili, nato pa vse skupaj pozabili. Kajti to dediščino sestavljajo tudi gozd, cestni vsek, skupina stanovanjskih stavb, skupek kmetijskih zemljišč, zbirka novcev, preproga ali posebej izdelan kos pohištva v negovanem bivališču, prav tako pa živalska ali rastlinska vrsta, ki je neogibno potrebna za ohranitev naravnega ravnovesja. Skratka, naravna in kulturna dediščina sta tudi spoštljiva tvorna vrednost.

Ko sta sodobni industrijski razvoj in tehnologija s čedalje močnejšim poseganjem v naravni tek stvari začela bistveno spreminjati pogoje v okolju, so se sprožili novi procesi, nove kemične reakcije, ki so nekatere navidezno trajne sestavine v kulturni dediščini v kratkem času bistveno spremenile. »Zbolel« je kamen, pisana okna so »oslepela«, na bakrenih kupolah so se pokazale prhke rane. Nezanje še pospešuje razkrojavanje »starega in dobrega«, nemarkičina hodi z njo vstrik, tako da nam pred očmi propadajo naravne in kulturne vrednote, dediščina, ki so nam jo predniki zaupali v varstvo, in ne za uničenje.

Razkroj tradicionalnih življenjskih oblik in s spremenjeno miselnostjo povezano vrednotenje preteklosti nista še nikoli tako močno ogrozila naše kulturne dediščine kot v sodobnem, modernem času. Sto in sto spomenikov kmečke in meščanske, fevdalne in ostale arhitekture je postalo žrtev novega pojmovanja bivalnega standarda, novih oblik gradnje, opreme stanovanj in gospodarskih poslopij. Prepričanje, da je vse staoro odveč in da zahtev, ki jih prinaša sodobno življenje, ni moč potešiti v nekdanjih okoljih, je preglasilo vse druge glasove.

»Najusodnejši je postal položaj na vasi,« ugotavlja umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin. »Neodgovornim posegom v gradbeno strukturo je bila pogosto vzrok neosveščenenost vaških prebivalcev, ki se niso zavedali kulturnih vrednot, katere so imeli v lasti. Kljub naporom mnogih gradbenih in spomeniškovarstvenih organov so se samovoljno predelave in rušenja hiš v našem času razbohotile in jih do danes ni bilo moč

zaustaviti. Čeprav je bilo storjenih nekaj poskusov, arhitektom ni uspelo vnesti v sodobno gradbeno življenje vasi takih predlogov, da bi jih ljudje sprejeli in se po njih ravnali.«

Seveda se je poleg gradbene spreminjala tudi urbanistična podoba vasi. Nove hiše so zrastle na vrtovih, njivah in travnikih, celo v gozdovih. Nekdanja urejenost vaških okolij je začela izginjati že takrat, ko so nehala veljati stara nenapisana pravila o gradnji in razporeditvi hiš, o oblikah in velikosti, uporabi gradiv, ustrezajočih okolju, o kritinah, barvanju pročelij itd. V nekdanj skladno podobo vasi so se začeli vraščati povsem tuji gradbeni in urbanistični elementi, ki so prvotno tipsko zasnovano naselje postavili na glavo.

Tako smo v razmeroma kratkem času izgubili na stotine spomenikov ljudske arhitekture od skromnih lesenih bivališč do bogatih kmečkih dvorcev, brez števil kamnoseško obdelanih portalov, okenskih okvirov, obogatenih s kovanimi mrežami, rezljanih lesenih stropov in zidanih obokov, gospodarskih poslopij vseh vrst, od hlevov do kašč, kozolcev, senikov in pastirskih stanov, da znamenj, s katerimi je bilo nekoč na gosto posejano naše podeželje, niti ne omenjamo.

Nesreča pa je še večja tudi zavoljo tega, ker nam v Sloveniji ni uspelo zgraditi niti enega muzeja na prostem, kakršnega poznajo že vsi kulturni narodi in v katerem bi bili zbrani najpomembnejši primerki stanovanjske in gospodarske arhitekture na vasi. Do zdaj smo zavarovali le nekaj posamičnih stavb, predvsem na Gorenjskem.

»Tako nam zaenkrat ne ostane drugega, kot da dokumentiramo tisto, kar je še ostalo,« resignirano ugotavlja dr. Avguštin.

Med dokumentirane posege sodijo vsekakor tudi risbe, skice in slike spomenikov, ki so jih izdelali naši poklicni in ljubiteljski slikarji. To pa je treba še nadaljevati, dokumentirati še več tistega, kar je tako ali drugače zapisano propadajo. Naj vsaj v svojih skicirah ohranijo podobo hiše, kozolca, vasi, reke, stare zidavnice, če je že drugim vseeno, kaj je s to dediščino. Naj bo vsaj nekaj za oko, za spomin!

To nalogo je Združenje likovnih skupin Slovenije sprejelo kot izziv. Takoj pa je treba dodati, da je šlo težje, ko je združenje z njo prišlo pred likovne skupine in ljubiteljske slikarje. »Slikarji so sprva kar vsi po vrsti zoprvali temu, da bi postali nekakšni aktivisti za ohranjanje te dediščine, češ da imamo za to posebne organe, službe in zavode, oni pa da so zato, da ustvarjajo, razstavljajo in se sploh gredo umetnost. Kar dolgo je trajalo in bilo je potrebno izpeljati kar nekaj posvetov in problemskih konferenc, da je zamisel o novi vlogi likovnih skupin in samih slikarjev prodrla, da so jo sprejeli v zavest in kot primarno nalogo.« pripoveduje predsednik Združenja likovnih skupin Slovenije novomeški slikar Toni Vovko. Pravi, da je bilo treba likovnike preprosto prepričati, da je njihova prva dolžnost vendarle ohraniti to, kar že imamo, to spoštovati in vrednotiti, se osveščati in osveščati druge, katerih odnos do dediščine je vse prej kot odnos kulturnega človeka. Slednjic, doda, jim je bilo treba dopovedati, da je tudi to, kar sami ustvarijo, del dediščine, ki resda šele nastaja, jim pa najbrž ni vseeno, kaj se bo z njihovimi slikami, akvareli, risbami dogodilo čez leta.

Združenje likovnih skupin zdaj že nekaj let zapovrstjo prireja republiške razstave. Dela pridobiva z razpisom, ki ga pošlje v likovne skupine. Zadnja leta so razstave tematsko ubrane in taka je tudi letošnja, ki so jo nedavno odprli v Murski Soboti, potem pa jo bodo videli še v nekaterih krajih. In prav nič ne preseneča, če je ta razstava uglasena na naravno in kulturno dediščino, da obravnava ljudsko arhitekturo na Slovenskem, kot taka pa je v celoti rezultat izziva, ki ga je združenje, kot smo zapisali, takoj sprejelo, potem pa so mu kot izvajalci naloge sledili še likovniki v likovnih skupinah.

Vnaprej razpisana razstava je pritegnila veliko števil ljubiteljskih slikarjev, več kot nekatere prejšnje, kar nedvomno potrjuje dejstvo, da so likovniki z zanimanjem prisluhnili naročilu svojega združenja, hkrati pa dokazuje, da so se mnogi z upodobljanjem ljudske arhitekture že prej ukvarjali. Za razstavo v Murski Soboti so odbrali dela 82 avtorjev. Večji del upodobitev prikazuje kmečko stanovanjsko in gospodarsko arhitekturo obenem z okoljem, kjer je ta nastala. Ocenjevalec je zapisal, da iz teh upodobitev prepoznamo značilne oblike prekmurskih, dolenjskih, primorskih, kraških, gorenjskih in koroških kmečkih domov in nemalokrat z njimi vred tudi oblike posameznih naselij. Slikarski pristop do upodobljenih objektov je večinoma realističen, vendar ni dokumentaren v strogem pomenu. Slikarji so se trudili vnesti v te upodobitve nekaj osebne zavzetosti in razpoloženja. Tudi tisti, ki so želeli predvsem z barvo posredovati svoje vtise in svoj odnos do spomenika, ki sovaljo dobrodošli.

Razstava razgalja pred obiskovalcem tako rekoč vso izumirajočo Slovenijo, čeprav nam posreduje le 82 osebnih pogledov na izginjajoči svet naših spomenikov. Glavni namen je vendarle dosežen, to pa je predvsem izziv gledalcem, javnosti, odgovornim. Izziv je pravzaprav vprašanje, ki se zastavlja: Ali se bomo vsi ob upodobljenih nenadomestljivih vrednotah vendarle zamislili in kaj storili? Če drugega ne, naj bo razstava dokument in opomin.

Zbirek takih opominov pa je moč napraviti tudi na drugih, ne samo na likovnem področju. Enega imamo tako rekoč nenehno pred nosom: umirajoče gozdove. Drugi, zadnji opomin prihaja iz vqda: poginule ribe s trebuhi navzgor. Bo tretji opomin sama človek? Naj bo dovolj o tem, katastrofo, ki lahko pride, naj si zamisli vsak sam.

POZIMI JE SNEG NAMETALO NA POSTELJO

Pred več kot pol stoletja, natančno pred 55 leti, je v Griblje prišla nova učiteljica. Po volji nedoumljive usode je takrat v to belokranjsko vas prišla mlada in čedna Stefanija Raspolić. Slovensko ni znala, a so jo ljudje hitro sprejeli za svojo in tudi ona se je hitro privadila naši govorici. Danes govori Stefanija Cestnik, upokojena učiteljica iz Dragatuša, slovensko bolje kot hrvaško, svoj materni jezik, v katerem je tudi opravila vse šole. V triintridesetih letih, kolikor je učila na šolah v Gribljah, kjer je preživela prva štiri leta, in nato ves čas do pokoja v Dragatušu, je v nižjih razredih osnovne šole učila večino otrok iz tega šolskega okoliša, rojenih od leta 1920 do 1955. Zadnja leta je že učila otroke svojih prvih učencev in učenk.

»V Belo krajino, ki je postala moja domovina, sem prišla pravzaprav po neverjetnem naključju,« začena zanimivo pripoved Cestnikova, ženska z odličnim spominom in, kljub temu da se bliža osemdesetim letom, bistrega duha. Kot zanimivost navrže, da je živele v štirih državah. »Rodila sem se še v Avstro-Ogrski, in to blizu Buzeta v Istri; po prvi vojni so naši kraji pripadli Italiji. Šolala in zaposlila sem se v stari Jugoslaviji in večino svojega učiteljskega poklica opravljala v povojni domovini.« Za temi skopimi podatki se skriva celo življenje, in to bogato življenje zavedne učiteljice.

»Moji prvi učitelji so bili moji starši, ki so mi dali prvi poduk in vzgojo.« Stefanija se je rodila v izredno zavedni hrvaški družini dokaj premožnih kmetov. »Oče, ki je bil ne samo trden Hrvat, ampak tudi panslovansko usmerjen, je imel še v času Avstrije in kasneje pod Italijo naročene vse hrvaške in slovenske časopise, v treh kupih so bili, do stropa,« se spominja. Tudi tega Cestnikova ni zamolčala, samo da bi čimbolj opisala zavednost v njihovi družini, kako ji je sestra zagrozila, ko je zvedela, da čedno Stefanijo rad vidi neki Italijan. »Če te vidim z njim, te bom ubila!« ji je obljubila in, fanatična nacionalistka, kakršna je bila, bi menda to tudi zares naredila. »Sestra je imela stalno pri sebi hrvaško zastavico.« V družini so bili trije otroci, vsi so se izšolali in prebežali čez mejo v takratno Jugoslavijo. »Pod Italijani je bilo grozno, pri nas so bile stalne preiskave, vse so nam odnesli, tako da nimam niti ene fotografije svojih staršev. Oče, ki je zgodaj umrl, je mami naročil, da mora vse otroke dati v šole, pa tudi če bo morala za to vse prodati.«

SAMO DA BI IMELI SLUŽBO

Stefanija je hodila v šolo v Karlovcu in Zagrebu in končala učiteljico v Kastvu. »Takrat so v Jugoslaviji za nas istrske begunce zelo lepo skrbeli, medve s sestro sva v internatu stanovali zastonj, brat se je pa sam študiral z instrukcijami; postal je inženir in je bil

kasneje dolga leta šef savskih elektrarn v Dravogradu.« Takoj ko je mlado dekle končalo učiteljico, je odšlo na ministrstvo v Beogradu prošnjo za službo in se vrnilo domov. Odgovora ni bilo, italijanski teror in grožnje pa so bile vedno hujše. »Nisem mogla več prenašati, zahtevali so, da moram narediti izpit iz italijanščine in da bom pri njih učila. Tako kot druge naše zavedne ljudi bi me poslali kam v Kalabrijo, od koder se ne bi več vrnila.« In tako se je neko noč odločila in pri Sušaku prebežala v Jugoslavijo. »Šla sem v internat v Zagreb, kjer me je ravnateljica zelo lepo sprejela in naju še z neko kolegico, ki je prav tako čakala na službo učiteljice, napotila v Beograd. Ravnateljica beograjskega internata za istrske begunce je bila dvorna dama in preko te zveze sva prišli na ministrstvo in v pol ure dobili dekret za službo, čeprav je bilo prošnje za dva velikanska kupa. Podminister naju je sprejel in naju vprašal, kam bi šli radi. Odgovorili sva mu, da čeprav v zadnji kotichek naše domovine, samo da bova imeli službo.« Stefanija je dobila službo v Gribljah, njena kolegica pa na Talčjem vrhu. A mladi istrski učiteljici nista imeli denarja niti za železniško vozovnico. Na beograjski borzi dela je Stefanija slučajno našla človeka, za katerega se je izkazalo, da je prijatelj njenega brata, da mu je ta med študijem precej pomagal, in tako jima je priškrbel vozovnici. »Prefekta v Zagrebu pa mi je dala 100 din, da sem si kupila nove čevlje, sicer bi prišla v strganih v prvo službo. Še danes vem, stali so točno 99 dinarjev.«

V Gribljah je bila nova učiteljica odveč, saj sta bili tam že dve učiteljici, šola je bila dvorazredna, učilnica pa samo ena. »Sobo sem imela tako, da je bila postelja od stene do stene, prostora je bilo še za mizico, majhen štedilnik in klopco, kadar je padal dež, pa je bilo v sobi vode do kolen. Ko sem se kasneje preselila na podstrešje, mi je pozimi sneg nametlo na posteljo. Pa sem bila v primerjavi s prijateljico, ki je učila v Kuničih, vasi nasproti Adlešičev, še na dobrem. Ona je

stanovala na skednju in k njej smo prišli po lestvah.« A se je Stefanija kljub temu kmalu navadila in se navezala na Belo krajino in njene dobre ljudi. »Učitelji smo bili zelo spoštovani, ljudje so nas imeli radi. Koliko hrane so mi prinesli, kupovala sem samo olje, sladkor in sol...«

NEPOZABNA POROČNA NOČ

Po štirih gribeljskih letih so jo premestili v bližnji Dragatuš. »Natančno se spominjam: prišla sem 30. januarja 1934, na dan sv. Save, to je bil takrat velik praznik. Bilo je veliko snega in mrzlo je bilo. Od tistega dne nisem Dragatuša tako rekoč nikoli zapustila. Tukaj sem si ustvarila družino, dočakala pokojnino in tukaj danes že pestujem pravnuka. Ko sem prišla v Dragatuš, je bila šola petrazredna, poučevalo pa je devet učiteljev in učiteljic. Stanovanje sem dobila v šoli, bila je velika prašna soba.« Nekaj let zatem se je poročila z domačinom, mizarjem Evgenom Cestnikom, ki je bil s srcem vedno pevec, glasbenik, pesnik, igravec, režiser, skratka kulturnik v najlepšem pomenu besede. Cestnikova še danes ne moreta pozabiti, kako jima je minila poročna noč. »Ravnateljica žena je bila pravi hudič in ni pustila, da bi bila z ženo skupaj. Ona je poročno noč prespala v svoji sobi, jaz pa na krmi v domači štali. Naslejni dan pa sem moral na orožne vaje v Karlovac: bilo je leta 1939 in tam je prišlo do znane karlovačke bune, ko se je nš 105. polk uprl, ker so se razširile govorice, da nas bodo poslali v Francijo na vojsko. Malo je manjkalo, da niso takrat vsakega desetega ustrelili,« pripoveduje Evgen.

Pa tudi potem jima ni bilo dano dolgo živeti skupaj. Med vojno so Cestnika tako kot številne druge ljudi iz teh krajev Italijani odpeljali v internacijo. Ko se je vrnil domov, pa je šel v partizane, kjer je bil borec in kulturnik, partizanski pesnik. »V internaciji so bili tudi dragatuški učitelji, ostale smo samo ženske. Po italijanski

kapitulaciji je bila šola v takem neredu, da sem jaz učila v Stefanjevi gostilni. Pomislite, polna gostilna otrok! Pa dveletno hčerko sem imela vedno s seboj. V gostilni sem 5. januarja 1944 doživela tudi grozno bombardiranje Dragatuša, ker so Nemci mislili, da je v vasi še Glavni štab Slovenije, ki pa se je umaknil nekaj dni predtem. Strašno je bilo, otroke sem odpeljala v klet, jaz pa sem pograbila hčerko in tekla skozi vas, pred mano in za mano je pokalo, mitraljirali so iz avionov in pravi čudež je, da sva ostali živi.«

DANES NE BI HOTELA BITI UČITELJICA

Po tem v Dragatušu ni bilo več kje imeti pouk in Cestnikova je imela šolo v bližnjih Brdarcih na skednju. »Pouk smo imeli vsak drugi dan, in to cel dan, v to našo partizansko šolo p so hodili otroci iz Brdarcev, Podloga, Šipka in Pustega gradca. In kako radi so prihajali! Sicer pa to ni bila tista stroga šola, peli smo, govorili o naši vojski, partizanih. Seveda tudi nisem dobila plače, ljudje so nam učiteljicam dajali hrano in moram reči, da nismo stradali. Ko nisem imel čevljev, mi jih je Evgen prinesel iz partizanov, take, da bi šle tri moje noge noter. Čeprav je bilo zelo težko, so bili tisti čas po svoje tudi lepi. Prirajali smo mitinge, te partizanske šole so obiskovali kulturniki, pri nas so bili večkrat Matko Ljubici, napredni nadučitelj iz Podzemlja, ki sem ga dobro poznala še iz časov, ko sem učila v Gribljah, pa Edvard Kocbek, Jože Zamljen-Drejčič in drugi. Včasih je bilo pa le prehudino in sem se vprašala: »Bo kdaj konec tega?« Tudi to smo dočakali.«

Po vojni so se začele nove težave. Najprej so Cestnikova hoteli poslati za učiteljico nazaj v Istro, ki je bila sedaj priključena matični domovini. »V Istri po vojni ni bilo domačih učiteljev, ker so že Italijani pregnali vse zavedne ljudi, od učiteljev do duhovnikov. Vendar jaz nisem hotela nazaj, čeprav so mi dali na voljo kateri koli kraj, ki bi si ga izbrala. Navadila sem se na Belo krajino, doma pa nisem videla, odkar sem zbežala.« Tako je Cestnikova nadaljevala svojo učiteljsko in življenjsko pot v Dragatušu. »Ni bilo lahko življenje. Ob službi, udarniških in kaj vem, kaj je še vse bilo, smo obdelovali še zemljo, dve kravi in dva prašiča sem redila, drugače ne bi mogli živeti. Z Evgenovim delom in mojo plačo še davkov nismo mogli plačevati. Zemljo še danes obdelujemo in jemo kruh iz pšenice, ki jo sami pridelamo. Kljub letom imam voljo do dela in korajžno srce...«

Po celih 33 letih belokranjskega učiteljevanja s priznanima dvema letoma partizanščine je šla Cestnikova pred 22 leti v pokoj in ima za vse to manj kot 30 tisočakov pokojnine. »Mi, ki smo šli prej v pokoj, smo hudo tepeni, sedaj obljublajo, da se bo pokojnina nekaj popravila. Bomo videli. Kljub temu pa mi ni žal za nobeno leto učiteljevanja, čeprav v današnjih časih ne bi hotela biti učiteljica, za noben denar. Prej je bil učiteljski poklic lep, ljudje so nas spoštovali, otroci so bili skromni in ubogljivi. Tudi življenje je bilo prej bolj prijetno, družabno. Učitelj takrat ni bil samo učitelj, ampak ljudski poslanec in prosvetitelj. Nas so ocenjevali tudi za naše delo zunaj šole, vsak učitelj je moral voditi pevski zbor ali igralsko skupino, bralno društvo. Včasih smo v Dragatušu vsako sezono igrali po tri igre, ljudje so se za vloge topli in so na vaje prihajali iz po ure in več oddaljenih vasi. In vsepovsod si slišal petje. Kako je bilo lepo...«

Gotovo je bilo lepo, Stefanija Cestnik. Lepo, ker v poznih letih vsako mladost obseva še lepša zarja. In zato, ker je lepo vsako polno in plodno življenje.

A. BARTELO

Raspolić

Izbral sem PRAVO OKNO!

KLI OKNA LOGATEC

SLOVENIJA

iz nadvse kakovostnega notranjskega lesa

- sodobna izvedba
- vrhunska kakovost
- prihranek energije
- enostavna montaža
- posebnost-izdelava po meri

POKLIČITE (061) 741-711

PREBRALI SMO

Bržinci

Pri ČZP Kmečki glas že vrsto let izdajajo leposlovno knjižno zbirko, v katero uredniki uvrščajo dela sicer manj poznanih pisateljev, ki pa imajo svoj krog bralcev, ker se pisci v svojem ustvarjanju ne oddaljujejo od sporočnosti umetniške besede, zgodbe in bralnosti. Četudi bi lahko v teh knjigah videli naslednice nekdanjih večernic, se pravi preprostejšega leposlovja, pa Kmečka knjižna zbirka z nekaterimi knjigami prebija raven tako razumljene večerniške literature. Ena takšnih knjig je roman Bržinci pisatelja Janeza Zupana.

Razkroj slovenskega podeželja, ki se je silovito pospešil v obdobju slepe vere v industrializacijo in urbanizacijo, se nadaljuje še dandanašnji, le da je izgubil predznake absolutno in

Kontrast temu celovitemu svetu, ki pa že kaže tudi razpoke, je usoda junakov romana, ki bolj ali manj nesrečno propadajo na stičišču starega in novega, eni zgolj moralno in vrednotno, drugi tudi materialno in telesno. Napredek in materialno blagostanje prihajata v odmaknjeno dolino, pri tem pa padajo stare vrednote, nekdanje korenine življenja so spodekane...

Bržinci so roman, ki ga je vredno vzeti v roke in ga prebrati.

M. MARKELJ

Zarotitve

Kot da se je zastrmela v gradnikovo spoznanje o usodnem razmerju med ljubeznijo in smrtjo, obenem pa to spoznanje nadgradi v novo izkušnjo, ki se v upesnitvi kaže kot drugačna, globlja, občutljivejša zavezanost biti erosa in tanatosa, teh samo navidezno ločljivih polov človeškega življenja.

Taka se zdi poezija Daneta Zajca v njegovih najnovejši pesniški zbirki »Zarotitve«, ki je pred kratkim izšla v knjižni zbirki Nova slovenska knjiga pri Mladinski knjigi.

Primerjava z Gradnikom pesništva se ponuja zavoljo sorodnosti tematike, ki je prevzela oba pesnika, a še ta sorodnost je tako približna, neznatna, da je kakršnokoli vzporedjanje poezije enega s poezijo drugega komaj mogoče. To pa nikakor ne pomeni, da lahko že pri Gradniku slutimo ključ za umevanje Zajčeve poezije. Ključ do te poezije je namreč poezija sama.

In v čem je ta skrivnost?

Če ponovimo misel Nika Grafenauerja, ki je v knjigo prispeval daljšo studijo o usodnosti erosa in tanatosa v Zajčevi poeziji, je skrivnost, ki jo hranijo »Zarotitve« v tem, da se intenzivna ljubezenska naravnost k smrti v resnici kaže kot izraz največje živosti in življenjske slasti, kakršno lahko izpričuje le pesnikov jaz, ki sebe sicer razume kot enkratno bitje.

Težnja po prestopu iz ljubezni v smrt je nezadržna. Zato je tudi skrajna izročnost enega bitja drugemu, se pravi tedaj, ko se udejvanje erotika, v bistvu tudi predanost smrti.

Erotično — tanatsko razmerje pri Zajcu ni omejeno le na trenutke ljubezenskega srečanja med moškim in žensko, ampak je prek njiju in z njima zaobseženo tisto posebno stanje človeškega bitja, v katerem je zajeta nujna razsežnost bivanja.

Taka poezija zahteva aktivnega bralca. Skoz svet »Zarotitev« ne prideš, če samo srkaš verz za verzom, ne da bi doumeval, kaj ta poezija hoče povedati. Ta svet ni svet sanj, je svet spoznanj, trpkih

izkušenj. Je svet zarotitev, če mislimo v pesnikovem jeziku. Vsako drugačno branje je nevarno tveganje, da se poezija zaroti proti bralcu. In to ni tako nemogoče.

I. ZORAN

Ubogo življenje

V programu Pomurske založbe je že nekaj let zapored poleg tistih knjig, s katerimi si je ta založba izborila svoj položaj v slovenskem založništvu (predvsem gre za prevajanje knjig iz manj znanih književnosti in postavljanje knjižnih mostov med Slovenci in Madžari), tudi nekaj knjig iz tako imenovanega klasičnega programa, se pravi, da Pomurska založba izdaja tudi najbolj znana dela iz svetovne književnosti. In tudi tu zna marsikdaj prislunhiti utrip slovenskega knjižnega trga in pripraviti izdajo knjige, ki že prevedena in znana dela ponovno približa bralcem.

Letos je tako poslala na knjižni trg enega najbolj poznanih romanov plodovitega francoskega pisatelja Honoréja de Balzaca, in sicer roman Evgenija Grandetova v prevodu Vitala Klubusa in z ilustracijami Charlesa Huarda. V slovensčini je roman izšel leta 1935, kasneje pa ne več.

Gre za delo, ki ga literarni teoretiki uvrščajo v gigantski ciklus romanov Človeška komedija. Z njim je Balzac ustvaril impresivno podobo svojega časa in se neizbrisno zapisal med velike svetovne literature. Evgenija Grandetova sicer ni najbolj obsežen roman iz tega cikla, ima pa v sebi tisto čudovito privlačnost, ki Balzacove romane še dandanašnji približuje mnogim bralcem. Najbrž je mešanica romantičnih in realističnih elementov tista mikavnost, ki privlači bralca. Dandanes morda še toliko bolj, ko grobi realizem zadošča v popolnosti že v vsakdanjem življenju in se z literaturo današnjemu bralcu ne odpira več zgolj umetniška resnica življenja, marveč se mu začenja odpirati dandanašnji skrivne usmeritve in silnice, ki jih življenje posameznika tudi lahko ima.

Pripoved o ubogem življenju sicer nadvse bogate meščanke Evgenije, ki zgori v okolju strahovitega očetovega skopuštva in materine popolne ubogljivosti in neaktivnosti, kar oboje zatre še

Pri Založbi Borec letos zaokrožujejo četrtoletna, odkar so poleg knjig iz njihovega rednega založniškega programa začeli izdajati tudi otroško in mladinsko literaturo. Od skromnih začetkov se je razvil bogat in pester vsakoletni program. Letos zajema 13 knjig, razvrščenih v že uveljavljene in eno novo knjižno zbirko. Kot je na predstavitvi knjig povedal urednik Janez Kajzer, so si knjige Založbe Borec že pridobile mlado bralstvo, za slugo za to pa imajo poleg zanimive vsebine in privlačne opreme tudi razmeroma nizke cene knjig. Založba jih ohranja na dostopni ravni z velikimi nakladi in skromno notranjo režijo.

Oglejmo si na kratko najprej novo knjižno zbirko Kurirčkove uspešnice, ki je nastala kot odziv na posebno priljubljenost nekaterih knjig, po katerih kljub ponatisom povpraševanje ne poneha. Kot prvo iz nove zbirke omenimo knjigo »Marjetka ve, kaj je vojna« novomeške avtorice Marjete Dajčman. V njej pisateljica popisuje drobne dogodke iz vojnih let, kot jih je doživljala s svojimi otroškimi očmi in srcem. Nova izdaja prinaša še pisateljico spremeno besedo in ob ilustracijah Ančke Godec — Gošnikove portret Marjete Dajčman iz delavnice mojstra B. Jakca. Druga knjiga nove zbirke pa je mladinski roman »Med v laseh« Branka Šoemna, ki prav tako govori o vojnih časih, le da dogodki potekajo v Prekmurju. Tudi Šoemen je izdajal pripisal svojo spremeno besedo, za ilustracije pa je poskrbela Melita Vovk — Štihoa.

V zbirki Liščki tokrat poleg pesniške zbirke »Kadar Vanči riše« Neže Maurer izšli še dve zelo zanimivi knjigi pravljic: zbirka doslej še neobjavljenih pravljic iz Benečije, torej iz najbolj zahodnega s Slovenci in Slovani sploh posejlega ozemlja (o knjigi bomo kaj več napisali prihodnjic), in pripovedke o Afantiju, junaku ugarskega ljudstva, ki živi v kitajski provinci Sinkiang. Zgodbe so med tem ljudstvom krožile nekaj stoletij in so postale pravo narodno krogle. Kot zanimivost povejmo, da je pripovedke Maja Lovrač prevedla iz kitajščine. Knjigo je ilustrirala Irena Majcen.

V Kurirčkovi knjižnici so letos izdali tri redne in eno izredno knjigo. In sicer Bineta Roglja »Kurirčka Tinčka«, v kateri so ponatisnjeni kratki stripi o kurirčku Tinčku, sicer objavljeni na straneh revije Kurirček. Med rednimi knjigami pa moramo naj-

prej omeniti knjigo »Kurja vojska« Mihe Mateta (doma iz Ribnice), s katero ta pisatelj v sodobno mladinsko literaturo uvaja kmečki svet, kar je razmeroma redko, saj so junaki sedanjih otroških in mladinskih del predvsem mestni otroci. Pisatelj je knjigo zasnoval kot nekakšno nadaljevanje njegove že prej izdane »Bosopete družine«, opisuje pa zgodbe in nezgode svojih junakov med zimskimi počitnicami, torej v času, ko je življenje na deželi še posebno mikavno in bolj družabno.

Ljubitelje tehnike bo gotovo pritegnila knjiga »Brata Rusjan, sodi in letala« pisatelja Sandija Sitarja, saj v njej pisec govori o življenju prvih slovenskih letalcev dokumentarno in zvesto po resnici, vendar pa hkrati živahno in leposlovno obarvano. Ilustracije je naredil Matjaž Schmidt.

Posebej za Založbo Borbo je pripravil knjigo »Deček iz zaboj« srbohrvaško pisatelj Aleksander Marodič, sicer slovenskim bralcem dobro znan tudi po delih za odrasle. V knjigi govori o slovenskem dečku, ki potuje skrit v zaboji iz Srbije v Ljubljano. Knjigo je ilustrirala Jelka Godec.

Prav najmlajšim pa je namenjena Kurirčkova torbica, zbirka miniaturnih knjižic, edina te vrste na Slovenskem. Tokrat založba najmlajšim bralcem ponuja slikanico »Dežnik« Voja Radoičića, »Nino v čudežni deželi« Ele Peroci, zgodbo »Moj robot« Matjaža Schmidta in zgodbo »Srnjaček« Karla Grabeljška.

MIM

tisto zadnjo iskro, ki lahko prežge sivino življenja — zaljubljenost — ta pripoved, zarisana z vso realistično prepričljivostjo, bralca vleče z magično močjo in mu znova potrjuje zunajčasovne vrednosti zares dobre literature. Torej velja, da te Balzacove knjige ne bi smeli prezreti.

M. MARKELJ

Babilonski rov

Franz Kafka, eden od štirih velikih Pražanov poleg Meyrinka, Rilkeja in Werfla, ki so neizbrisno zaznamovali nemško literaturo, je bil dostopen slovenskemu bralstvu šele dolgo žatem, ko so se ob njegovih delih že močno skresala kritiška mnenja in je prej ko slej prevladalo spoznanje, da gre sicer za dokaj nedoumljive, a izjemne literarne stvaritve; oporekati Kafki mesto precej pri vrhu svetovne književnosti je glede na njegov velik vpliv na sodobno literarno snovanje postalo docela odveč.

Po zbirki, ki je prinesla v glavnem novele in črtice, ki so bile edine objavljene že za piščevega življenja, smo na Slovenskem v šestdesetih letih dobili še vse tri Kafkove romane, potem pa (razen nekaj drobcev v revijah) dolgo nič do lani, ko je izšel ponatis Amerike, s čimer smo z rahlo zamudo počastili stoletnico pisateljevega rojstva. Za slovenjenje je torej ostalo še veliko Kafkovih stvaritev in ta posel je zdaj v dobrih meri opravljen s

knjigo Babilonski rov, ki je kot 230. zvezek zbirke Kondor izšla pri Mladinski knjigi.

Knjiga prinaša najprej devetnajst črtic in novel, ki s svojo zapleteno vsebino kažejo, po čem Kafka velja za najbolj skrivnostnega pisca 20. stoletja, in pritrjujejo mnenju nekega kritika, ki pravi, da je Kafkov literarni svet svojevrstno šifrirano sporočilo, razbrati pa ga ne moremo, ker nam manjka pravi ključ; navsezadnje pa je najgloblji pesniški čar te literature ravno v tem, da je z ničimer ni mogoče docela razvozlati. Poljudnejši, če pri Kafki sploh lahko uporabimo ta izraz, je pisatelj v znamenitem Pisemu očetu, pogled v ozadje njegovega rahločutnega življenja (tudi glede stisk, ki so ga obhajale pri ustvarjanju in mu narekovele, da je v oporoki ukazal sežgati vse rokopise, tega pa M. Brod na srečo ni storil) pa razkrivajo odlomki iz Dnevnikov.

Po Babilonskem rovu že lahko govorimo, da nam je Kafka v glavnem dostopen, tokrat sta ga slovenila Lado Kralj in Jože Udovič, spremno besedo in več preglednic pa je prispeval Tine Hribar.

D. RUSTJA

Poslednja oaza

Pred meseci so si lahko gledalci ljubljanskega televizijskega programa ogledali zanimivo, lahko bi rekli kar izredno dokumentarno pripoved o življenju v enem od za-

dnjih evropskih naravnih rezervatov, v Kopačevskem ritu, ki leži med rekama Dravo in Donavo. Avtor filma je filmski zanesenjak Petar Lalović, tvorec številnih dokumentarnih filmov, vendar pa je šele s tem filmom, ki ga je naslovil Poslednja oaza, pritegnil zares veliko pozornost ne samo gledalcev (film si je ogledalo rekordno število gledalcev), marveč tudi filmskih kritikov, ki so soglasni v oceni, da gre za mojstrsko filmsko stvaritev.

Da je Lalović lahko naredil ta film, je moral veliko žrtvovati in skusiti svoje moči do skrajnih meja. Sam samcat je štiri leta podnevi in ponoči zahajal v neokrnjeno divjino Kopačevskega rita, otovorjen s filmsko kamero in objektivni ter v mrazu, vročini, dežju in megli čakal na svoj trenutek, ko je lahko ujel nepozabne prizore iz življenja rib, ptic, srnjadi, žuželk in drugih živali, živečih v naravnem rezervatu. 23. kilometrov filmskega traku je steklo skozi filmsko kamero, iz tega obilnega gradiva pa je nastal dramatičen in avtentičen dokument, ki ga lahko primerjamo z najbolj znanimi filmi o živalih v svetu.

Državna založba Slovenije je pred kratkim poslala na tržišče knjigo, ki je nastala po tem filmu. Zanimivo in bogato Lalovičovo slikovno gradivo je z obsežnim in z občutkom napisanim besedilom opremil Vladimir Bunjevč, v slovensčino pa ga je prevedel Franček Šafar.

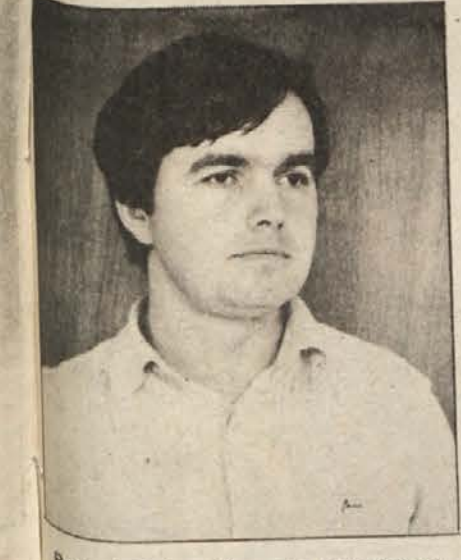

Kot smo že omenili, se besedilo lepo sklada z bogatim slikovnim gradivom, žal pa moramo tudi zapisati, da se je v tej knjigi pokazalo, da ni vedno mogoče s filmskega traku prenesti v mirujočo fotografijo vseh posnetkov. Kvaliteta mnogih posnetkov je slaba, barvno in sploh fotografsko, posnetki so neostri, skratka, pozna se, da niso nastali kot naravoslovne fotografije. V filmu se vse to sploh ne opazi, ker se posnetki prelivajo v živo sliko, v knjigi pa so, žal, vse te slabosti preveč opazne. Dvomimo namreč, da bi bila za borno reprodukcijo slik kriva tiskarska tehnika. Kljub temu je knjiga prijetno in poučno branje.

M. BEZEK

M. MARKELJ

Inženir in glasba

Belizarja Dujca v Črnomlju kot glasbenika dobro poznajo, letos pa si je začel s svojo

glasbo utirati pot še v ostalo Slovenijo. Skladba, za katero je besedilo napisala domačinka iz Dobljč Ivanka Bogolin in ki jo je poslal na festival narečnih popevk Vesela jesen v Maribor, se je namreč med 57 uvrstila med tistih 16, ki so jih predvajali na festivalu. A ne le to, »Pomlad orgle špila« je dobila celo prvo nagrado za aranžma, ki ga je napisal Bojan Adamič. Belizar se ob tem ne želi hvaliti, temveč le ponovi Adamičeve besede, da je lahko napisati dober aranžma za dobro glasbo.

V družini Dujčevega očeta je bilo več glasbenikov, celo znanih opernih pevcev, zato so tudi malega Zareta že kot prvošolčka poslali v glasbeno šolo. A po dveh letih obiskovanja, ko je profesorica, ki jo je vodila, odšla, je glasbena šola razpadla, Zare pa se je učil igranja klavirja pri glasbenikih po Črnomlju. Ko so odprli sedanjo glasbeno šolo, je dokončal pet razredov, potem pa je z ukom glasbe prenehal zaradi šolskih obveznosti, a tudi zato, ker ni imel posebnih ambicij. Najpomembnejše mu je bilo, da je bil glasbeno pismen.

Že v gimnaziji so si nekateri črnomaljski fantje, med njimi tudi Zare, želeli ustanoviti ansambel, a se jim je to zaradi pomanjkanja instrumentov posrečilo šele po končani srednji šoli leta 1969. Toda takrat so fantje pljunili v roke in v desetih dneh naštudirali program, s katerim so že lahko nastopili na plesu. Seveda so člani ansambla Abadoni — ime je prva beseda v slovarju tujk — vadili od jutra do večera, kar se ni v sedmih letih, kar je ansambel obstajal, zgodilo nikoli več. »Prav igranje v tem ansamblu in naš prizadveni vodja Milan Krajnc sta me spodbudila, da sem začel skladati. Leta 1974 sem eno skladbo, uglasbeno pesem Simona Jenka, poslal celo na mladinski festival v Ljubljano, a je ta propadel, še preden se je začel. Tako je moj prvi poskus, da bi se preizkusil še kje drugje, ne le v našem ansamblu, ter da bi dobil strokovno oceno svojega dela, padel v vodo. Povedali so mi le, naj se naslednje leto znova oglasim, a festivala ni bilo več.« pripoveduje o začetkih Dujca.

A ansambel je, kljub svoji priljubljenosti — takrat je bil najpopularnejši na Dolenjskem — razpadel, kajti ko so bili člani še študenti, so se z igranjem pravzaprav preživljali, ko pa so študij končali, niso imeli ne možnosti ne moči ne toliko ambicij, da bi se ukvarjali le z glasbo. Zare je svojo glasbeno

pot nadaljeval pri vojaki v Karlovcu, kjer so na njegovo pobudo ustanovili ansambel Petrova gora in posneli celo ploščo, kar se Abadonom prav zaradi njihove skromnosti ni nikoli posrečilo.

Pred meseci, ko je Dujec spoznal belokranjsko pesnico Ivanko Bogolin, sta se dogovorila za sodelovanje: Ivanka bo pisala besedila, Zare glasbo. »Zakaj ne bi poslal v oceno svojega dela ter tako preizkusil svoje znanje in izkušnje, sem si rekel. Tako sem eno skladbo poslal na festival Melodije sonca in morja, vendar sem zamudil rok, drugo pa v Maribor.« pove Zare, sicer diplomirani inženir kemijske tehnologije in vodja razvojnega laboratorija v črnomaljskem Gorenju. Pravi, da ne bo odnehal, a ne zato, ker si želi slave in uspeha. V svoji skromnosti se želi le še potrjevati ter si dokazati, da sodelovanje v Mariboru ni bil le slučajen uspeh. Glasba bo zanj ostala hobij.

Zanimivo pa je, da je Dujec uspel kljub le petim razredom glasbene šole. »Veliko sem sam izpopolnjeval, glasbena šola mi je dala le strokovno podlago. Sicer pa menim, da glasbena šola le preveč temelji na klasični glasbi, in gotovo ne bi bilo slabo, da bi se pouk razcepil v dve smeri: klasično in sodobno glasbo.« pravi 35-letni Belizar Dujec.

OBRAZI

ZRELI SADOVI ŠESTDESETE JESENI

Jesen je nepreklicno zakoračila v deželo. Na Plemberku nad Stopičami je mehko zlato sonce razlito nad pokrajino, kot bi hotelo še enkrat obuditi k življenju že dremajoče rastline. Zlato se blestijo gorjanski bregovi tam zadaj in kot rdeči krvni madeži blestijo med bukovimi gozdovi rdeče javorove krošnje. Sonce se trudi zaman. Le še starčkom tam v bregu njegova toplota hitreje požene kri po žilah. Prijetneje je tako. Predvsem pa bolj prijetno kot takrat pred šestdesetimi leti, ko je ta čas okoli Martinovega padalo cele tedne kot za stavo. Zdaj dež, zdaj sneg, pa zopet vsakega po malo.

Ni čudno, da se je tisto Martinovo pred šestdesetimi leti Francu in Franciški Može s Plemberka tako vtisnilo v spomin. Ne zaradi vremena, ampak zaradi usodnega »da«, ki sta ga takrat v Stopičah izrekla pred domačim župnikom Žitnikom. Tisti »da« ju je sklenil na življenjski poti, po kateri sta potem, v dobrem in slabem, hodila celih šest desetletij. »Več je bilo slabega, veliko več,« vzdihuje Franciška, kljub dvainosemdeset letom še vedno čila in živahna. Njen dve leti starejši mož, še tudi korenjak od fare, pa spravlivo pristavi: »No, no, enega in drugega je bilo.«

Zalotil sem ju sredi dela. Franc je na skednju cepil drva, Franciška pa je kuhala kosilo in se kdaj pa kdaj poigrava z vnučkom, ki je odločno kazal svoje želje, da bi iz stajice v izbi raje odkobacal ven v sončno popoldne. Morda pa se imata le tej obilici dela zahvaliti, da nimata časa misliti nase, na svojo starost in tegobe, pa sta zato tako zdrava in živahna.

»Ta mladi so sedaj prevzeli kmetijo,« pripovedujeta. »Sin Martin kmetuje, snaha pa hodi na delo, da dobimo kak dinar za priboljšek. Iz tega krasa tukaj gori ne zraste veliko, pa si moramo pomagati, kakor vemo in znamo. Štirje otroci so pri hiši in izdatkov je veliko. Pa je bilo včasih še slabše. Stari ljudje so pripovedovali, da so bila leta, ko zemlja sploh ni rodila. Kar so položili vanjo, vse je stalilo. Ljudje so prekopali gorjanske košenice in iskali hrano, včasih so se peš napotili v Karlovec po žito, ki je bilo drago kot zafran. Ko so prišli domov praznih rok, so zaklali zadnjega vola, da so družino rešili smrti od gladi. Potem pa ni bilo s čim delati.«

Franc se spominja, da mu je bilo dvanajst let, ko je dobil prve čevlje. Takrat je šel tudi prvič v mesto. Bilo je, ko so odprli železnico v Belo krajino. Franciška pa pripoveduje, da ji je v dolgih zimskih večerih na peči ded pripovedoval, kakšna bo usoda sveta. Ko še ni bilo ne železnice, ne avtomobilov in ne avionov, je ded pripovedoval: »Prišle bodo tri vojne in po zadnji ne bo ostal kamen na kamnu. Še prej pa bodo vozili železni vozovi, železne kače in železni ptiči bodo leteli po nebu. In po zemlji bo hodil antikrist in sejal denar, da ga bo veliko, pa ne bo nič vreden.« Veliko tega se je že uresničilo, modrujeta starčka: »Pa bog nas varuj, da bi se vse,« še pristavita.

Pred šestdesetimi leti, ko sta se Franc in Franciška vzela, sta kako desetletje živela v Stopičah v najemniškem stanovanju. Franc je delal pri lesnem industrialcu Heinrichu na lesnem skladišču v Bršljinu. Zgodaj zjutraj se je peš odpravil na delo, delal cel dan pri pretovarjanju lesa, potem pa se zvečer zopet peš vračal domov. »Dandanes ljudje ne vedo, kaj se to pravi delati, niti, kaj peš hoditi tako daleč. Za nas je bil to včasih vsakdanjik. Še dlje sem imel potem na delo v Gornjace, kjer je imel lesni trgovec svoje žage. Dvanajst let sem držal tako, potem pa sem s prihranki odkupil to domačijo, nekdanji ženin dom, ki bi moral zaradi dolgov na licitacijo. Tako sem rešil kmetijo, dediče pa izplačal. Vendar pa tudi kmetija ni dala kruha. Moral sem okoli in se udinjati pri raznih mojstrih. Najdlje sem delal pri Jermanu z Broda, ki je postavil strešna ogrinja v novomeški okolici. Kako nevaren je ta poklic, sem občutil, ko se je pri postavljanju novega ostrejša na stopiškem farozu konstrukcija podrli in sem padel osem metrov globoko. Sam ne vem, kako, da sem ostal živ, samo en prst sem si zvil, vendar sem hodil en mesec okoli ves omoičen.«

Medtem ko je Franc okoli služil denar, je Franciška kmetovala, gospodinjila, rojevala otroke in jih vzgajala. Sedem jih je bilo, pet je še živih. Tudi ti so po svetu zasejali svoje seme. Franc in Franciška ga komaj preštejeta. Petnajst vnukov se je že nabralo in dvanajst pravnukov. Vsekakor bo letos, ko bosta po šestdesetih letih Možetova zopet slovesno praznovala Martinovo, na plemberški domačiji zelo živo. In četudi sonca ne bo in bo zopet padal sneg in dež, kot takrat pred davnimi leti, ju bo namesto lastne mladosti grela toplina številne družine, ki je zrasla okoli njiju.

TONE JAKŠE

VSAKDANJI KRUH NA TISOČ NAČINOV

IDEJE SE ROJEVAJO V SANJAH

Ko je bilo Karlu Sajovicu iz Črnomlja leto in pol, je, ko je tekel v klet, da bi se skrtil pred bombardiranjem mesta leta 1943, nesrečno padel in si poškodoval koleno. Zdravljenje je trajalo vse do šestnajstega leta starosti, svojo zgodnjo mladost pa je pustil v bolnišnicah v Ljubljani in Šempetru pri Gorici, kjer je obiskoval tudi šolo, s črnomaljskimi vrstniki pa se je videl le med počitnicami, saj je bilo šolskih dni, ki jih je preživel v rodnem kraju, malo. Zato pa je bilo toliko več tednov in mesecev, ki jih je preležal v postelji. Takrat je bila prvič na preizkušnji njegova potrpežljivost, ki mu je pozneje najbolj pomagala k temu, da je postal magik.

Karlo, ki se je izučil za pohištvenega mizarja, je že kot majhen deček skupaj s sestrami rad opazoval očeta, ki jim je kazal različne trike. Tudi sam se jih je naučil že celo vrsto. Spoznal pa je še nekaj: da ima moč, da lahko ljudi hipnotizira. A da bi razvijal te sposobnosti, ni bilo časa. Pred dvema desetletjema se je skupaj z ženo Ireno in 15-mesečno hčerko Ireno odpravil na delo v Avstrijo. Misliti je moral na to, da bo družini zgradil dom in ne na svoj konjiček. Ko pa sta z ženo od hotela prevzela v upravljanje savno, kjer sta delala le vsak drugi teden, je bilo časa za vaje trikov dovolj. Najprej je hodil s kovčkom, kjer je imel pripomočke, le k prijateljem, ko pa se je predstavil v prvih diskotekah, se je glas o njegovih spretnostih in sposobnostih razširil kot ogenj. Ponudbe so prihajale od vsepovsod, tako da je pred desetletjem in pet let potem, ko se je začel ukvarjati z magijo, postal svobodni umetnik. Od Avstrije je dobil celo diplomu za magijo ter za to, da predstavlja Avstrijo v svetu.

Delo magika je vse kaj drugega kot tisti blišč, lahкотnost, spontanost, ki se kažejo ob nastopu. Svojih trikov ne želi kopirati od drugih, hoče biti originalen, kar mu ne nazadnje uspe tudi zato, ker vse pripomočke naredi sam, pri čemer mu pride še kako prav njegov osnovni poklic. Žena šiva oblacila.

In kdaj se porodijo ideje za nov trik, točko. »Večinoma se ideje rojevajo v sanjah. Takrat prebudim vso družino, tečemo v klet, kjer imamo studio, skiciramo, poskušamo, vsak pristavi svojo idejo. Sicer pa se moj delovni dan začne vedno ob treh zjutraj, ko sem sam, imam mir, da se lahko skoncentriram in tako pripravljam, pilim nove točke,« pripoveduje Karlo. Seveda so triki, ki se jih nauči v petih minutah, pri čemer pa pomaga že prej pridobljeno znanje. So pa tudi takšni, za katere porabi po nekaj let. Zlasti ne more hiteti tam, kjer ima glavno vlogo hipnoza. Za prebod roke z nožem, kjer hipnotizira sam sebe, je potreboval kar pet let. Tega gledalci seveda ne vedo, kajti točka traja na odru le poldrugo minuto. Vendar pa je pri Karlovih nastopih le 5 odstotkov hipnoze, 35 odstotkov trikov, kjer si pomaga s spretnostjo, ostalo pa je polovična hipnoza, ko zapelje gledalce, da vidijo tisto, kar hoče, da vidijo in ne tistega, kar v resnici je. Največji čar magije pa je po Sajovicvih besedah prav v tem, da ljudje ne vedo, kje je trik in kje polovična hipnoza.

Pri nas na magijo še vedno gledamo preveč omalovažujoče, predvsem zato, ker je ne poznamo dovolj. Vse drugače pa je drugod po svetu, kjer jo cenijo, kar ve zelo dobro Karlo s svojo družino, saj je prepotoval že številne dežele. »Dobro merilo za to, koliko pomeni v posamezni državi ta vrsta umetnosti, če jo smem tako imenovati, je že to, koliko so pripravljene plačati za nastop. V Kaliforniji, kamor odhajava z ženo prihodnje leto, bodo za 20-minutni program odšteli 200 tisoč dinarjev, novih seveda, ter nama plačali hrano in stanovanje. Toda za takšen nastop moramo pripraviti kvaliteten program, le nekaj vrvic in kroglic ni dovolj. Naši naročniki se, preden nam ponudijo takšno plačilo, prepričajo o našem delu, za kar pa danes niso

več dovolj le fotografije. Poslati jim moramo video posnetke,« niza Karlo, Irena pa mu vztrajno pritrjuje.

Sicer pa družina Sajovic ne potrebuje več posebnega predstavljanja. V Franciji bi jih najraje vzeli v »zakup« kar za celo leto, če bi bilo mogoče. Ko so v začetku junija lani odšli na dopust v Grčijo, so ostali kar 9 mesecev in skupaj z znanimi posamezniki in skupinami iz svetovnega zabavnega sveta zabavali Grke in njihove turiste. Čeprav radi potujejo, pa so tako dolga potovanja le prevelik napor. Poleg tega mamo Ireno rado muški domotožje in skrb, kako je na Dunaju, a tudi očetu ni vseeno, ker ima tako malo od doma, ki si ga je ustvaril v Avstriji.

V naši sosednji državi pa Karla in obeh Iren, ki mu pomagata kot asistentki, ne poznajo le po magiji. Sajovic, ki je dolga leta preživel po bolnišnicah, ve, kaj pomeni takšnim ljudem kanček pozornosti, ki jim jo lahko namenijo drugi. Zato vsako leto pripravi v Avstriji okrog 50 dobrodelnih nastopov za umsko prizadete, za domove ostarelih in SOS domove. »Ko imam prost dan, pokličem. In naslednji dan je že lahko prireditel. Pred dvema leti sem nastopal v Črnomlju. Ko sem želel imeti brezplačen nastop v metliškem Domu počitka, so mi povedali, da moram najprej napisati prošnjo. Potem bi o tej prošnji še razpravljali, jaz pa nisem imel časa, da bi čakal dneve in dneve, kako se bodo odločili. Hotel sem le pokazati, kako je moč pomagati, razvedriti ljudi. Kolikokrat pridem v rodni Črnomelj in bi rad pomagal z zastojnim nastopom, a se nihče ne zmeni kaj prida,« je razočaran Karlo.

Z vztrajnostjo pa mu je naposled le uspelo prebiti led. Dobrodelni prireditvi, ki sta bili v obeh belokranjskih mestih v začetku novembra in katerih pobudnik je bil Sajovic, sta izvrstno uspeli. »Presenečen sem bil nad toplim sprejemom pri gledalcih, vendar priznam, da kljub moji ideji do prirediteljev še danes ne bi prišlo, če ne bi bilo v Črnomlju požrtvovalnega psihologa Milana Kranjca, v Metliki pa Tonija Gašperiča. Dogovorili smo se že, da bo tovrstna prireditel vsaki dve leti vse do takrat, dokler se ne bodo invalidske delavnice pod posebnimi pogoji v Črnomlju, katerim je bil namenjen tudi tokratni izkupiček, razvile v najosodobnejše v Sloveniji,« pravi Sajovic, ki je ostal zvest svoji domovini.

M. BEZEK

NAGRADA V BREŽICE

Pri Zrebanju reševalce naše predzadnje križanke je imel največ sreče VIKTOR SUNČIČ iz Brežic. Zreb mu je dodelil knjigo Pavla, ki jo je napisala Polona Skrinar. Gre za lepo napisano kmetiško povest, kot nalašč za branje v teh dolgih jesenskih večerih.

Rešite današnje križanko in pošljite rešitev najkasneje do 22. novembra na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Germova 3, 68000 Novo mesto, s pripisom KRIŽANKA.

NAGRADNA KRIŽANKA - NAGRADNA KRIŽANKA

	KALLI	DIFERENCA	SODE LAVEC	SPAN POKRAJINA	DL	MURSKA SOBOTA	IGRALKA RINA	DALM. MESTO (ALKA)	VRSTA ZITA	NESTROKOVNIK
	NEDOLOČENOST				MAŠNA KNJIŽKA/IT. PISA-TELJ SVEVO					
	CEKIN					J. AM. POGORJE/ELEKTR. UDAR				
	BABILONSKO MESTO/UBRANOST						TIBET. GOVEDO/PREVOZNO SREDSTVO			
								IT. PESNIK (CORRADO)	DIVJI KOZEL	CENIK
DL	DEL OČESA	LIRSKI PESNIK	IKONOBEREC/NOROST							
ZLATARSKI OBRATNIK				FRNIKOLA	KRAJ NA OTOKU PASMANU	SINJSKA IGRA/SRE-DIŠČE MOLDAVIJE				
VODNE ŽIVALI				STARINAR, SPIS						
NAUK O BARVAH							CASSIUS CLAY			
ITAL LIRA							ANGL. AVIACIJA			
PRITOK VOLGE							OSVEŽILNA PIJACA			

Meje lahko spreminja ali pre-mika samo krl.

B. GRABNAR

Z ljubeznijo se človek ne igra nekaznovano.

A. STRINDBERG

Nered v besedah je posledica nerada v mislih in nered v mislih je posledica nerada v človeku, nered v človeku je posledica nerada v okolju in razmerah tega okolja.

M. KRLEŽA

Skozi telo govore predniki

Drzne in nenavadne teorije o govoricah človeškega telesa — Davne izkušnje naših prednikov — Zakaj ženske prsi in čemu moška brada?

Dobremu opazovalcu človekovega telesa in obnašanja je mogoče veliko zvedeti o ljudeh, saj je prikrita govoriča telesa zelo pomenljiva in razkriva globoke resnice. Takšno opazovanje je lahko dokaj zanesljiv vodnik k spoznavanju človeške vrste. Tako razmišlja Desmond Morris, britanski etolog, se pravi strokovnjak za proučevanje npravi posameznikov in tudi obnašanja živali.

Pred leti je Morris pošteno zagrel znanstveno in laično javnost, ko je izdal danedan za zelo slavno knjigo »Gola opica«. V nji je razgrnil svojevrstno teorijo, po kateri naj bi velik del človekovega obnašanja, od spolnosti do vojskovanja, vodili preobrazeni pradedni nagoni, ki smo jih ljudje ohranili od svojih živalskih prednikov. Knjiga je že hitro po izidu doživela zavrnitev precejšnjega dela znanstvenikov, hkrati pa je bila prava uspešnica. Do danes so jo prevedli že v 23 jezikov, skupna naklada pa se giblje okoli 8 milijonov izvodov.

Podobno burjo bo najbrž izzvala tudi Morrisova nova knjiga »Opazovanje telesa: učbenik o človeških vrstih«, ki jo ta čas tiskajo in bo izšla čez nekaj dni.

Tudi v tej bogato ilustrirani knjigi je avtor razgrnil sporno, a zanimivo teorijo o razvojnih razlogih za najrazličnejše človekove zunanje lastnosti. Tako naj bi na primer moški nosili brado kot znamenje moči, kajti brada naj bi predstavljala poudarjeno spodnjo čeljust, nekdanji v živalskem svetu in v družbi človečnjakov zunanje znamenje posameznikove moči, ženske prsi pa naj bi se razvile v polnost okroglin kot spolno znamenje, ki oponaša okrogline zadnjice, v pradavnih časih edini spolno vznemirljivi del telesa samice.

Na ta način avtor skozi očala razvojne nauka in teorije o brobi za preživetje vidi tudi druge dele človekovega telesa. Spolni signali so vsepovodno do človekovega telesa, od rok, dlani do las, da, tudi pleša je eno od takih znamenj. Brada, ki naj bi po Morrisu govorilo o starejšem, a spolno močnem človeku, ki ima drugačen položaj kot mladenič, ki je neizkušen in še premalo utrjen v življenju. Brada, že prej omenjena kot znamenje moči, je tudi močan spolni signal moškega. A čemu si dandanes večina moških brije to starodavno znamenje virilnosti in moči? Morris razlaga, da zaradi tega, ker razvita družba za razliko od najbolj primitivne zahteva posameznika, ki sodeluje in spoštuje sprejete okvire delovanja, zatorej je zunanje znamenje grobe moči odveč. Da pa bi moški ohranili kosmati spolni signal, so se zatekli h kompromisu: brado brijejo, nosijo pa brke.

Ženske na drugačen način signalizirajo svojo spolnost. Poleg že omenjenih poudarjenih prsi, ki so za Morrisa le »zadnjica na napačnem koncu«, so pomemben zunanji signal ustnice. Rdečenje ustnic in njihova polnost naj bi samca — moškega opozarjala oziroma spomnila na spolni organ in ga tako vabila.

Sploh je vse človekovo telo kot nekakšna univerzalna govoriča, ki so jo oblikovala stotisočletja s skrbnim izborom tistega genskega gradiva, ki je posamezniku nudilo največ možnosti za uspešno preživetje. Od tod izvira značilna razlika med moškimi in ženskimi telesom, ki pa se vse bolj zmanjšuje, ker pač ni več nujno potrebna. Tu temelji marsikatera tudi drobna navada, način obnašanja, le videti ga je treba in si ga prav razložiti.

Tako podaja razlago o tem, zakaj se je spremenil ženski lepotni ideal. Namesto debelotih Rubensovih žensk z močnimi kolki so dandanes lepe vitke ženske z ožjimi boki. Zakaj? Odgovor je preprost. Široki kolki so znamenje široke medenice, ki je pomembna za rojevanje potomstva.

Dokler je bila ena poglavitnih nalog ženske rojevanje, so bili široka medenica in močni boki pomembno žensveno zunanje znamenje, odkar pa se rodilne funkcije ženske umika zgolj spolni in ženska postaja na neki način bolj stvar užitka in manj pomembna kot mati, široki boki niso več pomembni. Lepi so postali ožji boki, znamenje nematerinstva, znamenje užitekstva.

Takšna razlaga seveda ni več biološka, ampak kulturološka. V nekaj desetletjih se namreč ne dogode pomembnejše biološke spremembe, res pa se lahko spremene okusi in gledanja.

Morrisova knjiga je polna takšnih in podobnih razlag, kar vse obljublja zanimivo branje, ki pa ga res ne gre jemati najbolj zares.

MI M

(Vir: Newsweek)

Otroci in TV

Gledajo neprimerno

Naši sosedi Italijani so opravili več raziskav, da bi ugotovili, kakšen je vpliv televizije na otroke in mladoletnike, saj je ta sodobni medij postal nekakšno srce moderne doma in mu otroci in odrasli posvečajo veliko svojega prostega časa. Ni rečeno, da italijanske izkušnje sovpadajo z našimi, a nekaj podobnosti se bo najbrž našlo. Zaradi tega so njihova odkritja zanimiva tudi za nas.

Presenetljivo je, da najmlajši (3 do 6 let) preživijo od 4 do 6 ur na dan pred televizijo. In tako jim televizija jemlje čas vse do najstnikskih let, ko sicer še vedno prežde precej časa pred svetlikajočim se ekranom, vendar pa ne gledajo več otroških in mladinskih oddaj, marveč si zavamejo v zakup večerni program, ki je namenjen predvsem odraslim. Več kot polovica italijanskih otrok tako spremlja neustrezen program, v katerem ne manjka nasilja, spolnosti, napačnosti in podobnega.

Od tu naprej niso več potrebne nove raziskave, saj so že dosedanje pokazale, da ob gledanju svojemu razumevanju neprimernih oddaj mladostnik srca vase podobe in poročila in jih potem nezavedno ali tudi zavedno prenaša v svoje obnašanje, otroško igro, odnose med vrstniki in do ostalega okolja.

Prihodnost je v malih

Zanimanje za male energetske objekte raste — Čisto okolje in poceni energija

Elektrika je po naftni krizi ponovno postala energetska zelo zanimiva, vendar pa so časi velikih elektrarn minili. Tako vsaj menijo nekateri strokovnjaki, ki opozarjajo na ekološko vprašljivost termoelektrarn in jedrskih elektrarn. Pravijo, da je bodočnost v malih električnih centralah, kot pogonsko gorivo pa naj bi namesto ekološko škodljivih snovi vpeljali ali odpadne surovine, kot je primer v lesarski industriji, višek tehnološke toplote ali alternativne energetske vire, od sonca do vetra.

Elektrika iz jedrskih elektrarn se je izkazala za dokaj vprašljiva, saj je še nekaj neresenih tehnoloških vprašanj, nevarnost pred onesnaženjem okolja je dokaj šnja, posebno vprašanje pa so tudi

Veliko minijev

Jugo ima in bo dobil več konkurentov v ZDA

Naš izvozni konj, mali jugo, osvaja ameriško tržišče, kot vzneseno piše naše časopisje. Vendar ni edini mali in poceni avto, ki računa na ameriškega kupca, vajenega na večje in dražje avtomobile. Poleg uveljavljenih japonskih izdelovalcev avtomobilov, ki pa že uspešno konkurirajo detroitiski ameriški avtomobilski industriji tudi z večjimi in dragimi modeli avtomobilov, trkata na varčnost Američana še južnokorejski in grški avtomobilski malček. Ameriški industrialci pravijo naši Zastavi, korejski Hyundai Motor Company in grškemu Namco A. G. mini proizvajalci, vendar le morajo priznati, da so industrijski malčki odkrili svoj kočček kruha na velikem ameriškem trgu.

Korejci so na ameriški trg stopili že lani in takoj se je pokazalo, da je na severnoameriški celine precej takih kupcev, ki si želijo poceni, četudi skromen in »skromno narejen« avtomobil. Korejci so računali, da bodo prodali v ZDA in Kanadi okoli 7.000 svojih ponjev, prodali pa so jih trikrat več. Za prihodnje leto načrtujejo prodajo kar 100.000 svojih avtomobilskih malčkov.

Grki se tudi ogrevajo za ameriški trg; nanj bodo stopili prihodnje leto z malim avtomobilom desta APV.

A to še ni konec vrste malih proizvajalcev avtomobilov. Ameriško tržišče si ogledujejo tudi tajvanski proizvajalci, ki bodo prihodnje leto ponudili svoj »BMW za revne«, model X-101. Pa še ena korejska tovarna ima podobne apetite, in sicer Daewoo Motor Company, ki skupaj z velikom General Motors pripravljata mali in poceni avtomobilski model. In kot trdijo poznavalci, se na podobne podvige pripravljajo avtomobilski proizvajalci iz Mehike, Brazilije in Španije.

Nasemu jugu torej ne bo dolgčas in niti si ne bo smel privoščiti spanja na latorikah prvih uspehov.

MI M

(Vir: Newsweek)

radioaktivni odpadki. Še bolj sporne so termoelektrarne, ki jih kurijo s premogom, saj danes ni treba več nikogar preprečevati o škodljivosti teh energetskih objektov na okolje; povzročajo umiranje gozdov, uničujejo kulturne spomenike, načenjujejo zdravje ljudi, ki tona onesnažujejo zrak.

Kljub vsemu pa je elektrika v vrhu pričakovanih načrtov, le da naj bi jo pridobivali na bolj varčen in ekološko manj nevaren način. Lep primer novih energetskih obzorij so ZDA, kjer zdaj postavljajo okrog 785 malih elektrarn, ki bodo začele delovati čez nekaj let. Za njihov pogon bodo izrabili moč vetra, sonca, geotermalno energijo, male vodne pretoke in biomaso. Zaradi zanimanja za takšne male elektrarne se dviguje proizvodnja opreme, izboljšuje se tehnologija, kar vse na koncu vodi tudi do tistega najustreznejšega — do dokaj poceni, a ekološko čiste energije. Izdelava manjših energetskih obratov je vse cenejša, hkrati pa so sodobne vetrne, sončne, vodne, plimovanske elektrarne vse bolj učinkovite.

Za nerazvite države so takšne energetske usmeritve še toliko bolj zanimive, saj vedač nimajo zgrajenega električnega sistema niso vezane na že zgrajene velike energetske objekte, imajo pa dovolj naravnih virov. Male samostojne elektrarne lahko delujejo in učinkovito spodbujajo proizvodnjo ter omogočajo višjo življenjsko raven tudi tam, kjer infrastrukturni sistemi zaradi splošne nerazvitosti niso še zgrajeni. Tako imenovani tretji svet se torej teh odkritij razvitega sveta ne bi smel braniti.

MI M

(Vir: Economic Impact)

Odkrit nacist

Novinarji govorili z »dunajsko pošastjo«

Po odkritju posmrtnih ostankov zloglasnega dr. Mengeleja, nacističnega zločinca, je letošnje leto prineslo še eno odkritje, in sicer so pred kratkim novinarji nemške revije Bunte zasledili nekdanjega avstrijskega esesovca Aloisa Brunnerja, ki je odgovoren za smrt najmanj 135.000 Židov. Nacistični zločinec živi v Siriji pod lažnim imenom Georg Fischer.

Nekdanja desna roka Adolfa Eichmanna se v Siriji skriva že več kot tri desetletja. Lovci na vojne zločince so sicer že dlje časa sumili, da se avstrijski nacist, imenovan tudi »dunajska pošast«, skriva v Damasku, vendar niso prišli do njega, medtem ko je novinarjem uspelo vzpostaviti stik in pripraviti razgovor z njim. Zdaj 73-letni Brunner je novinarjem zagotovil, da nima slabe vesti, ker je odstranil »smeti«, kot cinično pravi svojim žrtvam iz Avstrije, Češkoslovaške, Francije in Grčije. Povedal je tudi, da ga je poskušala ujeti izraelska tajna služba, a ji ni uspelo postaviti ga pred sodišče. »Ne bom drugi Eichmann,« je povedal.

Dunajsko pošast so že leta 1954 v Franciji obsodili na smrt, njegovo izročitev je zahtevala tudi Avstrija in lani Zahodna Nemčija, vendar brez uspeha, ker ima nacistični morilec močno zaslanbo v Damasku. Priznal je tudi, da so ga poskušali spraviti s sveta z dvema eksplozivnima pislimoma, vendar sta ga peklenki pošiljki le poškodovali.

Z balonom okoli sveta

Nekdanji ameriški bojni pilot Joe Kittinger se je proslavil kot človek, ki je prvi preletel Atlantski ocean z balonom. Odločil pa se je, da bo postavil še en rekord, in sicer namerava kot prvi z balonom obleteti svet, ne da bi kje pristal. Kot hraber mož predvideva, bo za rekordni podvig potreboval samo 12 dni.

Posebej za načrtovani rekordni podvig gradi balon, katerega konstrukcija je takšna, da njegove letalne sposobnosti ne bosta okrnili mraz in nizek zračni pritisk. Na oboje bo namreč naletel med poletom, ker namerava leteti okoli sveta na veliki višini, okrog 15.000 metrov. V teh visokih zračnih plasteh namreč v zimskih mesecih piha stalen veter, ki dosega pogosto tudi precejšnje hitrosti. Če mu bo sreča mila in bo z balonom zaplul v visokozračni tok, potem 40.000 kilometrov dolga pot ne bo nemogoča.

Med poletom preko Atlantika si je Kittinger nabral dovolj izkušenj, zato tudi dobro ve, kako mora opremiti svojo 7 ton težko gondolo, da se mu med spektakularnim, a življenjsko nevarnim podvigom ne bi pripetilo kaj nenadejanega.

VAŠA ZGODBA

Čas se je nagibal že proti pomladi, ko je končno zapadel sneg. Nasipalo ga je skoraj preveč, saj sem ga morala ves popoldan odmetavati, če sem hotela kamorkoli. Pa vendar, sneg je bil tu in moja smučarska oprema se bo lahko prezračila. Sicer je bila kupljena na sejemu v Ljubljani, saj si res nisem mogla privoščiti kaj boljšega. Pa tudi sneg je bil zadnje čase pravi redkost in denar za smučarsko opremo skorajda vržen proč.

Torej marec je že bil in namesto nabiranja zvončkov in trobentic smo neko soboto odšli na smučanje. Bil je lep sončen dan. Tudi smučarjev ni bilo preveč, da bi me ovirali. Nekoliko me je sicer skrbelo moje pomanjkljivo smučarsko znanje, vendar to ni zmanjševalo navdušenja. Pogumno sem si nataknila smučič in dokazovala svoje znanje na tleh. Nič hudega, počasi in vztrajno sem se izpopolnjevala po navstvih prijateljev. Povožila sicer nisem nikogar, toda slog smučanja je bil vse prej kot eleganten. Cel dan sem divjala po belih strminah, strah in za skrbljenost sta izginila. Po vseh naporih zadnjega leta je napetost v meni končno popustila.

Tik pred koncem — samo deset minut je manjkalo do štirih — pa sem nenadoma izgubila svojo moč in voljo ter se že skoraj na ravnem brez odpora sesula kot prazna vreča. Huda bolečina v nogi, udarec v glavo ob nekaj trde-

ZIMSKO DOŽIVETJE

ga, in že sem se potopila v temo. Bil mi je čisto vseeno, kaj se dogaja z mano. Popolna praznina.

Čez nekaj minut sem že sedela v snegu in razmišljala, kaj je z nogo narobe. Neki možakar mi je ponudil pomoč, vendar je v tem času prišla kolegica in me začudeno ogledovala. Odnemla me je stran. Sedli sva na debla ob smučičih in čakali, da naju bodo opazili kolegi. Noga me je neumljivo bolela, če sem stopila nanjo, drugače pa je bilo v redu. Kakšnih znakov poškodb ni bilo videti. Splošno mnenje je bilo, da pretiravam.

Noč smo preživel v koči. Upala sem, da bo zjutraj bolje, pa ni bilo. Skoz okno sem dopoldan opazovala živčav na smučiču, popoldan pa smo se odpravili domov oziroma k zdravniku.

Taksi me je pripeljal do kliničnega centra v Ljubljani. Sedela sem na dolgemu hodniku in čakala, da me bodo poklicali. Nedelja je bila in na

nezgodnem oddelku ni bilo veliko ljudi. Hudo me je bilo strah. Ko so se zaprla za mano vrata ordinacije, je bilo še huje. Ležala sem na vozičku in čakala zdravnika. Minute so se vleklye v večnost. Pregled zdravnice brez pripomb, voznja z vozičkom po hodnikih, soba z zamaskiranimi sestrami in spet dolgo čakanje zdravnika.

Napetost v meni je rasla. Le kako se bo to obneslo? Samo da bi bilo že vse skupaj mimo in bi me spustili domov. Prihod zdravnika, injekcija proti bolečinam, punktiranje in spet vožnja po vijugastih hodnikih. Bolečim skoraj nisem čutila. Med potjo mi je sestra povedala, da bom dobila mavec in nato bom lahko odšla domov. Kar odleгло mi je, da ne bo treba ostati v bolnišnici.

Na vozičku sta me sprejela dva možka, čokata in močna. Zgrabila sta mojo nogo, kot da imata poleno pred seboj in jo krepko zapečatila. Starejši me je potolažil: »Jutri bova šla pa spet smučati, kajne, punčka!« Hotela sem reči, da že davno več nisem punčka in da trenutno ne razmišljam o smučanju, pa je že potisnil voziček na hodnik. Po polurnem obveznem sušenju mavca mi je sestra prinesla izvide. Bila sem zadovoljna, da lahko odidem.

Na železniški postaji so me čakali prijatelji. Vse skupaj ni trajalo niti dve uri, meni pa se je zdela neskončno dolgo.

SIMONA

Lek za umirajoče knjige

Milijoni knjig čakajo na svojo tiho smrt — Snov, ki podaljšuje njihovo trajnost

Če knjige uidejo žalostni usodi, kakršne so menda deležne mnoge slovenske knjige, ki jih zmlejejo papirniški mlinci, potem žive bolj ali manj varno shranjene v knjižnicah. Vendar je tudi tu skrbno varovanim knjigam usojen propad. Smrt je skrivna v njih samih, v papirju, črnilu, v snoveh, ki jo seseljujejo. Se posebno knjige od prejšnjega stoletja naprej so v nevarnosti, da se nekega dne seseljujejo v prah. Kisline v papirju in črnilni snovi v črnilu razkrajajo papir, da najprej porumeni, poslabšane krhek in lomljiv, končno pa seseljuje v prah.

Strokovnjaki za obnovo in varovanje knjig se že več let trudijo, da bi našli zdravilo za umirajoče knjige. Njihovo vsebino sicer rešujejo s presnemavanjem na mikrofilme, ponatiskujejo jih na nova izdajanja, vendar pa premožnega knjiga ne doživi pomembnega izida, veliko je takih, ki se presnemejo na film — in njihovo vsebino ne uspešno: propad.

Vse kaže, da bo posledaj usoda knjigam milejša. Raziskovalca George Kelly in John Williams sta namreč odkrila zdravilo. Gre za dietilni cink. Snov je sestavljena iz tako majhnih delcev, da jih na konico igle lahko spravimo 2 milijona. Zaradi tega lahko prodre do najmanjših por v papirju knjig in zaustavi uničujoče delovanje škodljivih kislin. Vendar pa ima grdo lastnost, da v stiku z zrakom in vlago postane eksplozivna. In prav tu sta raziskovalca pokazala svoje izumiteljske sposobnosti. Odkrila sta način, kako knjige obdelati z dietilnim cinkom brez nevarnosti eksplozije.

Zaenkrat so na ta način obdelali nekaj tisoč knjig. Pokazalo se je, da je obdelava zelo učinkovita. Zato v veliki ameriški Kongresni knjižnici načrtujejo postavitev komore za obdelavo knjig z dietilnim cinkom, v kateri bodo lahko naenkrat obnovili in pomladili do 20.000 knjig.

dežurni
poročajo

IZTOČIL GORIVO IZ AVTOMOBILA — V noči na 8. november je neznan storilec vložil v osebni avtomobil Mihe Verbiča iz Štefana pri Trebnjem. Vozilo je stalo na dvorišču pred hišo, to pa storilec ni prav nič motilo, da ne bi iz njega iztočil blizu 35 litrov goriva in tako Verbiča oškodoval za 4 tisočake.

OB KOLU Z MOTORJEM — 6. novembra med 19. uro in 20.30 je neznanec izpred doma JLA v Novem mestu ukradel kolo z motorjem, last Jožeta Ogulina. Slednji je s krajno ob najmanj 80 tisočakov, hitreje pa se bodo poslej rabili tudi čevlji.

PO DOLENJSKI
DEŽELI

Med 1. in 7. novembrom je nekdo z lomil v zaklenjeno kapelo, ki stoji ob lokalni cesti med Semčim in Gradečem. S storilcem je odšel okoli 170 centimetrov visok Marijin kip, ki je ocenjen na milijon dinarjev. Pokora za to bo prišla, če ne prej, v peklju.

Danica J. iz Mokronoga se je v nedeljo trudila na vse pretege, a ji nikakor ni uspelo spraviti v tek svojega avtomobila, ki je stal parkirana pred stanovanjsko hišo. In šele ko se je pregledala avtomobila lotili bolj strokovno, je bil ugotovljen tudi vzrok. Nekdo je namreč ponoči pobrskal po njegovem motorju in iz njega odvil dinamo, odnesel pa še dva jermena in pokrov tladilniškega sistema.

ZARADI IZSILJEVANJA
PREDNOSTI OB
ŽIVLJENJE

OTOČEC — V nedeljo nekaj pred 7. uro zjutraj je 27-letni Novomeščan Džulbija Taramiš peljal iz Otočca proti Novemu mestu. Skozi vas Otočec je zapeljal s prevetliko hitrostjo, za nameček pa je takrat iz neprednostne ceste, ki pripelje iz Pahe, pripeljal na kolesu z motorjem še 35-letni Leopold Kuplenik z Vrha pri Pa-hi. Izsiljeval je prednost, tako da je prišlo do močnega trčenja, v katerem sta se Kuplenik in sopotnica na motorju, prav tako 27-letna Marija Kuplenik, hudo poškodovala. Oba so prepekljali v novomeško bolnišnico, kjer pa je istega dne ob 13.15 Leopold Kuplenik poškodbam podlegel.

TRAKTOR SE JE
PREVRNIL

SUHADOL — V nedeljo ob 12. uri se je 36-letni Jože Pavlin iz Leskovca peljal s traktorjem s Tolstega vrha proti Brusnicam. Pri Suhadolu je med vožnjo po klancu navzdol v prostem teku izgubil oblast nad vozilom, dokler se traktor zapeljal čez nasip, kjer se je prevrnil in pod seboj pokopal voznika. Pavlin je bil na srečo le laže poškodovan in se zdravi v novomeški bolnišnici. Materialne škode je za 50.000 din.

KRONIKA
NESREČ

TRČILA V OVINKU — 19-letni Jože Mulh iz Gorenjega Kamenja se je 5. novembra peljal na kolesu z motorjem po regionalni cesti med Trebnjem in Občinami. Tam ga je v nepreglednem levem ovinku pred gasilskim domom zaneslo na levo stran ceste, po kateri mu je nasproti z osebnim avtom pripeljal 29-letni Alojz Av-gustinčič iz Zlezelnega. Pri trčenju je Mulka vrglo na prednji del vozila, od koder je nato padel in tla in se huje poškodoval. Odpeljali so ga v novomeško bolnišnico, medtem ko je materialne škode za 90.000 din.

ZBIL PEŠAKINJO — 7. novembra je 25-letna Silva Rozman iz Potočne vasi pešočila od doma proti Bršlnju ob robu vozišča. Blizu kasarne Milana

»Črno« posojilo za avtomobile

Ustavno sodišče SRS razveljavilo pravilnik sevnške Lisce, ki je delavcem omogočal posojilo za nakup osebnega avtomobila

LJUBLJANA, SEVNICA — V sevnški Lisici so imeli še vse do pred nekaj dnevi v veljavi po svoje edinstven pravilnik o uporabi sredstev sklada skupne porabe, o čemer dovolj zgovorno priča tudi naziv njegovega spornega 6. poglavja: »Posojila za nakup osebnih avtomobilov«.

Šlo je za to, da je omenjeni pravilnik dovoljeval kaj čudno delitev sredstev iz sklada skupne porabe. Delavci, ki so hoteli osebni avtomobil, so posojilo za njegov nakup dobili prav iz tega sklada, edini pogoj za upravičenost do takšne velikovdnosti je bil ta, da avtomobil potrebujejo tudi za uspešno opravljanje službenih delin nalog. Zoper takšno določilo pravilnika Lisce, tozdr Blagovni promet Sevnica, je prvi ukrepal družbeni pravobranilec samoupravljanja v Krškem, ki je začel postopek za oceno ustavnosti in zakonitosti takšnega pravilnika. Menil je namreč, da so takšna določila v nasprotju z zakonom o združenem delu, prav tako pa tudi z zakonom o temeljnih kreditnega in bančnega sistema in z družbenim dogovorom o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo.

Gasilci ne poznajo
meja

Ob 30. obletnici metliške občinske gasilske zveze

METLIKA — V treh desetletjih, kar je ustanovljena metliška občinska zveza, se je v tukajšnjem gasilstvu marsikaj spremenilo, izboljšalo, kar velja še posebno za zadnjih 18 let. Do leta 1967 so gasilska društva životari-lja, saj ni bilo dovolj denarja, oprema je bila zastarela. Prav to leto, ko so v občini dobili prvo moderno brigadno iz uvoza, pa je za metliško gasilstvo pomenila pomembno prelomnico. Danes ima 18 teritorialnih in 3 industrijska gasilska društva že 1.459 članov, od tega 212 žensk, poleg prizadevanj za čim boljše opremljenost pa posvečajo veliko pozornost vzgoji in izobraževanju gasilcev. Zavedajo se namreč, kot je poudaril na sobotni slovesnosti ob 30. obletnici občinske gasilske zveze njen predsednik Đorđe Radović, da so prav nepoučenost, malomarnost, utrujenost najpogostejši vzroki za požare. Prav preteklo leto pa je bilo tako po številu požarov v občini kot po višini škode rekordno, saj je bilo v oženjenih zubljih uničene za 30 milijonov dinarjev družbene in zasebne imovine. Velikokrat so pri reševanju pred rdečim petelinom pomagali tudi gasilci pobratenih gasilskih zvez iz Črnomlja, Duge Rese in Ozlja, ne gre pa prezreti tudi sodelovanja civilne zaštite in zavarovalne skupnosti Triglav, od kate-re so dobili vračljiva in nevrčljiva sredstva. Slavnostni govornik Milan Vajda, predsednik metliškega izvršnega sveta, pa je dejal, da dela gasilcev niso nikoli merili po številu članov, ampak po njihovi zavesti in aktivnosti v krajih, kjer živijo. Hkrati se jim je zahvalil za dovolj vode v krajevne skupnosti Draščiči, Grabrovce, Radovi-ca, Suhor, Jugorje ob nedavni suši ter republiški gasilski zvezi za pomoč pri postavitvi gasilskega muzeja Slovenije v Metliki. Objubil je, da bodo pomagali dograditi gasilska domova na Jugorju in v Gradeču.

Ob jubileju so podelili številna priznanja. V kulturnem programu so nastopili oket Vitis, mešni pevski zbor Beti, recitatorji pionirskega društva Mladi gasilci s suhorske osnovne šole in pionirske gasilske skupine OS Metlika.

GASILCE DRUŽI ENA MISEL — Med številnimi, ki so na slovesnosti ob 30. obletnici metliške gasilske zveze prejeli priznanja, je bil tudi župan pobratene avstrijske občine Lothar Thomann (na desni). Kot so dejali avstrijski pobratimi, gasilce družijo, čeprav govorijo različne jezike, ena misel: pomagati ljudem v nesreči.

sklad skupne porabe določa zakon o združenem delu.

B. B.

Drevo se je zagodilo v avtomobil

Huda prometna nesreča prejšnji teden v Šmarju

ŠMARJE — 7. novembra ob 2.20 je prišlo pri vasi Šmarje na cesti med Pleterjami in Šentjernejem do hude prometne nezgode, v kateri je izgubil življenje 33-letni Franc Hostar iz Mihovnice, hudo poškodovan je bil 31-letni Alojz Vrhovnik iz Gorenje Brezovice, laže pa voznik, 31-letni Jože Fabjan iz Ledee vasi.

Fabjan je isto noč vozil osebni avto proti Šentjernej, v Šmarju pa ga je zaradi prevetlike hitrosti v blagem ovinku zaneslo, na nasip. Nekaj časa je vozil po njem, nato pa je silovito bočno trčil v drevo, ki se je dobesedno zagodilo v vozilo. Kot že rečeno, sta jo najhujše skupila prav sopotnika, saj je bil Hostar takoj mrtve, hudo poškodovani Vrhovnik in Fabjan pa se zdravita v novomeški bolnišnici. Gmotne škode je bilo za 250 tisočakov.

ZARADI UTRUJENOSTI V SMRT

RIBNICA — V soboto ob 1.25 je 26-letni Dušan Grbič iz Jablanice vozil osebni avto iz Zagreba proti Ljubljani. Pri Ribnici je zaradi utrujenosti zavozil na levo stran ceste, takrat pa je nasproti pripeljal s tovornjakom 34-letni Stjepan Smrdel iz Postojne. V silovitem čelnem trčenju se je Grbič smrtno poškodoval, medtem ko je te-tovornjak naloženih perutirom, prevrnil. Voznik Smrdel je bil hudo poškodovan in se zdravi v novomeški bolnišnici. Gmotne škode je bilo za poltretji milijon dinarjev.

»Ljubitelji«
kablov vnovič na delu

Novomeški Elektro z dvema krajama ob milijon dinarjev

NOVO MESTO — Ni dolgo tega, kar so miličniki in kriminalisti novomeške UNZ obračunali s skupino tatov, ki je kradla bakrene kable in jih zatem prodajala Dinosu, že so se pojavile nove podobne kraje, katerih skupna vrednost je kar okoli 100 starih milijonov.

Tako je v času med 31. oktobrom in 6. novembrom neznanec iz odprtega skladišča novomeškega Elektro ukradel skupaj kar blizu 200 metrov električnega kabla, vrednega 500 tisočakov. Novomeški Elektro pa je bil oškodovan tudi v noči na 8. november: iz ograjenega skladišča je izginilo 220 metrov bakrene žice, s čimer je Elektro ob 479.496 din. Zaenkrat še ni podatkov, da bi imeli možne postavke kaj oprjemljivih sledov za storilca.

Izza krmila k zdravniku?

Predlog, da bi voznika, ki ga drugi ali tretjič zalotijo vinjenega za volanom, poslali na obvezno zdravljenje

Dolgoletne izkušnje pravijo, da so prav dnevi okoli martinovega tisti, ko na naših cestah ob benecinskih najbolj zaudarja tudi po vinskih hlapih. Za končno statistiko letošnje »bere« vinjenih voznikov na Dolenjskem pa bo treba počakati še tja do ponedeljka, saj smo si Dolenjci za letošnje martinovanje baje samovoljno določili vikend, ki je pred nami. Prav zategadelj verjetno ne bo odveč pogledati nekaj ugotovitev in mnenj, ki kažejo, kako zelo pogost sopotnik v avtomobilih je alkohol.

Še leta 1978 so vinjeni prometni udeleženci v Sloveniji zakrivilili »vsega« 473 prometnih nezgod, že predlani pa je to število naraslo na zadržujočih 634. Med njimi je bilo seveda največ voznikov osebnih avtomobilov (348) in kolesarjev (196), kot povzročitelji pa so navedeni v ne tako majhnem številu še pešci, traktoristi in celo vozniki avtobusov. In ko smo že pri teh podatkih, naj omenimo še, da so osebni avtomobili, ki jih je krmilil alkohol, zakrivil v tem letu 34 nezgod s smrtnim izidom in 314 s telesnimi poškodbami. Morda bo ob vsem tem zanimivo še tole: miličniki so leta 1978 med kontrolo cestnega prometa zalotili natanko 16.558 vinjenih voznikov, leta 1982 se je njihovo število povečalo že na 27.539, letošnja statistika pa bo navzlic vse strožjem cestnoprometnim predpisom to število bržkone zaokrožila že na 30.000. Seveda so bili temu številu primerni tudi ukrepi sodnikov za prekrške. Pred sedmimi leti je bilo zaradi vinjenosti izrečenih v Sloveniji 8.732 ukrepov odvzema vozniških dovoljenj, vsega štiri leta kasneje pa je bilo teh ukrepov že 13.263.

Še bolj zastrašujoča pa je podoba prometne varnosti v vsej Jugoslaviji, zlasti če vemo, da je alkohol med najpogostejšimi krivci nezgod. Po neki študiji iz leta 1977 je bila Jugoslavija po številu umrlih oseb v prometnih nezgodah na 100.000 prebivalcev med skupino devetih obravnavanih držav prepričljivo na prvem mestu, prav tako pa tudi po številu smrtno poškodovanih na milijon prevoženih kilometrov. Jasnje je potemtakem, da je ta študija postavila Jugoslavijo glede prometne varnosti na zadnje mesto.

Prav o alkoholu za krmilom ter vplivih sodobne alkoholologije na varnost v cestnem prometu je obširno spregovorila nedolgo nazaj v javnosti predstavljena razprava mag. Jožeta Jakopiča. Analiza voznikov, ki so bili v letu dni zaloteni med vožnjo pod vplivom alkohola, je pokazala, da jih je velik del že kroničnih alkoholikov in da ti veliko prej sedejo za volan vinjeni, kot pa kak občasni pivci. Tak voznik ima po ugotovitvah te študije koncentracijo alkohola v krvi vsehlej višjo od tiste, ki jo udeležencem v prometu dopušča zakon. Navsezadnje bi brez takšne koncentracije alkohola v krvi pri njem nastopili »abstinenčni simptomi«, zaradi katerih za vožnjo enostavno ne bi bil sposoben. Vidimo torej, da gre za dvojno nevarnost: alkoholik brez maliganov v krvi sploh ni sposoben za vožnjo, če pa pije, je prometu nevaren. In prav zaradi tega so borbi za izboljšanje prometne varnosti v veliko oviro spoznanja, da znanje o alkoholizmu zelo počasi prodira iz ožjih »alkoholoških« krogov v druge stroke. V prometu še zmeraj poznamo le voznika, pod vplivom alkohola in treznega šoferja, zato tudi ni čudno, če ju zakonodajata meče v en koš. Zategadelj je tudi močno precenjena vloga stroge kaznovalne politike, medtem ko je vzgoji in prevzgoji posvečena le kaka enotedenska kampanja na leto. Kajti alkoholika — in to so potrdile tudi raziskave — še tako visoka kazen ne bo odvrgnila od tega, da ne bi vozil vinjen. In ali bi bilo res tako težko nekoga, ki ga miličnik že drugi ali tretjič dobi vinjenega za krmilom, poslati na zdravniški pregled? Če se v takšnem primeru ugotovi, da gre resnično za alkoholika, naj pač ne dobi voznškega dovoljenja vse dotlej, dokler se ne bo uspešno vključil v zdravljenje. Prav to je po mnenju že omenjene študije, ki je bila predstavljena tudi na 111. jugoslovanski konferenci za boj proti alkoholizmu in drugim boleznim odvisnosti, edini primeren ukrep, ki bi lahko znatno zmanjšal vlogo alkoholičarjev med krivci prometnih nezgod. To pa seveda pomeni, da bi se morala temu primerno prilagoditi tudi zakonodaja.

B. B.

Mercator kmetijski kombinat Sevnica
TOK Kooperacija

Razpisna komisija TOK Kooperacija
razpisuje dela in naloge

individualnega poslovnega organa
— direktorja TOK Kooperacija

Pogoji za zasedbo razpisanih prostih del in nalog:
— višja ali srednješolska izobrazba agronomske smeri
— 3 oz. 5 let delovnih izkušenj
— kandidat mora izpolnjevati pogoje, določene v 511. členu zakona o združenem delu.
Delovno razmerje sklepamo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Za opravljanje razpisanih del in nalog bo delavec izbran za dobo štirih let.
Kandidati naj pošljejo pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavljenem razpisu na zgoraj navedeni naslov.
Kandidate bodo o izbiri obvestili v 8 dneh po imenovanju kandidata.

625/46-85

ZA ZDRAVO BARVO MESA
IN KLOBAS

Tisti, ki nekaj da na kakovost mesnih izdelkov ve, da morajo biti zdrave rožnato rdeče barve. Včasih smo uporabljali čilski soliter. Danes imamo na voljo SALAMURIN, že pripravljeno mešanico za hitro razsoljevanje mesa. Z dodatkom SALAMURINA in začimb izdelava domačih klobas, salam ter prekajenega mesa ni več nobena umetnost.

THI HRASTNIH 125 let

M-Kmetijska zadruga Metlika
Trg svobode 3, Metlika

1. Razpisna komisija Zadružnega sveta M-Kmetijske zadruge Metlika razpisuje
prosta dela in naloge:

a) direktorja M-Kmetijske zadruge Metlika

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da imajo visoko ali višjo strokovno izobrazbo agronomske ali ekonomske smeri in najmanj 10 let delovnih izkušenj, od tega najmanj 3 leta pri delih delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
— da imajo organizacijske sposobnosti in smisel za vodenje
— da imajo moralno-politične kvalitete in pravičen odnos do samoupravljanja in družbene lastnine.

b) vodje komerciale

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da imajo visoko ali višjo strokovno izobrazbo agronomske smeri in najmanj 3 leta delovnih izkušenj oz. srednješolsko izobrazbo ekonomske ali agronomske smeri in najmanj 10 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
— da imajo moralno-politične kvalitete in pravičen odnos do samoupravljanja in družbene lastnine.

2. Razpisna komisija Zadružnega sveta TZO Kooperacija v sestavi M-Kmetijske zadruge Metlika

razpisuje
prosta dela in naloge
direktorja TZO Kooperacije

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da imajo visoko ali višjo strokovno izobrazbo agronomske smeri in najmanj 3 leta delovnih izkušenj pri delih delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
— da imajo moralno-politične kvalitete in pravičen odnos do samoupravljanja in družbene lastnine.

3. Razpisna komisija delavskega sveta TOZD Vinska klet v sestavi M-Kmetijske zadruge Metlika

razpisuje
prosta dela in naloge
direktorja TOZD Vinska klet

Poleg splošnih morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
— da imajo visoko ali višjo strokovno izobrazbo agronomske smeri in najmanj 3 leta delovnih izkušenj pri delih delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi
— da imajo moralno-politične kvalitete in pravičen odnos do samoupravljanja in družbene lastnine. Dela in naloge razpisujemo za 4 leta.
Kandidati naj pošljejo svoje pisne ponudbe z opisom dosejanega dela in z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15-ih dneh po objavi na naslov M-Kmetijska zadruga Metlika, Trg svobode 3, Metlika, z oznako na ovojnici »Za razpisno komisijo«. Kandidati bodo o imenovanju pismeno obveščeni najkasneje 14 dni po opravljenem imenovanju.

624/46-85

Najboljši, a vendar zapostavljeni

Brane Adlešič o svojem delu v črnomaljskem športnem življenju

ČRNOMELJ — Ko je Brane Adlešič iz Črnomolja končal visoko šolo za telesno kulturo in se pred tremi leti zaposlil kot učitelj telesne vzgoje na tukajšnji srednji šoli Edvarda Kardelja, je šele začel ledeno na področju izvenslovske športne dejavnosti. Na njegovo pobudo so ustanovili šolsko športno društvo, ki je za svoje delo že v drugem letu obstoja prejel plakete občinske telesnokulturne skupnosti. Prav tako je bil deležen priznanja tudi mentor Adlešič.

Recepta za to, kako mu je uspelo v tako kratkem času razgibati športno dejavnost na šoli, Brane ne ve. Zagotovo je, da je k temu pripomogla njegova zagnanost in ne nazadnje tudi številno članstvo društva. V srednješolsko športno društvo so namreč vključeni skoraj vsi učenci šole, zato ni nikoli vprašljiva udeležba na številnih tekmovanjih v majem nogometu, odbojki, mini odbojki, na atletskem prvenstvu in novoletnem turnirju, kjer sodelujejo tudi učenci in učitelji osnovnih šol iz Črnomolja. Nekaj težav je le pri organizaciji krožkov, ker morajo čas prilagoditi učencem, ki se vozijo. Sicer pa šolsko društvo pripravi smučarskih tečajev, organizira smučarski sejem. Adlešič pa obljublja, da bodo letos svojo dejavnost še razširili.

Brane Adlešič

Poleg tega je Brane smučarski vaditelj in sodnik na tečajih, ki jih pripravlja semiška Iskra, na nedavnem tradicionalnem teku v Semiču se je preizkusil tudi v krosu in med člani zasedel 1. mesto. Poleti je poleg igralca postal še rokometni trener. Po jesenskem delu tekmovanja je črnomaljska ekipa zasedla 1. mesto v 2. slovenski ligi, kar je bil zanjo nepričakovan uspeh. Pripisati pa ga gre po Adlešičevih besedah igralcem. — Trenutno smo v občini v tekmovalnem sistemu kot ekipa najvišje uvrščeni, a od zunaj ne naletimo skoraj na nikakršno razumevanje. Tudi pomoči nismo deležni, pomagata nam le telesnokulturna skupnost in Beti, ki nam je zagotovila majice po reklamnih cenah. Hudo mi je, ko gledam rokometnaš, kako žrtvujejo svoj prosti čas in denar za šport, ki mu v občini razen naš nihče ne pripisuje nobene veljave,» pravi razočarano Adlešič.

Sicer pa priznava, da rokometiški niso edini, ki so v športu zapostavljeni. Pri tem misli predvsem na mlčke in ženske, ki jim v mestu niso sposobni zagotoviti ni ti rekreacije.

B. M.

Sodnika »igrala« za gostitelje

Navzlic letos najboljši igri na prvenstvu je Pionir ostal v 6. kolu II. zvezne lige praznih rok — Z Radničkim že jutri ob 18.30

Odbojkarji novomeškega Pionirja so v 6. kolu II. zvezne lige gostovali pri vodilni ekipi Jedinstva Interplet. Ianskem prvotligasu, ki je na letošnjem prvenstvu glavni kandidat za vnovično vrnitev v I. zvezno ligo. Po seriji slabih iger so Novomeščani tokrat prekosili sami sebe, prikazali daleč najboljšo igro na letošnjem prvenstvu in le očitno pristranskim sodnikom se imajo gostitelji zahvaliti za že šesti par točk v jesenskem delu tekmovanja.

O izredno izenačeni igri navsezadnje priča tudi rezultat. Resda so gostitelji dohili tekmo s 3:0, vendar vse z najtesnejšim izidom. V prvem setu je za Novomeščane slabo kazalo, saj so igralci Jedinstva vodili že 7:1, nato pa so se gostje zbrali, osvojili nekaj zaporednih točk in nato vodili s 13:12. Takrat pa sta na sceno stopila sodnika, odzvela gostom nekaj čistih zgettako da so gostitelji ta set dohili na razliko. Pionirjevih igralcev to ni zmedlo, zaigrali so celo še bolje, vendar jim sodnika kaj več od tega nista dopustila.

In kje je vzrok nenadnemu preobratu v igri Novomeščanov? Dejstvo je, da je bilo na sejah upravnega odbora izrečenih kar precej ostrih besed, predvsem na račun discipline, in to se je očitno poznalo že v sobotnem srečanju. Predvsem pa se je trener Jankovič

PARTIZAN MIRNA — RADOVLJICA 76 : 73

MIRNA — V športni dvorani mirenške osnovne šole je bilo v soboto zvečer srečanje II. SKL — zahod med domačinom KK Partizan in Radovljico. Rezultat je bil vseskozi izenačen, še 4 minute pred koncem so vodili gostje, nato pa so gostitelji z nekaj zaporednimi koši zamana srečanje odločili v svojo korist.

NAJBOLJŠI MED MLADINCI IN ČLANI — Eden najobetavnejših dolejških namiznotenških igralcev Marjan Hribar je odlično formo potrdil na nedavnem občinskem prvenstvu v počastitev novomeškega občinskega praznika. Bil je prvi tako med mladinci, kjer to se za njim uvrstili Vitezič, Gliha in Medle, kot tudi med člani, kjer je bil drugi Kočvar, tretji Vitezič in četrty Gliha. Med pionirji je bil najboljši Vitezič pred Gradšarjem in Suharepcom ter Ulčnikom.

BESEDO IMAJO ŠTEVILKE

- odbojka**
- II. ZVEZNA LIGA, zahod, MOŠKI, 6. KOLO: JEDINSTVO — PIONIR 3:0 (14, 12, 12)
 - Pionir: Babnik, Brulec, Komadina, Gregurek, Prah, Petkovič, Škrbe, Kosmina, Vernig, Černač.
 - LESTVICA: I. Jedinstvo 12 točk, 8. Pionir 4 točke.
 - V 7. kolu igra Pionir doma z Radničkim.
 - I. SOL, moški: STAVBAR MTT (ml) — KOČEVJE 3:1 (10, 12, 11, 9)
 - Kočevje: Pavlovič, Miklič, Bradač, Krivec, Papež, Marolt, Hvala.
 - LESTVICA: I. Partizan Narodni dom 10 točk, 11. Kočevje 0.
 - V naslednjem kolu je Kočevje prost.
 - I. SOL, ženske, 6. KOLO: FUŽINAR II — KOČEVJE 1:3 (-5, 11, -4, -7)
 - Kočevje: Klun, Kočvar, Uran, Levstik, Turk, Gornik, Drobnik.
 - LESTVICA: I. Paloma Branik 12, 7. Kočevje 6.
 - V 7. kolu igrajo Kočevke doma z Ljubnim.

- rokomet**
- SRL, moški, 9. KOLO: INLES — ŠOSTANJ 21:19 (11:10)
 - Inles: Gelze, Deržek 3, J. Ile 2, T. Ile 5, Čirovič, Karpov 4, Lesar, Ambrožič 1, Mate 5, Fajdiga 1, Parezanovič.
 - AJDOVŠČINA — DVZ POKNIKVE 23:22 (9:12)
 - DVZ Poknikve: Jambrovič, Bambič 5, Fink 2, M. Strnad 2, D. Strnad 4, Lenarčič, F. Strnad, Vujinovič 2, Urbančič 3, Doblekar 4, Meglič.
 - PRULE — KRŠKO 27:24 (13:8)
 - LESTVICA: I. Šta. Jadran in

polfinalnega pokalnega turnirja, ki bo, kot smo že pisali, med 22. in 24. novembrom v Novem mestu. Poleg Pionirja bodo na njem sodelovale ekipe zagrebške Mladosti, Vardarja in Budućnosti.

B. B.

POKAL KRČANOM

SEVNICA — V počastitev občinskega praznika je keglaško društvo Rudi Kepa pripravilo v ponedeljek, 11. novembra tekmo za prehodni pokal. Na kegličku hotela Ajdovec so se pomerile 4 ekipe, zmagali pa so Krčani, ki jim je bila to že tretja zmagina in so pokal osvojili v trajno last. Vrtni red: KD Krško 783 podrtih keglijev, KD Rudi Kepa 720, KD Partizan Brežice 667, JLA Cerklje 637.

J. BLAS

Jutri derbi ženske SRL

Novo mesto in Iskra igrata jutri ob 17. uri — Zmagovalec že jesenski prvak? — Nov Inlesov uspeh

Dolgo pričakovani derbi slovenske ženske rokometne lige je pred durmi. Vodilni ekipi Novega mesta in Šentjernejske Iskre sta namreč tudi v soboto brez večjih težav opravili s svojima nasprotnikoma in posvem na dlani je, da bo o nazivu jesenskega prvaka odločil prav njun medsebojni obraun. Zapišimo že v uvodu, da se bosta Novo mesto in Iskra pomerila v novomeški športni dvorani pod Marofom že jutri, 15. novembra, ob 17. uri.

Pričakovati je bilo, da se v ženski ligi po sobotnem kolu na vrhu ne bo prav nič spremenilo. Novomeščanke so namreč brez težav ugnale igralko Fužinarja, ki so razen borbenosti pokazale kaj malo. Gostiteljice so igrale pol moči, in šele ko so se jim nasprotnice približale na vsega dva zadetka, pokazale svojo vrednost. Nekoliko drugače je bilo v Šentjerneju, kjer sta se v derbiju kola pomerila Iskra in Mlinotest. Po izenačenem prvem delu so Šentjernežanke v nadaljevanju odlično zaigrale, predvsem v obrambi, kjer so onemogočile najboljšo igralko gostij Koderičevic in dosegle prepričljivo zmago. Očitno je, da so igralk Iskre, ki že tretje leto igrajo v domala nespremenjeni postavi, v zares odlični formi.

Veliki dosežek pa je v moški ligi uspel tudi Inlesu, ki je v derbiju ugnal večnega rivala Šostanj in se tako približal prvemu mestu na lestvici na vsega točko. Ob tem je potrebno zapisati, da so Ribničani igrali že z vsemi neposrednimi konkurenti za vrh lestvice in jih torej vsaj na papirju čakajo sedaj lažja srečanja. To pa bi lahko tudi odločilo v borbi za naslov jesenskega prvaka, še posebej, ker se bosta že v soboto pomerili ekipi z vrha, Astra Jadran in Šostanj, med seboj, Ajdovščina pa odhaja na vroč teren k Us-

njarju. Zapišimo pa ob tem še, da so bili igralci Ponikve v soboto blizu velikkemu presenečenju v Ajdovščini, s čimer bi seveda Inlesu naredili veliko uslugo. Le 6 sekund pred koncem srečanja so imeli v žepu še točko, takrat pa so gostitelji dosegli zmagoviti gol. Poročila iz Ajdovščine govore, da je zmaga gostiteljev nezasužena.

B. B.

TURNIR V MALEM NOGOMETU

TREBNJE — OO ZSMS Tesnila iz Trebnja bo 8. decembra v športni dvorani tamkajšnje OŠ organizirala turnir v malem nogometu. Organizatorji bodo sprejemali prijave do 2. decembra pri Bojanu Bukovcu, telefon 44-301 (interno 29) med 6. in 14. uro. Prijavnina znaša 2.500 din, nakuže pa vsi lahko na žiro račun 52120-679-12893.

VISOKA PORAZA ELANA IN BREŽIC

V nedeljo so bila odigrana srečanja 10. kola v obeh II. republiških nogometnih ligah. Igralci Elana so kar z 0:5 izgubili na gostovanju v Ajdovščini proti Primorju, še slabše pa se je godilo Brežičanom. Ekipe, ki je šel lani igrala v I. SNL, je doma klonila proti Elektroju, kar z 0:7 in se tako še utrdira na zadnjem mestu na lestvici. Elanovci so v svoji ligi na 9. mestu z 8 točkami.

JESENSKI NASLOV BELI KRAJINI

Pred dnevi je bilo odigrano zadnje kolo tako v članski, kot tudi kadetski dolejški nogometni ligi. Po prepričljivi zmagi Bele krajine v Šentjerneju s 4 : 0 so Črnomaljši osvojili naslov jesenskega prvaka z 11 točkami. Ribnica jih ima 10. Kočevje pa 9. Ekipe Bele krajine je slavila tudi v kadetski ligi, kjer je po jesenskem delu vrstni red tak: Bela krajina 12, Elan 8, Partizan Straža 7. Kočevje 7 točk, itd.

M. GORENC

Šport

ŠPORTNE IZ RIBNICE

- Rokometaši Inlesa so sredi prejšnjega tedna odigrali dvojice prijateljskih srečanj, obe v nekompletnih postavah. V prvi tekmi so s 37 : 27 premagali republiškega ligaša DVZ Ponikve, najboljši strelci pri Ribničanih so bili Mate 9, Čirovič 8 in Fajdiga 7. Z Ponikve pa Doblekar 11. V drugem srečanju so Ribničani doma izgubili z Dinosa Slovanom z 22 : 28. Zapišimo, da so Ribničani igrali v vsega 7 igralci.
- Ribniški nogometaši so pred dnevi gostovali v bosanskem Bužuju in v prijateljskem srečanju pred kar okoli 3 tisoč gledalci premagali gostitelje s 3 : 0 (2:0). Strelci so bili Šporar, Nosan in Fajdiga.
- V II. republiški rokometni ligi so odigrali 9. kolo, predstavniki ribniško-kočevske doline pa so zabeležili naslednje rezultate: Donit — Itas Kočevje 29 : 17 (14:6), Inles — Nova Gorica 21 : 24 (8:9), Donit je 2. Itas 6. in Inles zadnji.
- V 15. kolu občinske lige v malem nogometu so bili dosegli naslednji rezultati: Velike Lašče — Stemma 7 : 3, Stokc 84 — Gostišče Ribničan 3 : 4, Sodražica — Kot 10 : 1, Veterani — Divji jezdec 0 — 6, Mladi Lončar — Hrast 3 : 7, Vodi Sodražica s 25 točkami.
- Na kegličku doma JLA je bil pred dnevi zanimiv četverboj, na katerem je zmagala ekipa Rika z 2.571 keglij. Sledijo: Kočevje 2.539, garnizija Ribnica 2.254, Snežnik 2.168. Najboljši posameznik je bil Radičević s 451 podrtimi keglij.
- Končano je tekmovanje v dolejški nogometni ligi. V zadnjem kolu so Ribničani zmagali v Kočevju s 3 : 2 in tako po jesenskem delu pristali na 2. mestu. Kočevci pa so 3. M. GLAVONIČ

KOMACU POZIVNI TURNIR

KOČEVJE — V domu telesne kulture v Kočevju je bil te dni zvezni namiznotenški kvalifikacijski pozivni turnir skupine C. Med 11 tekmovalci je zmagal Komac iz Kočevja, na enakem turnirju deklent v Zalogu pa je lep uspeh zabeležila Sodražanka Gašperčeva, ki sicer igra za Kranj, osvojila pa je 2. mesto.

M. G — C.

SPOMINSKI TEK

Semič praznuje 28. oktobra svoj krajevni praznik. Na ta dan je bila leta 1941 na Šmuku ustanovljena 1. belokranjska četa, ki je tragično končala na Gornjih Lazah. V počastitev krajevnega praznika je bil v petek, 25. oktobra, v Semiču peti spominski tek. Udeležilo se ga je okrog 260 tekačev iz Semiča, Črnomolja in Starega trga. Poleg medalj za prva tri mesta so podelili tudi »polzaka« za zadnje mesto. Učenci 7. a semiške osnovne šole pa so dohili pokal za najštevnejšo ekipo.

ALENKA MAVSAR, 7.a OŠ Semič

VSAKO LETO BOLJŠI ZADETKI — Na strelišču v Bršljinu je bilo v soboto tradicionalno tekmovanje struktur SLO Dolenjske za prehodni pokal v streljanju s pištolo, polavtomatsko puško in avtomatsko puško. Ekipno so po dveh letih spet slavili TO Trebnje, za njimi pa so se uvrstili lanski zmagovalci TO Črnomelj in TO Novo mesto. Med posamezniki so dosegli najboljše rezultate: v pištoli Andrej Strajnjar iz Trebnja s 173 krogi, v polavtomatski puški Jože Hribar UNZ Novo mesto na sliki drugi in v avtomatski puški Martin Željko iz Črnomlja, (Foto: J. Pavlin)

REZERVIRANO ZA ŠAH

Ob občinskem prazniku je ŠK Novo mesto pripravil hitropotezni šahovski turnir, ki se ga je udeležilo 24 šahistov. Po pričakovanju je slavil mojster FIDE Štefan Cigan, ki je zbral 21 točk, izgubil pa le z Luzarjem in Jeraničem. Sledijo: Kastelic in Luzar s po 19. Pucelj 17, Soldo 16, Rudman 15.5, Istenič, Ščap in Brajkovič po 15, Jeranič 14, Stokanovič 13 itd.

Štefan Cigan je slavil tudi na novembrskem hitropoteznem turnirju ŠK Novo mesto. Nastopilo je 20 šahistov, končnica pa je bila izredno razburljiva. Še dve koli pred koncem je vodil s prednostjo pol točke Kastelic, ki pa je nepričakovano izgubil z Jeraničem, kar je seveda Cigan spretno izkoristil. Končni vrstni red je bil tak: Cigan 16.5, Kastelic 16. Pucelj 15.5, Milič 14.5, Rudman 13, Stokanovič 12.5, Škerlj 11.5, Sušnjar 10.5, Jeranič 10.5, Božovič 9.5, Šporar 9.5 itd.

ŠK Novo mesto bo v počastitev dneva republike organiziral zanimiv šahovski turnir. Igrali bodo 7 kol po jugoslovanski krožni varianti švicarskega sistema ob upoštevanju pravil FIDE. Čas igranja bo omejen na 1 uro, pogoj za nastop pa je najmanj II. kategorija. Prijavnina znaša 500 din, organizator pa je poskrbel za denarne nagrade s priznanji. Začetek turnirja bo 15. novembra ob 16.30, tega dne bodo odigrali tudi prvi dve koli, preostala pa v soboto, ko se bo turnir pričel že ob 8. uri.

DO Komunala Novo mesto, p.o. Cesta komandanta Staneta 2

razpisuje po sklepu delavskega sveta dela oz. naloge

1. vodenje splošno kadrovskega sektorja

in objavlja po sklepu komisije za medsebojna delovna razmerja prosta dela in naloge:

- odčitavanje in inkaso
- pobiranje odpadkov
- zahtevno vzdrževanje kanalizacij in naprav za čiščenje odpadnih voda

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom in družbenim dogovorom o kadrovski politiki, izpolnjevati še naslednje pogoje:

pod 1:

- visoka ali višja izobrazba pravne ali upravne smeri
- 3 oz. 5 let delovnih izkušenj na vodilnih oz. vodstvenih delih in nalogah

pod 2:

- poklicna šola ustrezne smeri
- 1 leto delovnih izkušenj
- vozniško dovoljenje B kategorije

pod 3:

- popolna ali nepopolna osnovna šola

pod 4:

- poklicna šola strojne ali elektro smeri
- 1 leto delovnih izkušenj

Kandidati za razpisana dela in naloge naj pošljejo prijave s kratkim življenjepisom in priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev v 8 dneh po objavi na naslov: DO Komunala Novo mesto, p.o. Cesta komandanta Staneta 2, p.p. 2.

Na ovojnico naj pripišejo oznako: »Za razpisno komisijo«.

Kandidati za objavljeni dela in naloge od 2 do 4 naj svoje vloge pošljejo splošno kadrovskemu sektorju DO. Za razpisana dela in naloge sklenemo delovno razmerje za 4 leta, za objavljeni dela in naloge pa za nedoločen čas.

Nepopolnih in nepravčasno prispelih prijav ne bomo upoštevali.

Kandidate bomo o izbiri pisno obvestili v 30 dneh po preteku roka za sprejemanje prijav.

628/46-85

NA POČITNICE V TERME ČATEŽ

Novi bivalni objekti za delovne organizacije in zasebnike

ČATEŽ — Vse več ljudi se odloča za letni oddih v Termah Čatež. Tudi povpraševanje delovnih organizacij je že tolikšno, da težko ustrežejo vsem željam naenkrat. Zato so se odločili, da bodo zgradili nov kamp in del namenili za postavitev sto bivalnih objektov za organizacije združenega dela in zasebnike. Sodoben način življenja potegne za sabo tudi številne sodobne bolezni, ki jih v Termah Čatež z uspehom lajšajo in zdravijo.

Čeprav obsega hotelski del (hotel Terme, Zdraviliški dom, Grad Mokrice in bungalovi) 534 ležišč, avtokamp pa 500 bivalnih enot, še ne krijejo vseh potreb. Zato so se odločili za gradnjo novega kampa, v katerem so namenili 100 prostorov za postavitev stalnih bivalnih objektov, ki jih proizvajajo Avtoradgona iz Gornje Radgone, Smreka iz Gornjega grada, Marles iz Maribora, Jelovica skupaj z Lio Gradis iz Škofje Loke in Trimo iz Trebnjega.

Delovne organizacije in zasebniki bodo za svoje delavce sami kupili bivalni objekt, za katerega se bodo odločili že pri proizvajalcu. S posebno pogodbo se bodo s Termami

Čatež dogovorili o medsebojnih pravicah in dolžnostih. Pogoj za tak dogovor pa je plačilo 500.000 din za en objekt. S tem bodo Terme prevzele obveznost, da bodo zgradile priključke za termalno, pitno in požarno vodo, kanalizacijo, elektriko in dostop do lokacije.

Ker je število prostorov omejeno, povpraševanje pa veliko, bo treba z rezervacijami po hitetosti do konca decembra letos, oziroma do zasedbe razpoložljivih mest. Prispevek za ureditev komunalij bo treba plačati Termam do 10. marca prihodnjega leta. Časovni raspored posameznih del je načrtovan tako, da bodo objekti

lahko koristili svojemu namenu že za sezono 1986. S tem bo dosežen osnovni namen: omogočiti čim večjemu številu delovnih ljudi preživeti oddih ali zdravljenje v Termah Čatež. Ta cilj pa je povezan s skrbjo za ohranitev človekovega zdravja. Medicinsko programirani aktivni oddih (MPO) je sestavljen tako, da povečuje psihofizične in delovne sposobnosti delavcev, zmanjšuje možnost poškodb pri delu in bolniške izostanke. V prvi vrsti je namenjen delavcem, ki delajo na zdravju škodljivih in drugih izpostavljenih delovnih mestih, ter tistim delavcem, ki jih osveščene delovne organizacije pošiljajo v Terme Čatež na preventivni zdravstveni program. Z lastnimi bivalnimi objekti pa si bodo delovne organizacije zagotovile še večje možnosti pri izvajanju teh programov.

Sodobni zdravstveni center s 5.000 m² prostorov za balneoterapijo in z drugimi objekti ter dejavnostmi je razvil svojo osnovno dejavnost na naravni dediščini termalnih vrelcev s temperaturo 43 do 62 °C. Voda sodi v akrototerme, za katere je izkustveno dokazano, da deluje zdravilno na bolezni gibal. Med indikacijami je potrebno še posebej poudariti: revmatoidni artritis, ankilozantni spondilitis, degenerativne bolezni sklepov in hrbtnice, poškodbe lokomotornih organov in perifernih živcev. Uspešne rezultate beležijo tudi pri zdravljenju lumbaga, lumboishialgije, migrije, pri odkrivanju srčnožilnih bolezni in pri ženskih boleznih.

Naravne danosti, sodobna oprema in zdravniki raznih specialnosti so omogočili, da so se v Termah Čatež lotili lajšanja še ene človeške naloge: debelosti. V ta namen so organizirali šolo hujšanja. Seveda ne tako z ocenami, ampak tako, ki nauči človeka aktivnega in zdravega življenja, odvadi škodljivih navad in razvad. Sicer pa ne gre vseh debelosti metati v isti koš in jih tudi ne na isti način odpravljati. Pridobljeno znanje in izgubljeni odvečni kilogrami telesne teže bodo postali trajna estetska in zdravstvena dobrina le, če bodo v Termah Čatež pridobljeni nauki in navade ostali v vsakdanji rabi.

V Terme Čatež pa ne prihajajo samo bolniki, ampak tudi ljudje, ki preprosto želijo preživeti dopust v znosnejšem podnebju in izkoristiti vse rekreativne možnosti, ki jih v Termah Čatež gotovo ni malo. Bogastvo ponudbe za rekreacijo: 2 zaprta in 6 odprtih bazenov s termalno vodo, 7-stezno kegljišče, mali golf, balinišče, 5 igrišč za tenis, ježa po romantičnih prostranstvih gradu Mokrice in še kup malenkosti, ki lahko zadovoljijo vsakega še tako zahtevnega gosta.

Čateške Toplice, kot je ostalo v navadi reči Termam Čatež, sicer stojijo na travnatih planoti nedaleč od sotočja rek Krke in Save, ob desnem bregu slednje. Na videz odmaknjene od sveta imajo odlično prometno povezavo. Vse ceste, ki vodijo z zahoda proti vzhodu, od severa na jug, se križajo v neposredni bližini Čateža. Bližina železniške postaje Brežice omogoča prihod z vlakom, bližina zagrebškega letališča pa z letali. Bližina številnih kulturnih in drugih za gosta zanimivih ustanov ga bogatijo in plemenitijo njegovo bivanje v Termah. Tudi sodobno gibanje, kot je nudizem, je našlo v Termah svoj prostor.

Možnosti za aktiven in zdrav oddih je več kot dovolj, le priložnost za postavitev bivalnih objektov v Termah Čatež je potrebno čimprej izkoristiti, da si bodo delovni ljudje lahko v čim večjem številu nabrali novih moči za opravljanje delovnih nalog in dolžnosti jutrišnjega dne. ep/dlj

Razvoj varčevanja prebivalstva v Ljubljanski banki — Gospodarski banki Ljubljana

O VARČEVANJU

Vačrevanje prebivalstva predstavlja v zadnjih letih pri nas vse pomembnejši družbenoekonomski pojav, katerih prihranki pomenijo pomemben vir denarne akumulacije, ki nastaja zaradi delovanja bančnega sistema. Ta del neporabljenega akumulacije prebivalstva, ki se zbira v bančnem sistemu, je izredno pomemben tako za naš gospodarski in družbeni razvoj kot tudi za učinkovitejšo izvajanje ekonomske stabilizacije. Pri razvijanju različnih oblik varčevanja prebivalstva obstaja tako interes varčevalcev kot tudi interes bančnih organizacij in družbenih skupnosti, ki ta razvoj podpirajo. Izrednega pomena so seveda tudi motivi vlaganja denarnih prihrankov v banke, kot so varnost vlog, zupanje prebivalstva v banke, dvig življenjske ravni oz. varčevanje za prihodnost, zanamari pa ne smemo nominalnih in realnih oblik ekonomskih učinkov varčevanja. V bančnih organizacijah zbrani finančni prihranki prebivalstva so izredno pomembni (vendar ne edini) vir za financiranje razširjene reprodukcije gospodarstva in za tekoče potrebe združenega dela.

DOSEDANJI RAZVOJ VARČEVANJA

Kot je varčevanje prebivalstva kot družbena in ekonomska kategorija pomembno za celotno družbeno skupnost, tako je izrednega pomena tudi za same bančne organizacije. Med bančnimi organizacijami pri nas je Gospodarska banka Ljubljana največja temeljna banka v Sloveniji in največja banka v sistemu Ljubljanske banke ter peta največja temeljna banka v Jugoslaviji. V Ljubljanski banki-Gospodarski banki Ljubljana so sredstva oziroma zbrani prihranki prebivalstva vse od leta 1980 rasla po 82-odstotni povprečni letni stopnji, kar je hitreje od rasti skupne bilančne vsote. Vzpostavljen s porastom zbrane denarne akumulacije prebivalstva se je povečeval tudi delež tako dinarskih in deviznih sredstev v skupni bilančni vsoti. Najpomembnejši vir povečanja izvirnih bančnih sredstev so bila ravno sredstva prebivalstva, saj predstavljajo že skoraj polovico izvirnih bančnih sredstev. V strukturi pa so bili prihranki prebivalstva tudi edini, ki so izboljšali kvaliteto zbranih sredstev. Na to so največ vplivale spodbudnejše obrestne mere.

Od leta 1980 se je skupni obseg dinarskih prihrankov prebivalstva povečal za več kot 2-krat, deviznih prihrankov pa za več kot 5-krat. Dolgoročna devizna sredstva so bila edina v okviru skupnih deviznih sredstev, ki so porasla tako realno. Realno so porasla tudi dolgoročna dinarska sredstva, ki so v skupnih dolgoročnih sredstvih konec leta 1984 predstavljala že petino sredstev. Med dinarskimi prihranki imajo največji delež hranišne vloge na vpogled in kratkoročni depoziti, vezani nad 3 mesece. Sredstva prebivalstva, vezana nad 1 leto, predstavljajo več kot petino vseh dinarskih sredstev občanov. Vezava deviznih prihrankov občanov je ugodnejša od dinarskih in predstavlja dobro tretjino vseh deviznih sredstev občanov.

Število računov, ki jih vodi Gospodarska banka Ljubljana za svoje varčevalce, se je od leta 1980 povečalo od 0,9 na 1,3 milijona, to pa predstavlja več kot eno petino vseh računov v Ljubljanski banki — Združeni banki. V štirih letih je Gospodarska banka Ljubljana zajela v sistem izplačil osebnih dohodkov 22.500 novih varčevalcev ter 8.000 upokojencev. Skupno število varčevalcev Gospodarske banke Ljubljana je bilo v letu 1984 približno 860.000.

Delež Gospodarske banke Ljubljana v Ljubljanski banki — Združeni banki v Sloveniji je znašal po skupni bilančni vsoti kot po sredstvih občanov konec leta 1984 več kot tretjino. Gospodarska banka Ljubljana posluje za svoje varčevalce na območju 13 občin in ima 51 poslovnio-organizacijskih enot.

Med izvirnimi bančnimi sredstvi je imelo področje poslovanja s prebivalstvom najhitrejši razvoj. Na to je vplivala predvsem

organizirana akcija za prenos izplačila osebnih dohodkov po banki, kot tudi širjenje mreže poslovanja banke. Osebnih dohodek prejema preko Gospodarske banke Ljubljana več kot 4/5 vseh delavcev, zaposlenih v organizacijah združenega dela, ki so članice banke.

Z ozirom na velik porast osebnega poslovanja (števila računov varčevalcev, število obdelanih dokumentov) se je pred več kot desetimi leti v banki začela avtomatska obdelava podatkov po terminalih. Ta obdelava se je iz leta v leto izpolnjevala tako na področju velikih računalniških sistemov, kot tudi na drugih področjih, ngrajeni pa so tudi že prvi koraki pri uvajanju programov mikroročunalnika v poslovanju banke.

V okviru Ljubljanske banke — Združene banke je tudi Gospodarska banka Ljubljana poleg klasičnih oblik poslovanja začela razvijati brezgotovinsko poslovanje prebivalstva s tekočimi in žiro računi ter deviznimi računi z uporabo čekov.

Za plačevanje računov s plačilno kartico je bil v okviru Ljubljanske banke — Združene banke sklenjen sporazum z Diner Clubom in Eurocardom. Pri dinarskem varčevanju, ki je bilo vsa leta nazaj za varčevalce nezanimivo zaradi visoke negativne obrestne mere, je nastala v letu 1984 sprememba s sprejetim sporazumom o vodenju politike fleksibilnih obrestnih mer. Spodbudni pa so podatki o usmerjanju denarnih prihrankov prebivalstva v vezane depozite z namenom ohranjanja čim večje realne vrednosti.

Seveda je imel izrazit kvantitativni razvoj poslovanja s prebivalstvom v preteklih letih negativne posledice v kvaliteti poslovanja. Izredno ugodni rezultati pri zbiranju neporabljenega denarne akumulacije prebivalstva niso mogli ohraniti kakovosti storitev za varčevalce.

Gospodarska banka Ljubljana je za kreditiranje potreb svojih varčevalcev uporabljala od leta 1980 dalje v največji meri zbrane prihranke prebivalstva. Delež vseh sredstev za potrebe varčevalcev stalno upada in se je v štirih letih znižal od 18% za 10%. Gospodarska banka Ljubljana je kot podpisnica družbenih planov in dogovorov o pospeševanju gospodarske dejavnosti določila spodbudne pogoje za kreditiranje razvoja samostojnega osebnega dela in svobodnih poklicev. Pri tem je razširila namene za dolgoročno kreditiranje drobnega gospodarstva in s stimulativno obrestno mero spodbujala razvoj prednostnih dejavnosti. Gospodarska banka Ljubljana je določila ugodne pogoje kreditiranja tudi za druge dejavnosti, kot so razvoj kmetijske dejavnosti in ribištva, varčevanje z energijo in drugo.

BODOČI RAZVOJ VARČEVANJA

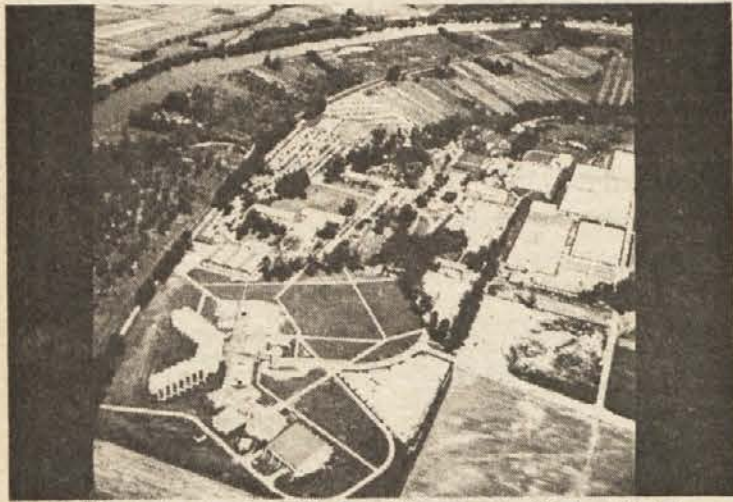
Ob vse hitrejšem gospodarskem razvoju se bo morala Gospodarska banka Ljubljana za nadaljnji razvoj varčevanja prebivalstva prilagajati tržnim zahtevam. V bodoče bo nujna vzpostavitev aktivnega odnosa za pridobitev novih varčevalcev.

Vzporedno z razvojem fizičnega in vrednostnega obsega pa bo morala banka tako za obstoječi kot tudi za povečan obseg poslov s prebivalstvom v skladu s svojo poslovno politiko poskrbeti za ustrezen razvoj kvalitete poslovanja. V ta namen bo potrebno za nove in obstoječe storitve veliko bolj razviti terminalsko mrežo in razviti sistem uporabe modernih elektronskih komunikacijskih sredstev.

Glede na dejstvo, da je večji del sredstev prebivalstva že zajet v banke, je poleg klasičnih oblik varčevanja pomemben tudi razvoj novih oblik varčevanja po posameznih segmentih varčevalcev. Vse bolj bo potrebno razmišljati tudi o spremembi in izboljšanju storitev, ki se bodo prilagajale varčevalcem kot potrošnikom. Za bodoči razvoj in širitev mreže poslovno organizacijskih enot bo za banko izrednega pomena tudi sam demografski in gospodarski razvoj posameznih področij.

Razvoj na področju računalniške podpore poslovanja banke predvideva avtomatizacijo večjega dela poslovanja s prebivalstvom z ustrežno terminalsko mrežo in uvedbo mikroročunalnikov v enote banke.

 Gospodarska banka Ljubljana

Pogled iz zraka na območje čateških Term. (Fotoarhiv Terme Čatež)

sozd emona

do emona hoteli

 terme čatež

čatež ob savi, 68250 brežice.

telefon 068/22-110, telex 35795 TERME, brzojav TERME ČATEŽ

INTEGRAL

PROIZVODNO TRANSPORTNO PODJETJE

AUTORADGONA

GORNJA RADGONA n.sol.o.

Ljutomerska 26
telefon 069/74-511, telex 35236 YUAR, p.p. 53

 SMREKA

MONTAŽNA GRADNJA "SMREKA"

63342 GORNJI GRAD,
tel.: (063) 842-000, 842-042

 marles

lesna, stavbna in pohištvena industrija n.sol.o.
62000 Maribor
poštni predal 153, telefon 062/39-441
telex 33143 YU MARLE, brzojav MARLES MARIBOR

 JELOVICA

Lesna industrija ŠKOFJA LOKA,
Kidričeva 58
Tel.: (064) 61-361

TOZD Proizvodnja stavbnega pohištva
TOZD Gradnja montažnih objektov
TOZD Trgovina
DS Skupne službe

 trimo

trebanjska industrija montažnih objektov

68210 trebnje
Prijetljiva 12
telefon: (068) 44-321, 44-560
telex: 33 735 yu trimo

**Industrija motornih vozil
TOZD Tovarna opreme
Črnomelj**

objavlja
na osnovi sklepa začasnega organa upravljanja

**javno licitacijo
za prodajo naslednjih osnovnih sredstev**

Zap. št.	NAZIV	Leto izdel.	Izključna cena
		okoli	
1.	Kombiniran mizarski stroj	1935	180.000
2.	Verižni rezkar, Bratstvo, tip LG-210	1955	90.000
3.	Mizni rezkar, Bratstvo, tip G-25	1955	80.000
4.	Enostranski čelilnik Kirchner	1932	65.000
5.	Mizarska tražna žaga, tip AS-80	1961	140.000
6.	Podmizna krožna žaga za čeljenje, žičnica	1973	100.000
7.	Krožna žaga za vzdolžni razrez Kirchner	1935	50.000
8.	Dvostranski čelilnik žičnica, nekompleten		40.000
9.	Stroj za izdelavo ovalnih čepov, žičnica, nekompleten	1960	30.000
10.	Poravnalni skobeljni stroj, nekompleten		30.000
11.	Krožna žaga za vzdolžni razrez-brez elektromotorja (doma usposobljen stroj)		20.000
12.	Krtačna brusilka-brez elektromotorja		15.000
13.	Ogrodje tračne brusilke-nekompletno		10.000
14.	Elektromotor — 50 KW	1965	200.000
15.	Elektromotorji (2 kom) 2-5 KW (1 kom) 5 KW		10.000
16.	Kompresor 80 l, nekompleten		20.000
17.	Vajčna brusilka, žičnica		250.000

Javna licitacija bo v soboto, 23. novembra 1985 ob 10.00 uri v prostorih IMV Črnomelj. Ogled opreme je možen 2 uri pred licitacijo. Na licitaciji lahko sodelujejo fizične in pravne osebe s tem, da predstavniki DO predložijo pisno pooblastilo, zasebniki pa plačajo kavcijo v višini 10% od izključne cene. Prometni davek v izključni ceni ni vračunan in ga plača kupec posebej. Licitacija se vrši po sistemu videno-plaćano.

644/46-85

**Petrol DO Trgovina Ljubljana
tozd Trgovina Brežice
Tovarniška 2**

objavlja prosta dela in naloge

Čistilke

na bencinskem servisu Vavta vas.

Pogoji:

— končana osemletka
Dela in naloge se združujejo za nedoločen čas z delovnim časom 4 ure dnevno.
Poskusno delo traja dva meseca.
Lastnoročno napisane vloge s kratkim življenjepisom pošljite v 8 dneh od objave oglasa na naslov: Petrol, tozd Trgovina Brežice 68250, Tovarniška 2.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po izteku razpisnega roka.

643/46-85

**Svet Osnovne šole
ing. Janeza Marentiča Podzemelj**

razpisuje dela in naloge

ravnatelj

Kandidat za ravnatelja mora poleg pogojev 511. člena Zakona o združenem delu izpolnjevati tudi pogoje Zakona o osnovni šoli. Imeti mora ustrezne osebnostne in organizacijske sposobnosti. Mandat traja 4 leta. Kandidat naj pošlje prijavo v 15 dneh po razpisu na razpisno komisijo pri Osnovni šoli ing. Janeza Marentiča Podzemelj, p. Gradac v Beli krajini.

O izbiri razpisa bodo kandidati obveščeni v 30 dneh.
642/46-85

**Razpisna komisija Srednje tekstilne šole
Sevnica**

razpisuje dela in naloge

ravnatelj

Pogoji:

— kandidat mora poleg pogojev po 511. členu ZZD izpolnjevati tudi pogoje iz tretjega odstavka 147. člena Zakona o usmerjenem izobraževanju (Uradni list SRS št. 11/80);
— strokovne, organizacijske in delovne sposobnosti za opravljanje nalog iz pristojnosti poslovnega organa;
— ustrezne moralno-politične vrline, ki izražajo celovitost strokovnih, družbenopolitičnih in moralno-etičnih meril ter zagotavljajo dosledno razvijanje in utrjevanje samoupravnih socialističnih odnosov;
— da izpolnjuje pogoje, ki jih določa družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v občini Sevnica. Prijave pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na Srednjo tekstilno šolo Sevnica (za razpisno komisijo), Savska cesta 2. Prijavi priložite dokazila o izobrazbi in življenjepis.

Začetek dela po dogovoru.
Kandidate bomo pisno obvestili v 15 dneh po končani izbiri.

640/46-85

GAČE ČAKAJO SNEG

Pripravljene na novo smučarsko sezono

NOVO MESTO — V smučarskem centru Krkinega tozda Zdravilišča, Rog na Gačah pri Črmošnjicah, je že vse nared za smučarsko sezono 85/86. Čakajo le še na sneg.

Površina smučišča znaša približno 25 hektarov. Obratovalne bodo tri smučarske vlečnice v skupni dolžini 1.800 in z žmogljivostjo 2.500 smučarjev na uro. Višinska razlika znaša 260 m (najvišja točka je na 950 in najnižja na 690 m). V novo zgrajeni brunarici bodo na voljo tople jedi in pijače. Smučarske karte bodo prodajali pri novomeškem Globturu, črnomaljskem Integralu in na smučišču. Dnevna karta s prevozom in enolončnico iz Novega mesta ali Metlike bo veljala za odrasle 1.300, za otroke do 10. leta starosti pa 1.100 din. Tedenska karta za odrasle bo 3.700 za otroke do 10 let pa 2.500 din. Neizkoriščene smučarske karte iz sezone 84/85 so ob doplačilu pri Globturu in Integralu še veljavne.

**Mercator — KZ Krka
Kmetijska TZO Suha krajina, n.sub.o.
Žužemberk
Žužemberk 21**

Razpisna komisija združnega sveta
razpisuje prosta dela in naloge

**direktorja kmetijske TZO Suha krajina
(individualni poslovodni organ)**

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
— da so državljani SFRJ in izpolnjujejo splošne pogoje, določene z zakoni, samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori
— da imajo visoko, višjo ali najmanj srednjo izobrazbo kmetijske, ekonomske, pravne ali organizacijske smeri
— da imajo 3, 4 oz. 5 let delovnih izkušenj v svoji stroki
— da imajo sposobnost vodenja, organiziranja in usklajevanja delovnega procesa
— da izpolnjujejo pogoje po družbenem dogovoru o kadrovske politiki v občini Novo mesto
— da izpolnjujejo pogoje po 511. členu zakona o združenem delu.
Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.
Pisne prijave v zaprti kuverti z oznako »Za razpisno komisijo« ter dokazila o izpolnjevanju zahtevanih pogojev z opisom dosedanjih delovnih izkušenj naj kandidati pošljejo na gornji naslov v 8 dneh po objavi. Kandidate bomo o izbiri obvestili najkasneje 30 dni po končanem zbiranju ponudb.

638/46-85

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO p.o.
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1

**Projektivna organizacija
Dolenjski projektivni biro
Novo mesto, Sokolska 1**

vabi k sodelovanju strokovne kadre

- diplomirane gradbene inženirje
- diplomirane geodetsko-komunalne inženirje
- gradbene inženirje
- gradbene tehnike

za samostojna dela s področja:
projektiranja cest in komunalnih naprav,
projektiranja visokih gradenj,
gradbenotehničnega nadzora.
Nudimo stimulative osebnih dohodkov, dodatno izobraževanje in zanimivo delo.
Pričakujemo vašo prijavo in vas vabimo na razgovor, da bi skupno ugotovili želje in možnosti za sodelovanje.
637/46-85

Pridobili smo nov računalnik IBM 4361, reorganizirali tehnično službo, iščemo pa nove kreativne sodelavce:

1. inženirje in diplomirane inženirje gradbeništva za delo v razvojnem oddelku in tehnološki pripravi dela,
2. inženirje in diplomirane inženirje strojništva za dela v razvojnem oddelku, investicijski pripravi in nadzor,
3. inženirje in diplomirane inženirje elektrotehnike za dela na področju računalništva, investicijskih priprav, nadzora nad izvajanjem investicij,
4. ekonomiste in diplomirane ekonomiste za dela na plansko analitskih in razvojnih nalogah ter na področju računalništva,
5. inženirje in diplomirane inženirje računalništva,
6. diplomirane inženirje matematike,
7. organizatorja ali diplomiranega organizatorja dela ali pedagoga ali andragoga za delo na kadrovske-izobraževalnem področju.

K sodelovanju vabimo tudi začetnike — pripravnike ali tiste, ki študirate ob delu.
Vse dodatne informacije boste prejeli po telefonu 068 21-826, kadrovske oddelke.
Prošnje z opisom dosedanjega dela oddajte na naslov: SGP Pionir — kadrovske oddelke, Kettejev drevored 37, 68000 Novo mesto.

635/46-85

**Skupna služba
Zveze telesnokulturnih organizacij
Novo mesto
Župančičevo sprehajališče 1**

objavlja
na podlagi 15. člena pravilnika o delovnih razmerjih prosta dela in naloge:

1. računovodje

za opravljanje delovnih nalog delovne skupnosti in Zveze telesnokulturnih organizacij

2. čistilk

Delo se združuje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Pogoji:

1. — srednja ekonomska šola
— 5 let delovnih izkušenj
2. končana osnovna šola
Razpis velja 15 dni po dnevu objave, kandidate pa o izbiri obvesti komisija v 8 dneh po končanem zbiranju prijav. Prijave zbira Skupna služba ZTKO, Župančičevo sprehajališče 1, p.p. 30, Novo mesto

636/46-85

**Opekarna Novo mesto p.o.
Zalog 21, Novo mesto**

Komisija za delovna razmerja

1. razpisuje
prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

vodje komercialne službe

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
— VS ekonomske ali komercialne smeri in 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih
— VSS ekonomske ali komercialne smeri in 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih
— organizacijske in vodstvene sposobnosti
— pozitiven odnos do samoupravljanja
Mandat traja 4 leta.

2. objavlja
prosta dela in naloge za nedoločen čas:

vodenje veleprodaje v trgovini z gradbenim materialom

Pogoji:
— poslovodska šola in 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
— šoferski izpit B kategorije
— da je kandidat komunikativen
— da ima pozitiven odnos do družbene lastnine.
S sprejetimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas s 3-mesečnim poskusnim delom. Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemamo 10 dni po objavi razpisa. Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

634/46-85

**Fakulteta za strojništvo
Enota Novo mesto
na SŠTZU Boris Kidrič Novo mesto**

Obvestilo

Zaradi velikih potreb visokošolskega kadra strojne usmeritve na Dolenjskem in v Posavju potekajo priprave za organiziranje visokošolskega študija ob delu in iz dela v enoti Novo mesto (III. letnik).
Že lansko leto smo izvedli prvi razpis evidentiranja, vendar je bilo premalo kandidatov, čeprav je bil interes.
V tem letu pa je že veliko prijav. Zato smo prepričani, da bo dovolj kandidatov. Fakulteta za strojništvo je pripravljena tako kot do sedaj prisluhniti potrebam OZD in organizirati navedeno obliko izobraževanja strojniškega kadra.
Da bi bil študij uspešen, bomo organizirali tudi potrebne priprave študentov. Zaradi dogovora organiziramo sestanek kandidatov v petek, 15. 11. 1985, ob 15.30 v enoti Novo mesto na SŠTZU Boris Kidrič, Novo mesto. Skupaj s predstavniki Fakultete za strojništvo se bomo dogovorili o pripravah in organizaciji študija.
Na sestanku vabimo tudi predstavnike kadrovske službe OZD.
Prepričani smo, da bomo skupaj prišli do tako potrebnega strokovnega kadra na Dolenjskem in v Posavju.
Srednja šola tehniških in zdravstvene usmeritve
Boris Kidrič Novo mesto
632/46-85

**Komisija za delovna razmerja
tozd Upori Šentjernej**

razpisuje
prosta dela in naloge

vodenje proizvodnje ultrazvokov in brezprašnih komor

Pogoji:
visoka šola elektro ali strojne smeri
5 let delovnih izkušenj
Hkrati vabimo k sodelovanju dipl. ing. strojništva, elektrotehnike ali fizike za delo v razvoju in konstrukciji.
Pisne prijave z dokazili pošljite na kadrovske službe ISKRA, TOZD UPORI Šentjernej v 15 dneh po objavi.
631/46-85

ANTON MUC

Kako iz nič je pred 25 leti začel predhodnik današnjega metliškega Kometa, pove tale anekdota. Da so prodali izdelke, ki so jih naredili v takratnem Zavodu za zaposlovanje invalidov, so se morali krepko potruditi. Nihče jih ni poznal in tudi stalnega programa niso imeli. Največ so prodali po zvezah, kar je ostalo konfekcijskih kosov, pa sta direktor in komercialist prodajala na stojnici na metliškem sejmu. Na železniško postajo in na pošto smo blago vozili z ročnim vozičkom in le kadar je bilo veliko naročil, smo najeli konjsko vprego. Se tistih časov spominja Anton Muc, ki je v takratni zavod prišel kot vodja komerciale leto dni po ustanovitvi.

Ze to je v današnjih časih redko, da je nekdo toliko časa zaposlen in istem podjetju, kaj šele na istem delovnem mestu. Muc je kot mladenič prišel na Pungart, kjer je imel zavod svoje prostore, in do današnjega dne ostal vodja komerciale. »Takrat sem bil edini človek v tem oddelku, danes nas pa tudi ni dosti več. S fakturistko vred smo štirje. Nasploh se režija v Kometu ni povečevala, danes je 450 zaposlenih, od tega nas je 15 v administrativni režiji.« Kometov razvoj je bil vseskozi postopen in preudaren, nikoli se niso po nepotrebnem zaletavali, delovna organizacija je rasla, kot pravijo, iz svojih sposobnosti. »V začetku, ko smo še iskali

pravi program, smo poskušali marsikaj,« se spominja Muc. »Konfekcija smo delali vseskozi, kasneje smo priključili čevljarški del razpadle zadrage, poskusili smo se celo v kovinski proizvodnji, na koncu pa smo spet ostali samo pri konfekciji. Pred kakšnimi 20 leti, ko smo bolj resno začeli izdelovati nedrčke, smo vse ostalo opustili.«

Ko se Muc, po stažu eden najstarejših, če ne že kar najstarejši delavec Kometa, danes oziroma na prehodu, ki je v veliki meri tudi začetnik, pravi: »Ni bilo lahko in danes je težko verjeti, kaj vse smo preživeli in v kakšnih razmerah smo delali. Še ko je bilo v Kometu že 200 zaposlenih, smo bili na Pungartu, v hiši sta bili dve stranišči, menze nismo imeli. Sprva so delavke, ki so v službo hodile po uro in nov, malico nosile s seboj in so bomo hrano razložile po stropih, potem, ko smo toplotno malico kuhali v zasebni hiši in jo razdeljevali v dvorani kulturnega doma, je bil to že pravi napredek.«

Danes prodaja Kometa svoje izdelke po vsej Jugoslaviji, več kot pol svoje proizvodnje pa izvozi. »Mi smo to res dosegli sami, iz nič. Tekstilci smo bili že tako in tako vseskozi odvisni, mi v Beli krajini pa še posebej.« Gotovo je imel Muc v vseh teh letih in ob resnih stikih s številnimi partnerji več kot dovolj možnosti, da bi si našel bolj lagodno in bolje plačano delo v »belem svetu«. A ko beseda naneša na to, pove jasno in glasno, da je Belokranjec z dušo in telesom, da ni nikoli pomišljal, da bi zapustil Kometa, kaj šele svojo Belo krajino, čeprav je v teh letih tu doživel, kot pravi, več težkih kot lepih in brezskrbnih časov. »Prav nič se ne slepim, en sam ne more v takem podjetju in zanj narediti skoraj nič, skupaj, od delavke do direktorja, pa veliko, zlasti če je ta skupnost povezana in enotna, če je ta orkester uigran.«

V Kometovem orkestru je Aton Muc ena prvih violin.
A. BARTELJ

Vsi pod protitočni dežnik

Enotnejše financiranje — Izpopolnjena strelna mesta — Poskusi z letali

SEVNICA — Te dni se bodo v Sevnici sestali delegati območne skupnosti za obrambo pred točo osrednje Slovenije.

Doslej iz nekaterih občin ni manjkalo pripomb na način financiranja, predvsem zato, ker niso bili vključeni vsi uporabniki hrane. Izpuščal jih je veljavni zakon. To oviro nameravajo obiti z novim samoupravnim sporazumom. Že za prihodnje leto naj bi polovico denarja za obrambo prispeval republiški sklad za inter-

vencije v kmetijstvu, 16,7 odst. pa istoimenski skladi po občinah. Udeležba slednjih naj bi se nato od leta 1987 do 1990 povečala na 25 odst.

Letos je hidrometeorološki zavod naše republike izpopolnil mrežo strelnih mest s šestimi novimi izstrelišči. Ob vsakoletnih analizah uspešnosti obrambe bodo to mrežo še dopolnjevali.

In koliko nas bo ta protitočna obramba stala v prihodnjem letu? Pripravljeni finančni program omenja 213 milijonov dinarjev. Na prvi pogled visoka številka, vendar kaže spomniti, da je včasih v eni sami občini škoda zaradi toče znašala več kot toliko.

Letna nagrada strelcem naj bi tu-

PREDAVANJE O LOFOTIH

TREBNJE, MIRNA — Zveza telesnokulturnih organizacij Trebnje organizira predavanje o prvi dolenski alpinistični odpravi na Lofote. Prvo predavanje, spremljano z diapozitivni, bo v ponedeljek, 18. novembra, v predavalnici Osnovne šole Jožeta Slaka-Silva v Trebnjem. Naslednji dan bo predavanje na Mirni v avli tamkajšnje osnovne šole. Predavanje bo ob 18. uri.

LEP KRAP NA SUHEM — V jezeru pri Kočevju je konec oktobra uplenil kočevski ribič Alojz Hodnik 56 cm dolgega in preko 4 kg težeke krapa, kar je lep plen tudi z ozirom na ta letni čas. Seveda so v tem, novem jezeru že tudi precej težji krapi. (Foto: Prime)

MILIJARDNA ŠKODA ZARADI VINJENOSTI

BUKOŠEK — V ponedeljek okoli 22. ure je prišlo na železniškem prehodu v Bukošku do nezgode, ki je terjala ogromno materialno škodo. 25-letni Gregor Petrič iz Leskova je peljal tovornjak iz Brezic proti Bizeljskemu, na železniškem prehodu pa je zaradi vinjenosti zapeljal na tere in po njih še nekaj metrov proti Brezicam. Vozilo je tam pustil in odšel domov. Takrat je iz Dobove pripeljal tovorni vlak in navzlic zaviranju trčil v tovornjak ter ga potiskal še kakih 350 metrov. Avto je bil povsem uničen. Škode na njem je za 3 milijone din, medtem ko je bilo na vlaku za kar 4,5 milijona din škoda. Promet je bil zaprt do 1. ure, zamude vlakov pa ogromne. Petriča so našli doma, odredili so mu odvzem krvi.

OBVEŠČAMO VAS,

da je ponovno odprt **KRKN KLAB**: glasba-film-video-gledališče. Vsak dan, razen v ponedeljek in torek. Otvoritev 15. nov. 1985 ob 16. uri.
KRKN KLAB

»Takega pusta v Kočevju še ni bilo«

Že zdaj priprave na februarsko prireditev

KOČEVJE — Kočevska mladina se skupaj z mladino okoliških KS že več tednov pripravlja na organizacijo pustovanja, ki bo od 7. do 11. februarja. Čeprav Kočevje nima posebnih tradicij na področju pustnih prireditev, si je mladina zastavila delo zelo na široko. O teh svojih načrtih je minul teden seznanila tudi krajevno skupnost Kočevje.

Organizatorji so prepričani, da jim bo prireditev popolnoma uspela. Dogovarjajo se celo že z železnico in avtobusarji, da bodo v teh dneh vozili v Kočevje še posebni vlaki in avtobusi. Sodelovanje je že obljubil tudi Ljubljanski dnevnik. Skratka: obeta se res veselo pustovanje, če bo mladim zamisel uspela, in vsi jim želimo, da bi, čeprav mnogi menijo, da so si za prvič izbrali nekoliko velik zalogaj.
J. PRIMC

Do smrti pretepel ženičko

Dejanja osumljen 38-letni Ivan K. iz Vitne vasi

STARA VAS PRI BIZELJSKEM — Pred dnevi so v hlevu poleg domače hiše našli mrtvo 72-letno Marijo Kunst iz Stare vasi pri Bizeljskem. Obdukcija trupla je pokazala, da je ženička umrla nasilne smrti, saj je bilo na njej najti več poškodb. Kot se je kasneje ugotovilo, je smrt nastopila zaradi ran in poohladih.

Miličniki OM Bizeljsko in delavci krške UNZ so takoj pričeli z obširno preiskavo, ki jih je že kmalu pripeljala na pravo sled. Dejanja je osumljen 38-letni Ivan K. iz Vitne vasi pri Bizeljskem, ki je po ugotovitvah preiskave ženičko pretepel zaradi riunege medsebojnega spora. Kot se je pokazalo, je do tragičnega dogodka prišlo že 31. oktobra okoli 16. ure, osumljenca pa so prijeli že dva dni po najdbi trupla.

Ivana K. so izročili preiskovalnemu sodniku novomeškega temeljnega sodišča, ki je zoper osumljenca odredil pripor.

Izkupiček za prizadete

Belokranjci so z navdušenjem sprejeli nastopajoče na dobrodelni prireditvi za invalidske delavnice

ČRNOMELJ, METLIKA — Dobrodelna prireditev, ki so jo na pobudo magika Karla Sajovica, Črnomaljca, ki živi na Dunaju, pripravili pretekli teden v Metliki in Črnomlju, je bila dokaz več, da si ljudje takšnih prireditev še kako želijo. A ne le zaradi pestrega, prikupnega programa, ki so ga poleg magika pripravili Toni Gašperič, črnomaljski ansambel Korg in manekenke tekstilne šole Beti, temveč predvsem zato, ker so se nastopajoči odpovedali honorarjem, denar pa bodo namenili za opremo invalidske delavnice pod posebnimi pogoji.

Društvo se poleg nastopajočim zahvaljuje vsem ostalim, ki so pripomogli k uspehu prireditve, tako občinskima sindikalnima svetoma obeh občin in osnovnim organizacijam sindikata v delovnih organizacijah, ki so poskrbele za nakup vstopnic, obema občinskima kulturnima skupnostima za plačilo dvoran, Zavodu za izobraževanje in kulturo iz Črnomlja, Svetilničarji Sonja ter metliški Beti, Krkinemu tozdu Zdravilišča in učencem šole s prilagojenim programom, ki so prispevali dobitke za izžrebane vstopnice.
B. M.

KROG GOJITELJEV MALIH PASEMSKIH ŽIVALI SE ŠIRI

BREŽICE — Športno dvorano tukajšnje srednje šole so v soboto in nedeljo sprejeli v prebivališče maleg živalskega sveta. Razstavljen pasemske živali je ocenil zbor sodnikov Slovenije in te ocene so hkrati priznanja in spodbuda rejcem. Razstavljalci tokrat niso bili samo iz brežiške občine, ampak iz precej širšega okolišja. Od Novega mesta do Škocjana, Šentjerneja, Leskovca, Krškega, Brestanice do Dobove, Velike Doline, Samobora in Zagreba. Prireditve je privabila veliko obiskovalcev, ljubiteljev malih živali in podobnih gojiteljev.

To je bila prva dobrodelna prireditev v Beli krajini sploh, odslej pa bo vsako drugo leto vse do takrat, dokler ne bodo invalidske delavnice, ki bodo delovale v okviru črnomaljske osnovne šole s prilagojenim programom Milke Šobar — Nataše, popolnoma opremljene.

V njih bodo lahko zaposlili vsaj nekaj izmed 80 duševno prizadetih Belokranjcev. Ker pa je oprema za tovrstne delavnice izredno draga, bo Društvo za pomoč duševno prizadetim za Belo krajino, organizatorju prireditve, denar od prireditve zelo dobrodošel. Od vstopnic se je namreč nabralo 320 tisoč dinarjev, sindikalna organizacija Belta pa je poleg kupljenih vstopnic prispevala še 30 tisočakov, Beti pa 10 tisočakov.

Planincem sevniški grb in odlikovanje

80 planinskih let

SEVNICA-LISCA — Minuli teden se je zvrstila vrsta prireditev ob 80-letnici Planinskega društva Lisca Sevnica — Krško.

Zasavska, oziroma posavska podružnica Slovenskega planinskega društva je bila ustanovljena kot sedma v Sloveniji že leta 1905, predtem pa je Blaž Jurko s prijatelji že zgradil kočjo na Lisci. Sedanje Planinsko društvo Lisca je močno zasidrano zlasti med mladimi in obeh posavskih občinah in delovnih kolektivih.

V galeriji na sevniskem gradu so minuli teden najprej odprli razstavo ob 90-letnici Planinskega vestnika. Škofjeloška galerija gostuje s slikarsko razstavo o gorski krajini in ostalo planinsko literaturo.

Osrednja proslava je bila v sevniskem gasilskem domu minul petek. Dolg je seznam dobitnikov visokih planinskih priznanj: prizadevnih planinskih delavcev, organizacij in kolektivov, ki temu društvu pomagajo. Predsednik občinske skupščine Jože Bavec je Planinskemu društvu Lisca izročil visoko državno odlikovanje red za zasluge za narod s srebrnimi žarki. Predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec je društvu izročil cenjeno plaketo Triglava.

V nedeljo je bila otvoritev povečane Jurkove kočje, nove udarniške zmage tukašnji planinci in tekmovanje v orientaciji.

Dolenjski jamarški tabor

Raziskali nad pol kilometra novih rogov kočevskega podzemlja

KOČEVJE — Društvo za raziskavo jam Kočevje je bilo 9. novembra gostitelj sedmega dolenskega jamarškega tabora, ki se ga je udeležilo preko 30 predstavnikov vseh dolenskih jamoslovnih enot. Tabor je bil izključno delovni, saj so udeleženci tabora nanovo odkrili, izmerili, izrisali in dokumentirali nad 500 m novih rogov kraske jame v hribu Škorten. Kočevski jamarji so to jamo prihranili prav za eno izmed srečanj dolenskih jamarjev.

Udeleženci tabora so srečanje ocenili kot uspešno. S tem taborom se je začel drugi krog srečanja dolenskih jamarjev šestih jamoslovnih enot. Na takih srečanjih jamarji izmenjujejo izkušnje pri raziskovanju podzemnega sveta.

Kočevski jamarji so tokrat že drugič letos imeli v gosteh večjo skupino jamarjev. Prvo srečanje je bilo poleti, ko so prišli na Kočevsko jamarji treh dežel: Avstrije, Italije in Slovenije.
J. P.

NEKLEPČEN DEDEK MRAZ

KOČEVJE — Pri krajevni skupnosti Kočevje—mesto je bil minuli četrtek sestanek o prireditvah za dedka Mraza. Izmed več vabljenih pa so se ga udeležili le trije (predstavniki osnovne šole, KS in TKS).

Kljub šibki udeležbi pa so le pripravili osnutek predloga. Po njem naj bi na ploščadi, ki jo zdaj še urejajo, med kavarno in Namu postavili pravilnično mesto, kjer bo od 20. do 29. decembra noveletni semenj. Dedek Mraz s spremestvom bo obiskal pravilnično mesto 25. in 26. decembra, 27. decembra pa bo tudi spreved dedka Mraza po mestu.

SMRT V AVTOMOBILU

RIBNICA — 7. novembra se je v Loškem potoku zgodila huda prometna nesreča, v kateri je umrl 43-letni Anton Rojc s Hriba v Loškem potoku, 27-letni Janko Kordiš s Hriba pa je bil lažje poškodovan. Rojc se je peljal v osebnem avtomobilu, ki ga je vozil Kordiš, in sicer s Hriba proti Malemu logu. Na križišču regionalne ceste z lokalno je zapeljal s ceste, vozil 40 m po travi, nato pa je vozilo zaneslo, da je tresčilo v drevo. Rojc je bil takoj mrtev, Kordiš, ki nima voznškega izpita, pa je bil lažje poškodovan.

SREČANJE FARMACEVTOV JUGOSLAVIJE — Konec minulega tedna so se v novomeški Tovarni zdravil Krka srečali nekdanji delegati mladih farmacevtov iz desetih krajev domovine, kjer imajo farmacevtsko industrijo. Že drugo takšno srečanje veteranov je teklo na pobudo predsedstva te organizacije, ki je bila ustanovljena pred 12 leti prav v »Krki«. V soboto dopoldan so si ogledali proizvodnjo v Krkinem tozdu Izolacije (na sliki), muzej NOB in Jakčev dom, zatem pa so se v Garni hotelu na Otočcu pogovarjali s predstavniki Krke o njihovi poslovni politiki in o povezavi farmacevtske industrije Jugoslavije. Popoldan so se lotili svojih problemov mladinski organizaciji farmacevtske industrije. (Foto: J. Pavlin)

kozerija

NE, TA ČAS NI ZAPRAVLJEN

Repiške gostilne, bifeji, bistr-oji in hotel Večna izguba so v glavnem polni dopoldne. Od sedmih, ko prično točiti tresočim se in drugim alkoholne pi-jače, pa tja do štirinajstih. Ob tak-ko imenovanih dolgih sredah, ko delajo občinarji in sisovci do petih, pa je gneča okrog šankov — do petih. Popoldne pa gostilničarji in natakarji zehajo, da jim padajo čeljusti iz tečajev, podobno je tudi ob prostih sobotah in nedeljah. Za te raz-vade ve vsak Repičan, zato ni nič čudnega, če krajani ne iščejo občinskih betic po njihovih pi-sarnah, ampak kar v gostilni Pri-malih vampih, sisovci pa imajo

navado zadrževati in natakati se. Pri debelem medvedu. Tovariša Komoljšiča je tolikokrat videti v bifeju med službenim časom, da naslavlja prijatelji razglednice z morja, s planin ali iz toplih, kamor jih je poslal zdravnik na družbene stroške, na bifejski naslov. In ni se še zgodilo, da kartica ne bi prišla v prave roke. Or-ganiziranci in drugi na sestankih zavedni državljanji so se že več-krat spravili nad to, toda uspeha ni ni bilo. Besede niso hotele v dejanja.

Nacejanju in postopanju, je treba narediti konec! Zaradi te balkanske navade nam slabi gospodarstvo, naloge, ki bi mo-r

rale biti opravljene že včeraj, od-lagamo na daljši rok, je imel na-vedo peniti tovarš Rdečnik, ki ni bil črna ovca med belimi, saj ga je bilo nič kolikokrat videti s špicarjem v roki. Se preden bi imel pravico zapreti predal svoje pisalne mize.

Disciplinska komisija naj gre na tere, ne pa da se skriva v zakajeni pisarni, je šel korak dlje tovarš Sindikalci.

Več kot mesec dni so prihajali člani komisije domov nasmejani in dobre volje. Enkrat so preživeli prijeten dopoldne z delavci iz Hitrotkala, drugič so se ga nalezili z ekipo pisarniških žensk iz Hitrograda, ki so praznoval rojstni dan sode-lavke, spet tretjič so jih častile medicinske sestre iz repiškega zdravstvenega doma.

V poročilu, ki ga je oddala disciplinska komisija tovaršu Rdečniku, je pisalo, da čas, preživet v bifejih, gostilnah, bistrojih in v hotelu Večna izgu-ba, ni vržen v stran, kajti delovno ljudstvo se ob pijaci sprost, da lažje prenaša vsako-dnevne napore in težave. Ljudje pa se v sproščenem vzdušju dogovore tudi marsikaj takšne-ga, o čemer se jim ne bi uspelo dogovoriti se na še tako dobro pripravljenem sestanku.

TONI GAŠPERIČ